

Dönem : 1
Toplantı : 2

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 496

**Askerî mahkemeler kuruluş ve yargılama usulü kanunu
tasarısı ve Geçici Komisyon raporu (1/547)**

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 2102/4341

17 . 9 . 1963

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 17 . 9 . 1963 tarihinde kararlaştırılan «Askerî Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanunu tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

İsmet İnönü
Başbakan

GEREKÇE

Alman Askerî Ceza Muhakemeleri Kanunundan iktibas edilerek hazırlanıp 15 Ekim 1930 tarihinden bugüne kadar 33 yıla yakın bir zamandan beri yürürlükte bulunan 1631 numaralı Askerî Muhakeme Usulü Kanunu zaman zaman beliren ihtiyaçlar karşısında muhtelif tarihlerde değiştirilmiştir. Bu arada 27 Mayıs 1961 tarihinde yürürlüğe giren Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu 3, 113, 115, 118 ve diğer bir kısım maddeleri ile Askerî Muhakeme Usulü Kanununda da geçen deyim ve mefhumlarda değişiklikler yapmıştır. Ayrıca yeni Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Askerî Yargıya ait 138 ve Askerî Yargıtaya ait 141 nci maddeleri ile de Askerî Muhakeme Usulü Kanununu çok yakından ilgilendiren önemli değişiklikler yapılmıştır. Ezcümle Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 10 ncu maddesindeki (Askerî suçlardaki kazai vazifeler âmiri adliler ile bu kanunun 3 ncu fıkrasında yazılı askerî mahkemeler tarafından yapılır) hükmü yerine Anayasanın 138 nci maddesinde (Askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür) hükmü yer almış, askerî mahkemelerin görevlerinin bir kısmının disiplin mahkemelerine bırakılması zarureti hâsıl olmuş, adli âmirliğe tanınan bâzı yetkiler hâkim kararma tabi tutulmuş ve 141 nci maddesiyle de askerî savcılık müessesesinin mevcudiyeti kabul edilmiştir.

Ayrıca, Askerî Yargıtayın kuruluşu hakkındaki 4 . 12 . 1962 gün ve 127 sayılı Kanun Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 39, 41, 42, 45, 46, 47, 48, 57 ve 248 nci maddeleriyle 78 sayılı Kanun ile değiştirilen 40 ve 43 ncu maddelerini yürürlükten kaldırmış, Anayasa Mahkemesi de 26 . 6 . 1963 gün ve 1963/197 esas 166 karar sayılı kararıyla Askerî Muhakeme Usulü Kanununun 130 ncu maddesinin 2 nci bendinin ve 206 nci maddesinin 4 ncu bendinin iptaline karar vermiştir.

Adli âmirlik müessesesinin yargı yetkisinin kaldırılmış olmasına rağmen bu gibi komutanlar bir kıtanın veya bir askerî kurumun âmiri olduklarından o kıta veya askerî kurumun disiplininden de sorumludurlar. Her suçun aynı zamanda disiplini de ihlâl etmesi muvacehesinde nezdinde askerî

mahkeme kurulan komutanlara ve askerî kurum âmirlerine (ki, bunlar aynı zamanda adli âmirlerdir) suç işlenmesi halinde bâzı yetkilerin tanınması, öngörülmüş suçların soruşturulmasında talep hakkı ve askerî savcıdan bilgi isteme yetkisi tanınmış ve kanun yollarına müracaat gibi bâzı haklar kabul edilmiştir.

Bu durumda yürürlükte bulunan Askerî Muhakeme Usulü Kanununun birçok maddelerinin değiştirilmesi gerekmiştir. Aneak muhtelif tarihlerde değiştirilen bu kanunun maddeleri arasında mefhum ve değer bakımından gelen ahenksizliği ve bu güne kadar diğer maddelerde de görülen bâzı uygulama aksaklıklarını gidermek amacıyla maddelerde değişiklikler yapılması yerine kanunun yenibaştan tedvini tercih edilmiştir.

Tasarının hazırlanışında Askerî Muhakeme Usulü Kanunu esas alınmakla beraber Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun yazılış sistemi ve maddelerinden ve bu kanunun yerine geçirilmek üzere Adalet Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Kurulunun 26 . 12 . 1951 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulmasına karar verilen ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonunda incelenmesi tamamlanan Ceza Muhakemeleri Usulü kanunu tasarısından da yararlanılmış ve Askerî Yargıtay kararları ile doktrin göz önünde bulundurulmuştur. Hukuk dili bakımından Anayasanın diline uyulmuş ve yerleşmiş öz Türkçe Hukuk deyimlerinin kullanılmasına önem verilmiştir. Tasarıda soruşturma işlerinde sadelik ve kısalığı sağlayacak yeni esaslar kabul edilmiş, ezcümle 33 yıllık uygulamada hazırlık soruşturmasının tekrarı sayılan ilk soruşturma kaldırılmış ve fakat ilk soruşturmanın bir teminat olduğu nazara alınarak hazırlık soruşturması ilk soruşturma niteliğine yaklaştırılmıştır. Yorumlama ayrılıkları sebebiyle farklı uygulamalara sebeb olan bâzı maddeler de düzeltilmiştir.

Anayasamız muhtasaran savaş ve sıkıyönetim hallerinde Askerî Mahkemelerin suç ve kişi bakımında yetkisinin değişebileceğini kabul edip seferberlik hali derpiş edilmediğinden Askerî Muhakeme Usulü Kanunun seferberliğe ait hükümleri günün ihtiyaçları ve askerî icaplar gözönünde bulundurularak ya kaldırılmış veya savaş hali olarak değiştirilmiştir.

Bütün bunlara rağmen tasarıda esaslı değişiklik mahdut maddelerde yapılmış ve diğer maddelerdeki değişiklikler ise dil ve terim değişikliklerine inhisar etmiştir.

Adli Âmirliklerin yargı yetkilerinin bir kısmının askerî mahkemelere ve bir kısmının da askerî savcılara tanınmış olması sebebiyle maddelerde buna uygun şekilde değişiklikler yapılmış ve fakat bu değişiklikler sistemden doğduğu için zaruret olmadıkça madde gerekçelerinde gösterilmemiştir.

MADDE GEREKÇELERİ :

1 nei Madde As. M. U. K. nun 30 neu maddesi esas alınarak hazırlanmış ve fakat tasarıda Askerî Mahkemeler arasında iş ve rütbe itibariyle bir fark gözetilmediğinden (General ve Âmiraller hariç) Askerî Mahkemelerin rütbe itibariyle derecelendirilmesi ön görülmemiştir.

Birinci fıkrası; askerî icaplar göz önüne alınarak tesbit edilmiştir. Bu fıkraya göre tümen, kolordu, ordu (Deniz ve havada eşidi) ve Kuvvet Komutanlıkları ile Genelkurmay Başkanlığı nezdinde askerî mahkemelerin kurulmasına âmir hükümdür.

2 nei fıkra; yukarıda sayılan makamlardan başka komutanlık ve askerî kurum âmirlikleri nezdinde de görülen ihtiyaç üzerine askerî mahkeme kurulabilmesine imkân vermektedir.

3 neu fıkra ile bir garnizonda aynı kuvvetten nezdinde askerî mahkeme kurulması gereken birden çok kıta komutanlığı bulunması halinde uygun görülecek bir komutanlık nezdinde askerî mahkeme kurulması ve bu suretle personel ve yer tasarrufunun sağlanması amacı gözetilmiştir. Anayasanın 143 neu maddesinde yer alan Yüksek Hâkimler Kuruluna mütenazır bir teşkilâtın kurulması askerî icaplarla bağdaştırılmadığından 1, 2 ve 3 neu fıkralardaki askerî mahkemeleri kurma yetkisi Millî Savunma Bakanlığına tanınmış ancak, Kuvvet Komutanlıklarının ve Genelkurmay Başkanlığının tekliflerinin nazara alınacağı da 2 nei ve 3 neu fıkralarda belirtilmiştir.

Son fıkra ile askerî mahkemelerin görevine giren harb hiyaneti ve millî mukavemeti kırmak gibi suçlara ait dâvaların önem ve özelliğine binaen evvelden tesbit edilmiş askerî mahkemelerde

görülmesi uygun mütalâa edilmiş ve bu mahkemelerin yetki çevrelerinin ve bulunduğu yerlerin resmî gazete ile yayınlanması suretiyle tabii hâkim prensibine riayet olunmuştur.

2 nci madde Anayasanın 138 nci maddesindeki (Askerî mahkemelerde üyelerin çoğunluğunun hâkim niteliğine sahibolması şarttır.) prensibine uyularak As. M. U. K. nun 31 nci maddesinde olduğu gibi askerî mahkemelerin genel olarak 3 kişiden teşkili, çoğunluğu sağlamak amacıyla ikisinin askerî hâkim olacağı belirtilmiş, ancak general ve âmirallerin Türk Silâhlı Kuvvetleri kuruluş ve kadrolarındaki yerleri, görevlerinin ehemmiyeti göz önünde bulundurularak bir teminat olmak üzere yargılamalarında askerî mahkemenin 5 kişiden teşkili ve fakat çoğunluğun yine askerî hâkimden bulunması öngörülmüştür. Bu kanun askerî mahkeme başkanına duruşmanın inzibatı bir kısım yetkiler tanıdığından askerî icapların tabii bir sonucu olarak heyette bulunanların en kıdemlisinin mahkeme başkanlığı görevini yapacağı belirtilmiştir.

3 ncü madde As. M. U. K. nun 29 ncü maddesi esas alınarak hazırlanmış ancak, taksirli suçların mahiyeti göz önünde bulundurularak bu suçtan hüküm giymiş olanlara da üye olma hakkı tanınmış ve askerî icaplar yönünden subay üyelerin en az yüzbaşı rütbesinde bulunması ve bu suretle bölük kumandanlığına yükselmiş, kıtayı tanımış ve öğrenmiş olması öngörülmüştür.

Ayrıca mahkemelerin her türlü tesirden uzak bulunması temin zımında heyete dâhil olanlar ile sanık arasında âmirlik münasebetinin bulunmaması ve askerî icaplar yönünden de sanığın astının olmaması temin edilmiştir. Harb esiri subaylar için de As. M. U. K. nun 35 nci maddesine mütenazır hüküm konmuştur.

4 ncü madde As. M. U. K. nun 32 nci maddesine mütenazırdır.

5 nci madde As. M. U. K. nun 28 ve 33 ncü madde hükümlerine mütenazırdır.

6 nci madde her askerî mahkemede bir askerî savcılık teşkilâtının bulunmasını öngörmektedir. Maddenin 2 nci fıkrası personelden tasarruf imkânını sağlamaktadır. Askerî savcılık teşkilâtı Anayasanın genel gerekçede belirtilen 141 nci maddesinin tabii bir sonucu olarak tasarıya dâhil edilmiştir.

7 nci madde As. M. U. K. nun 58 nci maddesine mütenazırdır.

8 nci madde genel gerekçede belirtildiği gibi nezdinde mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirlerinin aynı zamanda o kıtanın disiplin âmiri bulunmaları ve her askerî suçun da o kıta ve kurumun disiplinini zedelemiş olması muvacehesinde bu komutan veya kurum âmirlerine bir kısım yetkilerin tanınmasını öngörmektedir. Bunların bu görevlerini yaparken refakatlerindeki adli müşavirler bu yetkilerin kullanılmasında yardımcıları olacaktır.

9 ncü madde, bu maddeye Anayasanın 138 nci maddesinin 1 nci fıkrası aynen alınmıştır.

10 ncü madde As. M. U. K. nun 1 nci maddesiyle Askerî Ceza Kanununun 3 ncü maddesine mütenazır olarak yazılmış Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 115 nci maddesi ve tatabikat göz önünde bulundurularak işçiler sivil personelden ayrı olarak açıklanmıştır.

11 nci madde As. M. U. K. nun 3 ncü maddesine mütenazır olup hakaret eden ve sövenler de maddeye ithal edilmek suretiyle tatabikattaki mahzurlar giderilmiş, savaş ve seferberliğe ait hükümler 14 ncü maddeye aktarılmış ve As. M. U. K. nun 7 nci maddesine karşılık (C) fıkrası ilâve edilmiştir.

12 nci madde As. M. U. K. nun 2 nci maddesine mütenazır olup 2 nci fıkrası 14 ncü maddeye aktarılmıştır.

13 ncü madde As. M. U. K. nun 8 nci maddesine mütenazırdır.

14 ncü madde Anayasamızın 138 nci maddesi savaş halinde askerî mahkemelerin hangi suçta ve hangi kişiler bakımından yetkili olduğunun kanunla gösterileceğini âmir bulunduğu ve seferberlik hali derpiş edilmediğinden As. M. U. K. nun savaş ve seferberliğe ait yetki hükümleri askerî icaplar da göz önünde bulundurularak bu maddede toplanmıştır.

15 nci madde As. M. U. K. nun 30 ncü maddesine mütenazır olup general ve âmirallerin mahkemelerinin munhasıran Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki askerî mahkemede yapılması askerî icaplar yönünden öngörülmüştür.

16 ncı madde As. M. U. K. nun 9 ncü maddesine mütenazır olup Devlet haklarının korunması ile ilgili kanun numarası yerine özel kanun tâbiri kullanılmış ve bu surette maddeye devamlılık sağlanmıştır.

17 ncı madde As. M. U. K. nun 6 ncı maddesine mütenazırdır.

18 ncı madde suçta ve kişide bağhlığın tarifi yapılmakta ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 3 ncü maddesine mütenazır bulunmaktadır.

19 ncü madde görev meselesinin kamu düzenine taallûku sebebiyle yargılamanın her safhasında görevsizlik kararının verilebileceği hükmü genel bir kural olarak maddede yer almakta ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 7 ncı maddesine mütenazır bulunmaktadır.

20 ncı madde As. M. U. K. nun 4 ncü maddesine mütenazırdır.

21 ncı madde As. M. U. K. nun 17 ncı maddesine mütenazır olup 26 ncı madde ile ahenktar kılınmıştır.

22 ncı madde As. M. U. K. nun 20 ncı maddesine mütenazırdır.

23 ncü madde As. M. U. K. nun 19 ncü maddesine mütenazırdır.

24 ncü madde Askerî Ceza Kanununun 5 ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 10 ncü maddesine mütenazır olarak bu kanuna alınmıştır.

25 ncı madde 18 ncı maddeye mütenazır olup, mevki komutanlıkları kaldırıldığından maddeye açıklık verilmiştir.

26 ncı madde As. M. U. K. nun 24 ncü maddesine mütenazır olup bu yetki 1 ncı maddenin vâzı maksadına uygun olarak Millî Savunma Bakanlığına tanınmış ve fakat kuvvet komutanlıklarının ve Genelkurmay Başkanlığının açıklıyacakları ihtiyaç ve gösterecekleri lüzum öngörülmüştür.

27 ncı, 28 ncı ve 29 ncü maddeler sırasıyla As. M. U. K. nun 21, 22 ve 24/2 maddeleri hükümlerine uygun olarak hazırlanmıştır.

30 ncü madde Ceza M. U. K. nun 13 ncü maddesinden alınmış, ancak askerî mahkemeler arasında iş ve rütbe itibariyle görev bakımından esas itibariyle bir fark ve derece bulunmadığından olumlu uyumsuzluğun halli yetkisi Askerî Yargıtaya verilmiştir.

31 ncı madde Ceza M. U. K. nun 18 ncı maddesine mütenazır olup, 30 ncü maddede Askerî Yargıtay hakkında açıklanan gerekçe bu madde içinde geçerlidir.

32 ncı ve 33 ncü maddeler Ceza M. U. K. nun 15 ve 19 ncü maddelerinden alınmıştır.

34 ncü madde ile yargılama usulünün tabii bir sonucu olarak askerî savcının yetkisi, nezdinde bulunduğu askerî mahkemenin yetkisiyle sınırlandırılmıştır, savcılar arasında çıkacak yetki uyumsuzluklarında anlaşma öngörülmüş, anlaşamamaları halinde Millî Savunma Bakanlığının anlaşmazlığı çözümlüyeceği tesbit edilmiştir.

35 ncı madde As. M. U. K. nun 59 ncü maddesine benzerdir. Anayasamızın 132 ncı maddesinin 2 ncı fıkrasında gösterildiği gibi askerî mahkemelerin kazai işlerine nezaret şeklinde de olsa hiçbir müdahale bahis konusu olamayacağından maddede (Askerî mahkemenin idari işleri) deyimini kullanılmıştır.

36 ncı madde As. M. U. K. nun 61 ncı maddesinin düzenlediği teftiş konusunu yeniden tesbit etmektedir. 35 ncı maddede de açıklandığı üzere mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esas olduğundan bu maddede de özellikle askerî mahkeme kalemleri deyimini kullanılmıştır.

37 ncı, 38 ncı, 39 ncü, 40 ncı, 41 ncı, 42 ncı, 43 ncü, 44 ncü, 45 ncı ve 46 ncı maddeleri sırasıyla As. M. U. K. nun 62, 63, 64, 65/1, 65/2, 66/1, 66/2 - 3 - 4, 67, Ceza Muhakeme Usulü Kanununun 30 ve As. M. U. K. nun 68 ncı maddelerinin hükümlerinin tekrarı niteliğindedir.

47 ncı madde Ceza M. U. K. nun 31 ncı maddesinden alınmıştır.

48 ncı madde As. M. U. K. nun 71 ncı maddesinin 1 ncı bendi hükmünün benzeridir.

49 ncü madde As. M. U. K. nun 71 ncı maddesinin 2 ve 3 ncü bend hükümlerinin Ceza Muhakemeleri Usulü K. nun 34 ncü maddesi muvacehesinde yeniden yazılmasından ibarettir.

50 ncı, 51 ncı ve 52 ncı maddeler sırasıyla As. M. U. K. nun 70, 72, ve 74 ncü maddelerinin tekrardan ibarettir.

53, 54, 55, 56, 57, 58 ve 59 ncu maddeler sırasıyla As. M. U. K. nun 77, 78, 79, 80, 80, 81 ve 113 ncu maddelerine mütenazır olup 59 ncu maddeye Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 45 nci maddesine uygun şekilde sarahat verilmiştir.

60 ncu madde; bu madde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 59 ncu maddesine mütenazır olup yeni kanunda ilk soruşturma müessesesi kabul edilmediğinden askerî saveya ağır cezalı işlerin hazırlık soruşturmasında tanıkları yeminli dinlemek imkânını sağlamak için konmuştur.

61 ncu madde As. M. U. K. nun 114 ncu maddesine mütenazırdır.

62 ncu madde adli âmirliklerin askerî yargı yetkilerinin kaldırılması muvacehesinde bu madde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 66 ncu maddesine uygun olarak yeniden düzenlenmiş, adli tıp ile ilgili meselelerde askerî tabipler öngörülmüş olmakla beraber olayın mahiyet ve ehemmiyetine binaen adli tıp müessesesinden ve diğer resmî müesseselerden her zaman için istifade edilmesine imkân tanınmış ve bunu takdir yetkisi askerî saveya ve askerî mahkemeye bırakılmak suretiyle As. M. U. K. nun 116 ncu maddesinin bağlayıcı hükümleri bertaraf edilmiştir.

63 ncu madde As. M. U. K. nun 118 ncu maddesine mütenazır olup Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 78 ncu maddesine uygun şekilde maddeye açıklık verilmiştir.

64 ncu madde As. M. U. K. nun 118 ncu maddesinin 2 nci fıkrasına mütenazır olup askerî yargıda ilk soruşturma müessesesi kaldırıldığından otopsinin askerî save huzurunda yapılması öngörülmüştür.

65 ncu madde As. M. U. K. nun 116 ncu maddesine mütenazır olup Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun otopsiyle ilgili hükümlerinde tatbikine imkân verecek şekilde genişletilmiştir.

66 ncu madde ile Anayasanın 16 ncu maddesinin esaslarına uyulmuş, arama ve zapta karar vermek yetkisi askerî mahkemenin kararına bırakılmıştır. Ancak Anayasanın 16 ncu maddesindeki millî güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde askerî savcılar ile nezdinde askerî mahkeme kurulan komutan veya askerî kurum mahkeme kararı olmaksızın arama yapabileceklerdir. Bu istisnai hal için ağır şartlar konmuş ve arama veya zaptın zamanında yapılmaması halinde bu gecikmenin millî güvenlik veya kamu düzenini haleldar etmesi öngörülmüştür. Her suçun kamu düzenini ihlâl eden bir fiil olması ve millî güvenlik mefhumunda devleti ve milleti parçalamaya matuf faaliyetlerle ilgili bir mana taşıdığı nazarı dikkate alındığında bu yetkinin pek çok istisnai ahvale inhisar edeceği açıktır.

67 ncu madde As. M. U. K. nun 122 ncu maddesine mütenazır olup askerî saveya zapt olunan eşya ile ilgili soruşturma yapmak imkânını sağlamaktadır.

68 ncu madde As. M. U. K. nun 119 ncu maddesine mütenazırdır.

69 ncu madde As. M. U. K. nun 104. ncu maddesine mütenazır olup Anayasanın 30 ncu maddesine uygun şekilde ve askerî icaplar da gözönünde bulundurularak hazırlanmış ve bu yetki yalnız askerî mahkemeye tanınmıştır. Ayrıca C. M. U. K. nun 106 ncu maddesinde olduğu gibi tutuklama müzekkeresinde nelerin yazılacağı açıklanmış ve Anayasanın 30 ncu maddesinin 3 ncu fıkrası hükmü yerine getirilmiştir.

70 ncu madde, bu madde ile tutuklamayı kimlerin talep edebileceği gösterilmiştir.

71 ncu madde As. M. U. K. nun 105 ncu maddesine mütenazır olup Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 104 ncu maddesi gözönünde bulundurularak yazılmış ve (salverildiği halde yeniden suç yapacağına delâlet eder sebepler varsa) şeklindeki tutuklama sebebi Anayasa mahkemesinin kararına istinaden maddeden çıkartılmış ve ayrıca maddede Anayasanın 30 ncu maddesindeki ta-birlere yer verilmiştir.

72 ncu madde As. M. U. K. nun 106 ncu maddesine mütenazır olup Anayasanın 30 ncu maddesine uygun şekilde ve C. M. U. K. nun 109 ncu maddesinden de istifade edilerek düzenlenmiştir.

73 ncu madde askerî icapların zorunlu kıldığı bir ihtiyacı karşılamakta ve aynı zamanda Anayasanın 30 ncu maddesindeki (yakınına haber verme mecburiyeti) ni yerine getirmektedir.

74 ncu madde As. M. U. K. nun 104 ncu maddesinin 2 nci fıkrasına mütenazır olmakla beraber tutuklama yetkisi munhasıran askerî mahkemeye tanındığından verilecek kararlara karşı itirazın en yakın askerî mahkemeye yapılması öngörülmüştür.

75 nci madde As. M. U. K.nun 106/2 ve C. M. U. K. nun 110 - 112 nei maddeleri göz-önünde bulundurularak ve askerî icaplara uydurularak yeniden düzenlenmiş ve kefaletle salıverme müessesesine askerî mahkemelerde de yer verilmiştir.

76 nci madde As. M. U. K.nun 107 nei maddesine mütenazır olup tebdirlerin adli âmir yerine askerî mahkemece alınacağı gösterilmiştir.

77 nci madde C. M. U. K. nun 117 nei maddesine mütenazır olarak hazırlanmış ve askerî mahkemelerde de teminat verilmek şartıyla salıverilme kabul edilmiştir. Ancak, askerî disiplinin korunması maksadı ile veya delillerin yok edilmesi veya değiştirilmesini önlemek maksadı ile tutuklama yapılmışsa bu hallerde kefaletle salıverilme kabul edilmemiştir. Böylece tutuklama müessesesinden beklenen gaye yalnız hürriyetin tahdidi suretiyle değil, bâzı hallerde malî hükümler ile de sağlanmak istenmiştir.

Tasarının 78, 79, 80, 81, 82, 83 ve 84 ncü maddeleri sırası ile C. M. U. K. nun 118, 119, 120, 121, 122, 123, 126 nei maddelerine mütenazır olarak ve askerî mahkemelerin özelliği ve askerî icaplar göz önünde bulundurularak yazılmış ve sadece atıf ile yetinilmemiştir.

85 nci madde As. M. U. K. nun 109 neu maddesine mütenazır olup Anayasanın 30 neu ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 127 nei maddelerine uygun olarak hazırlanmış ve Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 92 nei maddesi de dikkat nazara alınmıştır.

86 nci madde As. M. U. K. nun 112 ve C. M. U. K. nun 128 nei maddelerine mütenazır olup Anayasanın 30 ve Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 92 nei maddeleri ile uygunluk sağlanmıştır.

87 nci madde As. M. U. K. nun 100 ncü maddesine mütenazırdır.

88 nci madde As. M. U. K. nun 101 nei maddesine mütenazır olup savaş hali için ayrı bir fıkra eklenmiştir.

89 neu madde As. M. U. K. nun 102 nei maddesine mütenazır olup ilk soruşturma kaldırılmış olduğundan ağır cezalı işlerde askerî savcı tarafından sanığın mutlaka sorguya çekileceği hükmü vaz'edilmiş ve bu suretle ilk soruşturmadan elde edilecek teminatın kısmen sağlanması düşünülmüştür.

90 nci madde As. M. U. K. nun 103 ncü maddesine mütenazır olup bu hüküm tutuklamadan ve açığa ihraç muamelesinden daha hafif bir müessesenin, soruşturmanın selâmetle yürütülmesine imkân sağlamak amacıyla kabul edilmesinden ibarettir. Askerî icaplar göz önünde bulundurularak bu hususta askerî saveyi talep hakkı ve nezdinde askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum âmirine de takdir hakkı tanınmış ve dolayısıyla komutanların bu müessesenin tabiki yerine diğer idari tedbirler almak suretiyle gayenin tahakkuk ettirilmesine imkân sağlanmıştır.

91 nci madde As. M. U. K. nun 204 ncü maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun 136 nei maddesine uygun olarak hazırlanmış ve yalnız Anayasanın 124 ncü maddesinden kuvvet alınarak savaş halinin özelliklerine binaen müdafilerin sayısının tahdidedilebileceği kabul edilmiştir.

92 nci madde As. M. U. K. nun 206 nei maddesine mütenazır ve C. M. U. K. nun 137 nei maddesine uygun olarak yazılmış, askerî mahkemelerin kurulduğu yerlerde avukat ve dâvavekillerinin bulunabileceği tabii görüldüğünden subayların müdafilik yapması yalnız avukat ve dâvavekili bulunmayan yerlerdeki askerî mahkemeler için kabul edilmiştir. Askerî mahkemelerde askerî hâkim ve savcılarının müdafilik kabul etmeleri Anayasanın 134 ncü maddesi muvacehesinde ve bilhassa askerî icaplar bakımından mahzurlu görülmüştür.

93 ncü madde As. M. U. K. nun 205 nei maddesine mütenazırdır.

94 ncü madde As. M. U. K. nun 209 neu maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun 141 nei maddesine uygun şekilde düzenlenmiştir.

95 nci madde aynı dâvada menfaatleri birbirine uygun olan sanıkların savunmasının bir müdafiyeye verilmesini sağlamak amacıyla hazırlanmış ve tebliğ kolaylığı sağlanmıştır.

96 neı madde As. M. U. K. nun 207 neı maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun 143 neı maddesine uygun şekilde düzenlenmiş ve bu suretle de askerî mahkemelerde savunma hakkı korunmuştur.

97 neı madde As. M. U. K. nun 208 neı maddesine mütenazır olup sanığın bilmesi uygun görülmeyen hususlar ile ilgili askerî saveı tarafından alınacak tedbirlere karşı itiraz hakkı tanınmış ve bu suretle tutukluların hukuku korunmuştur.

98, 99 ve 100 neı maddeler As. M. U. K. nun sıra ile 210, 82 ve 84 neı maddelerine mütenazır dır.

101 neı madde As. M. U. Kanununun 83 neı maddesine mütenazır olup ağır cezalı veya geciktirilmesinde sakınca bulunan haller haricinde soruşturma evrakının nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri kanalı ile askerî savecilığa intikali öngörölmüş ayrıca bu komutan veya kurum âmirlerinin sanığın tutuklanmasını da istiyebilecekleri askerî icaplar bakımından zorunlu görölmüştür.

102 neı madde As. M. U. K. nun 86 neı maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun 153 neı maddesine uygun şekilde hazırlanmıştır.

103 neı madde ile ilk soruşturma kladırılmış olduğundan askerî saveıların As. M. U. K. nun 90 neı maddesinde yer alan yetkilerin tanınması faydalı görölmüş ve madde C. M. U. K. nun 154 neı maddesine uygun olarak hazırlanmıştır.

104 neı madde C. M. U. K. nun 155 neı maddesine uygun olarak yazılmış ve Anayasa ile usul kanunlarına göre hâkim tarafından yapılması öngörölen işlemlerde askerî saveıların ne şekilde hareket edecekleri açıklanmıştır.

105 neı madde As. M. U. K. nun 92 ve 93 neı maddelerine 106, 107, 108 neı maddeler ise aynı kanunun 94, 95 ve 96 neı maddelerine mütenazır dır.

109 neı madde C. M. U. K. nun 184 neı maddesine uygun şekilde hazırlanmış ve bu hallerde askerî saveıya doğrudan doğruya soruşturma yapma yetkisi tanınmıştır.

110 neı madde C. M. U. K. nun 179 neı maddesine uygun olarak hazırlanmış ve Anayasanın 138 neı maddesine istinaden hazırlanması icabeden askerî hâkimlerin özlük işlerine ait kanunun uygulanmasına imkân sağlamak istenmiştir.

111 neı madde As. M. U. K. nun 86 neı maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun 164 neı maddesine uygun olarak yazılmıştır.

112 neı madde C. M. U. K. nun 198 neı maddesi ile As. M. U. K. nun 125 neı maddesine uygun olarak ve müstakil madde olarak yazılmıştır.

113 neı madde As. M. U. K. nun 86 neı maddesinin 6 neı fıkrasına mütenazır olup, C. M. U. K. nun 165 neı maddesine uygun olarak hazırlanmış ve yer itibarıyla en yakın askerî mahkemenin tesbitinde çıkabilecek tereddütlerin giderilmesi hususunda askerî mahkemelerin kuruluşundaki genel prensipler göz önünde bulundurularak Millî Savunma Bakanlığına yetki tanınmıştır.

114, 115 ve 116 neı maddeler As. M. U. K. nun 126 neı maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun 166, 167 ve 168 neı maddelerine uygun olarak düzenlenmiştir.

117 neı madde As. M. U. K. nun 89 neı maddesine mütenazır dır. Ancak üst adli âmirlerce madunlarındaki adli âmirliklere soruşturmaya devam etmek hususunda talimat verme yetkisinin tanınmasına (As. M. U. K. nun 16 neı maddesinde olduğu gibi) imkân görülemediği için bu yetki Millî Savunma Bakanlığına tanınmış ve bu suretle noksan soruşturmanın tamamlanması ve ondan sonra bu yetkinin kullanılması öngörölmüştür.

118 neı madde ile askerî saveının dâvayı nezdinde bulunduğu askerî mahkemenin görev ve yetkisi dışında görmesi halinde ne şekilde hareket edileceğini düzenlemektedir.

119 neı madde As. M. U. K. nun 132 neı maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun 149 neı maddesine uygun olarak düzenlenmiş ve «suçlardan biri diğerinden ehemmiyetsiz görülürse» deyimi yerine objektif esas vaz'edilmiş ve C. M. U. K. nundaki «... yeniden başlanabilir» şeklindeki takdir yetkisinin vaz'ı maksadı ceza hukuku prensiplerine uymadığından âmir hüküm konmuştur

120 nci madde As. M. U. K. nun 89 neu maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun 192 nci maddesine uygun şekilde düzenlenmiş ve ilk soruşturma kaldırıldığından kamu dâvası açılmasının yalnız iddianamenin mahkemeye tevdi suretiyle olabileceği açıklanmıştır.

121 nci madde As. M. U. K. nun 130 ve 134 neü maddelerine mütenazır olup, C. M. U. K. nun 193 neü maddesine uygun olarak düzenlenmiştir.

122 nci madde As. M. U. K. nun 140 nci maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun 206 nci maddesine uygun şekilde düzenlenmiş, duruşma hazırlığı görevi askerî mahkemenin kıdemli askerî hâkimine verilmiştir.

123 neü madde As. M. U. K. nun 145 nci maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun 207 nci maddesine uygun şekilde düzenlenmiştir.

124 neü madde As. M. U. K. nun 135 ve 137; 125 nci madde ise aynı kanunun 145 ve C. M. U. K. nun 209 neu maddesine uygun olarak düzenlenmiştir.

126 nci madde As. M. U. K. nun 145 nci; 127 nci madde ise aynı kanunun 147 nci maddesine mütenazırdır.

128 nci madde As. M. U. K. nun 148 nci maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun 212 nci maddesine uygun şekilde düzenlenmiş ve beş günlük süre bu tasarıda da kabul edilmiştir.

129 neu madde As. M. U. K. nun 148 nci maddesinin 2 ve 3 neü fıkralarına mütenazır olup C. M. U. K. nun 213 neü maddesine uygun şekilde düzenlenmiştir.

130 neu madde C. M. U. K. nun 214 neü maddesine uygun olarak düzenlenmiş ve askerî mahkeme kıdemli askerî hâkimine 122 nci madde ile tanınan yetkinin tabîî bir sonucu olarak kabul edilmiştir.

131 nci madde C. M. U. K. nun 215 nci maddesine uygun olarak düzenlenmiş ve askerî mahkemelerin çalışma şekli ile askerî icaplar göz önünde bulundurulmuştur.

132 nci madde As. M. U. K. nun 149 neu maddesine, 133 neü madde ise aynı kanunun 150 ve 151 nci maddelerine mütenazırdır.

Tasarının 134, 135, 136, 137, 138 ve 139 neu maddeleri As. M. U. K. nun sırası ile 152, 153, 154, 155, 156 ve 157 nci maddelerine müşabih bulunmaktadır.

140 nci madde esas itibarıyla As. M. U. K. nun 158 ve C. M. U. K. nun 224 neü maddeleri göz önüne alınarak hazırlanmıştır.

141 nci madde C. M. U. K. nun 225 nci maddesi hükmünün tekrarı niteliğindedir.

142 nci madde As. M. U. K. nun 159 ve C. M. U. K. nun 226, 227 ve 229 neu maddeleri esas alınarak tasarıya dâhil edilmiştir.

Tasarının 143, 144, 145, 146 ve 147 nci maddeleri As. M. U. K. nun sırasıyla 160, 161, 163 ve 164 neü madde hükümlerinin aynıdır.

148 nci madde As. M. U. K. nun 165 nci maddesinde düzenlenmiş yayım yasağına mütaalliktir. 165 nci madde eski şekli ile Anayasanın 135 nci maddesinin (mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır) hükmü ile eşitlik prensibine aykırı görüldüğünden bugünkü şekilde düzenlenmiştir.

149 neu madde As. M. U. K. nun 166 nci maddesine müşabih olarak düzenlenmiştir.

150 nci madde duruşmanın idaresine aittir ve As. M. U. K. nun 167/1 nci maddesine esas itibarıyla uygundur. Ancak, bir askerî mahkemenin kadrosundaki en kıdemli askerî hâkim her dâvanın duruşmasını idare edecektir. Böylece askerî mahkemeler ağır ceza mahkemeleri gibi kurulmakta ve kadrodaki en kıdemli hâkim de ağır ceza mahkemesi başkanı gibi mütalâa edilmektedir.

151 nci madde As. M. U. K. nun 168 nci, 152 nci madde ise aynı kanunun 169 neu maddesine uygundur.

Tasarının 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, neu maddeleri As. M. U. K. nun sırası ile 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181 ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 249, yine As. M. U. K. nun 182, 183, C. M. U. K. nun 251, As. M. U. K. nun 184, 185 ve C. M. U. K. nun 253 ve As. M. U. K. nun 186 nci maddelerinin mütenazırdır.

170 nci madde C. M. U. K. nun 255 nci maddesine karşılık olarak hazırlanmıştır.

171 nci madde As. M. U. K. nun 188 nci, 172 nci madde ise aynı kanunun 189 neu maddesine uygundur.

Tasarının 173, 174, 175, 176 nci maddeleri As. M. U. K. nun sırası ile 190, 191, 192 ve 193 nü maddelerine uygundur.

177 nci maddedeki değişiklik sadece duruşma hâkiminin oyunu en son kullanacağı hususundaki hükümdür. Tasarının 2 nci maddesinin 2 nci fıkrasına göre mahkeme başkanlığını rütbe ve kıdemli en yüksek olduğu zaman duruşma hâkimi de deruhde edebileceğine göre eski hükümle yeni hüküm arasında önemli bir fark bulunmamaktadır.

Tasarının 178, 179, 180, 181, 182, 183 nü maddeleri As. M. U. K. nun sıra ile 195, 196, 197, 198, 199 ve 200 nü madde hükümlerine uygun ve mütenazırdır.

184 nü madde genel gerekçede faydalanılan kaynaklar sayılırken adı geçen C. M. U. K. nun tasarısının 268 nci maddesinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

185 nci madde As. M. U. K. nun 202 nci, 186 nci madde ise aynı kanunun 203 nü maddesi hükümlerine uygundur.

187 nci madde As. M. U. K. nun 212 nci maddesine uygundur.

188 nci madde, As. M. U. K. nun 213 nü maddesinin ilk cümlesi C. M. U. K. nun 270 nci maddesine uygun şekilde değiştirilmiş ve bu suretle yalnız para cezasını veya müsadereyi gerektiren suçlarda duruşmanın açılmasına imkân sağlanmıştır.

189, 190, 191, 192 ve 193 nü maddeler C. M. U. K. nun 272, 273, 275, 276 ve 277 nci maddelerine uygun olarak düzenlenmiştir.

194 nü madde As. M. U. K. nun 213 nü maddesine uygun şekilde hazırlanmış, firar suçunda, müdafî kabul edilmemesi hali Anayasanın 31 nci maddesi muvacehesinde kaldırılmıştır.

195 nci madde As. M. U. K. nun 214 nü, 196 nci madde ise aynı kanunun 215 nci maddesine mütenazırdır.

197 nci madde; kamu dâvası açıldıktan sonra sanığın gaip olması halinde yapılacak işlemin açıklanması maksadı ile C. M. U. K. nun 282 nci maddesine mütenazır hüküm konmuştur.

198 nci madde As. M. U. K. nun 216 nci maddesine mütenazır olup Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun 3 nü maddesine uygun olarak düzenlenmiştir.

199 neu madde As. M. U. K. nun 217, 200 nü madde ise aynı kanunun 218 nci maddesine mütenazırdır.

201 nci madde As. M. U. K. nun 219 neu maddesinin 1 nci fıkrasına mütenazırdır.

202 nci madde As. M. U. K. nun 219 neu maddesinin 4 nü fıkrası ile 220 ve 222/5 nci maddelerine mütenazır olup C. M. U. K. nun 290 ve 291 nci maddeleri de göz önünde bulundurularak düzenlenmiş ve müdafîin sanığın açık arzusuna muhalif olmamak şartı ile kanun yoluna müracaat edebilmesi öngörülmüştür.

Tasarının 203, 204 ve 205 nci maddeleri As. M. U. K. nun sıra ile 222, 222/3 ve 223 nü maddelerine mütenazırdır.

206 nci madde As. M. U. K. nun 220 nci maddesinin 2 nci fıkrasına uygun olup askerî şavetlar da maddeye ithal edilmiştir.

207, 208 ve 209 neu maddeler As. M. U. K. nun 224 ve 225, 226, 227 nci maddelerine mütenazırdır.

210 neu madde As. M. U. K. nun 228 nci maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun 301 nci maddesinde olduğu gibi itirazı inceliyecek merciin itirazı yazı ile hasma bildirmesine imkân sağlanmıştır.

211 nci madde As. M. U. K. nun 229 neu maddesine uygun olup C. M. U. K. nun 305 nci maddesi de nazarı itibara alınarak düzenlenmiş ve yalnız para cezalarında günün icaplarına uygun şekilde artırma yapılmıştır.

212 nci madde As. M. U. K. nun 233 nü maddesine mütenazırdır.

213 nci madde As. M. U. K. nun 231 nei maddesine mütenazır olup 9 neu bendi yeni maddenin 2 nei fıkrası muvacehesinde tekrarılama olacağından alınmamıştır.

214 nci ve 215 nei maddeler As. M. U. K. nun 233 ve 230 neu maddelerine karşılıktır.

216 nei madde C. M. U. K. nun 311- nei maddesine uygun şekilde düzenlenmiş ve eski hale getirme süresi içinde temyiz süresinin de işliyeceği kabul edilerek uygulamada raslanan tereddütlerin giderilmesi sağlanmıştır.

217 nei madde As. M. U. K. nun 234 nci maddesine mütenazırdır.

218 nei madde As. M. U. K. nun 230/2 nei maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun 314 nci maddesi de nazarı dikkate alınarak hazırlanmıştır.

219 neu madde C. M. U. K. nun 314 nci maddesinin 2 nei fıkrasına uygun olarak düzenlenmiş olup temyiz sebeplerinin gösterilmemiş olmasının Temyiz incelemesine engel olmayacağı belirtilmiş ve ayrıca As. M. U. K. nun 241 nei maddesinde olduğu vechile yazılmayan kanun ve usule aykırı noktalardan dolayı hükmün bozulmasına imkân sağlanmıştır.

220 nei madde C. M. U. K. nun 315 nei maddesine mütenazır olarak kabul edilmiş ve süresi geçtikten sonra yapılan Temyiz taleplerinin Askerî Yargıtay yerine askerî mahkemece reddine imkân sağlanmıştır. Bu suretle dâva dosyasının fuzuli olarak Askerî Yargıtaya gönderilmesi önlenmiş, gi-bi cezanın infazının gecikmesine mâni olunmuş ve cezadan beklenen gayenin tahakkukuna çalışılmıştır.

221 nei madde As. M. U. K. nun 236 ve 230/3 nci maddelerine mütenazır olup gerekçeli olarak tefhim olunan hükmün bir suretinin talep üzerine ilgililere verilmesi hususu bu kanun ile de sağlanmıştır.

222 nei madde As. M. U. K. nun 237 nei maddesine mütenazırdır.

223 nci madde As. M. U. K. nun 238 nei maddesine mütenazır olup «veyahut 234 nci maddede gösterilen şekilde yapılmamış ise» tâbiri yeni kanunun 220 nei maddesinde kabul olunan prensibe uygun olarak maddeden çıkarılmıştır.

224 nci madde As. M. U. K. nun 239 neu maddesine mütenazır olup askerî ceza ve tutukevleri ile Askerî Yargıtayın aynı yerde bulunamayacağı düşüncesiyle mevki tâbiri tereddütlere yer açtığından «Askerî Yargıtayın bulunduğu mevkide bulunmuyorsa» deyimini maddeden çıkarılmıştır.

225 nei madde As. M. U. K. nun 240/1, 2, 4 nci maddesine mütenazırdır.

226 nei madde As. M. U. K. nun 242 ve 243 nci maddelerine mütenazır olup Askerî Yargıtayın dâvanın esasına hükmedeceği haller genel gerekçede adı geçen C. M. U. K. nun tasarısının 345 nei maddesine uygun şekilde çoğaltılmış ve bu suretle dâva dosyalarının Askerî Yargıtay ile askerî mahkemeler arasında gidip gelmesi, zarar kaybı ve hükmün kesinleşmesinin gecikmesi önlenmiştir.

227 nei madde As. M. U. K. nun 242 nei maddesine 228 nei madde ise aynı kanunun 241 nei maddesine mütenazırdır.

229 neu madde As. M. U. K. nun 240/3 nci maddesine mütenazır olup tasarının 224 nci maddesine uygun şekilde düzenlenmiştir.

230 neu madde As. M. U. K. nun 244/2 nei maddesine mütenazır olup yukarıda adı geçen C. M. U. K. tasarısının 345 nei maddesinde olduğu gibi itiraz süresi işlerin çabuklaştırılmasını sağlamak amacıyla 15 güne indirilmiştir.

231 nei madde As. M. U. K. nun 244 nci maddesine mütenazır olup C. M. U. K. nun tasarısının 364 nci maddesi de gözönünde bulundurulmuş ve fakat askerî savcılarının doğrudan doğruya yapacakları tashihi karar müracaatları üzerine askerî yargıtay başsavcılığının alacakları cevaba kadar infazı tehir etmeleri hususu tashihi karar ve infazın tehiri müesseselerinin mahiyetleri muvacehesinde kabul edilmemiştir.

232 nei madde As. M. U. K. nun 246 nei maddesine 233 nci madde ise aynı kanunun 247 nei maddesine mütenazır olarak hazırlanmıştır.

Tasarının 234,235,236,237,238,239,240,241,242,243,244,245,246 nei maddeleri sırası ile As. M. U. K. nun 258,259,260,261,262,263,264,265,266,267,268,269,270 nei maddeleri hükümlerinin mütenazırdır.

247 nci madde C. M. U. K.nun 342 nci maddesinden alınmıştır.

248 nci madde As. M. U. K.nun 271 ve 249 neumadde ise aynı kanunun 272 nci maddesi karşılığıdır.

250 nci madde As. M. U. K.nun 249 neu maddesine karşılık olarak hazırlanmış ancak eski maddenin 3 nü fıkrası hükmü, askerî mahkemeler arasında görev farkı kabul edilmediğinden tasarıya alınmamıştır. Ayrıca (subay ve askerî memurların tard ve ihraçlarını muhtevi olan hükümlerinin infazı lüzumuna Reiscumhur tarafından işaret olunur.) Hükümü de; Anayasada sayılan Cumhurbaşkanının görevlerinden bulunmaması ve infazda lüzumsuz formalitelere yol açması ve yargı erkinin bağımsızlığı prensibine uyulmak istenmesi sebepleriyle maddeye dahil edilmemiştir.

251 nci madde As. M. U. K.nun 274 nü maddesinin karşılığıdır.

252 nci madde As. C. K.nun 72 nci maddesinin 1 nci fıkrası hükmü ile As. M. U. K.nun 275 nci maddesi hükmüne uygun hazırlanmıştır.

253 nü madde; C. M. U. K.nun 400 nü maddesinin müşabihi olarak fakat askerî hizmet ve icaplara göre düzenlenmiştir.

254 nü madde C. M. U. K.nun 401 nci maddesine uygun hazırlanmıştır.

255 ve 256 nci maddeler As. M. U. K.nun 250 ve müteakıp maddelerinin düzenlediği hususları, askerî yargıya getirilen yenilikler ve askerî icaplar nazara alınarak yenibaştan düzenlenmiştir. Ayrıca 255 nci maddede ölüm cezasının Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçmeden yerine getirileceği hükmü yer almıştır. Bu hükmü Anayasanın 124 nü maddesindeki Sıkıyönetim veya genel olarak savaş halinde hangi hükümlerin uygulanacağı... kanunla gösterilir.) hükmüne istinad etmektedir.

Tasarının 257,258, 259, 260,261 nci maddeleri As. M. U. K.nun sıra ile 277, 278, 279,278/3,4 ve 280 nci maddelerine uygundur.

262, 263 ve 264 nü maddeler As. M. U. K.nun 281 nci maddesi hükmünün mütenazırdırlar.

265 nci madde kaldırılan hükümler ile ilgilidir.

Geçici 1 ve 2 nci maddeler ile 266 ve 267 nci maddeler kanunun yürürlüğü ve yürürlükle ilgili işlemlere aittir.

Askerî mahkemeler kuruluş ve yargılama usulü

Kanun Tasarısı

BİRİNCİ KISIM

Genel esaslar

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

Madde : 1 - 8

İKİNCİ BÖLÜM

Askerî mahkemelerin görevi

Madde : 9 - 20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Askerî mahkemelerin yetkisi

Madde : 21 - 36

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Askerî hâkimin dâvaya bakmaması ve reddi

Madde : 37 - 46

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kararlar, tefhim ve tebliği

Madde : 47 - 52

ALTINCI BÖLÜM

Mehiller ve eski hale getirme

Madde : 53 - 58

YEDİNCİ BÖLÜM

Tanıklar

Madde : 59 - 61

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Bilirkişi keşif ve otopsi

Madde : 62 - 65

DOKUZUNCU BÖLÜM

Arama ve zabıt

Madde : 66 - 68

ONUNCU BÖLÜM

Tutuklama, yakalama ve salıverme

Madde : 69 - 86

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Sanığa sorgu

Madde : 87 - 90

ONİKİNCİ BÖLÜM

Savunma

Madde : 91 - 98

İKİNCİ KISIM

Yargılama Usulü

BİRİNCİ BÖLÜM

Kamu davasının hazırlanması

Madde : 99 - 121

İKİNCİ BÖLÜM

Duruşma hazırlığı

Madde : 122 - 133

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Duruşma

Madde : 134 - 186

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Gaiplerin yargılanması

Madde : 187 - 200

ÜÇÜNCÜ KISIM

Kanun yolları

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel esaslar

Madde : 201 - 207

İKİNCİ BÖLÜM

Kitaz

Madde : 208 - 210

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Temyiz

Madde : 211 - 233

DÖRDÜNCÜ KISIM

Yargılamanın iadesi ve yazılı emir

Madde : 234 - 249

BEŞİNCİ KISIM

Cezaların infazı ve mahkeme masrafları

BİRİNCİ BÖLÜM

Cezaların infazı

Madde : 250 - 261

İKİNCİ BÖLÜM

Mahkeme masrafları

Madde : 262

ALTINCI KISIM

Müdahale yolu ile dâva, şahsi dâva ve
memnu hakların iadesi

Madde : 263 - 264

YEDİNCİ KISIM

Son hükümler

Madde : 265 - 267

Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi
Geçici Komisyon
Esas No. 1/547
Karar No. 5

9.10.1963

Yüksek Başkanlığa

Anayasamızın geçici 7 nci maddesine göre iki yıl içerisinde çıkarılması gereken kanunlardan, Askerî mahkemelerin kuruluşu ve yargılama usulü kanunu tasarısını incelemekle görevlendirilen ve Millet Meclisininin 18 Eylül 1963 tarihli 139 ncu Birleşiminde teşkil edilen Geçici Komisyonumuz 24 Eylül 1963 tarihinde toplanarak, Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanıp, Bakanlar Kurulu tarafından tetkik olunan ve Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi ifadeli 17 Eylül 1963 tarihli ve 71-2102/4341 sayılı yazısına ek olarak gönderilen tasarıyı ilgili Bakanlıklar temsilcilerinin de iştiraki ile görüştü.

Kanun tasarısının tümü incelenmiş, prensibolarak tasvibedilmiş, ancak, maddelerde bazı değişiklikler yapılması zorunlu görülmüş olup gerekçeleri aşağıda ayrı ayrı gösterilmiştir.

Her ne kadar Hükümet tasarısı gerekçesinde hukuk dili bakımından Anayasamızın diline uyulduğu ifade edilmiş ise de, tasarının tetkikinde bazı maddelerde bu dilin kullanılmadığı görüldüğünden komisyonumuzca tasarı tüm olarak Anayasa diline uydurulmuş ve yerleşmiş öz Türkçe hukuk deyimlerinin kullanılmasına önem verilmiştir.

Bu suretle tasarının tümü kabul edilerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir :

Maddelerin gerekçesi :

Madde 1. — Kelimelerde harf düzeltmeleri yapılmış ve ayrıca noktalama noksanları tamamlanmıştır.

Madde 2. — Maddede kullanılan deyimlerde Anayasa diline karşılık olarak dil değişikliği yapılmış ve maddenin esası aynen kabul edilmiştir.

Madde 3. — Maddenin ifade ettiği mâna değiştirilmeksizin ve ancak idareye, askerî mahkemelere subay üye tayininde kolaylık temini için (âmiri) kelimesinden evvel (yargılama süresince en yakın) kelimeleri ilâve edilmiş ve ayrıca dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

Madde 4. — Hükümet tasarısındaki madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 5. — Bu maddede noktalama eksikleri tamamlanmıştır.

Madde 6. — Bu maddede de noktalama eksikleri tamamlanmış ve fazla görülen (olarak) kelimesi metinden çıkarılmıştır.

Madde 7. — Kalem kuruluşu ve personeline aidolan bu madde subayların kalemlerde her zaman çalışmalarını önliyecek şekilde ve ancak sıkı yönetim ve savaş halinde çalışabilmelerini temin edecek şekilde değiştirilmiştir. Bu suretle yüksek tahsil yapan subayların askerî mahkeme ve askerî savecilik kalemlerinde çalışmalarını sınırlandırılmıştır. Ayrıca, maddenin prensibine dokunulmadan metin yeniden yazılarak akıcılık ve açıklık temin edilmiştir.

Madde 8. — Bu madde askerî savecilerin ve nezdinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmirinin bir suçun işlendiğini öğrendiklerinde soruşturmanın yapılması mevzuundaki, yetkisini tanzim etmektedir. Hükümet tasarısında bu yetki, kıtâ komutanı veya askerî kurum âmirine askerî saveçiden talepde bulunabilme şeklinde tanzim edilmiş iken Anayasamızın 138 nci maddesinde gösterilen (askerlik hizmetinin gerekleri) nazara alınarak, komutan veya kurum âmirinin bu mevzudaki talebi yerine saveçiya soruşturma açtırması uygun mütalâa edildiğinden madde buna göre değiştirilmiş ve yeniden yazılmıştır.

Ayrıca, dil değişikliği yapılmıştır.

Madde 9. — Hükümet tasarısında Anayasamızın 138 nci maddesinin 1 nci fıkrasından alındığı

beyan edildiğinden, madde buna göre değiştirilmiş ve kenar başlığı mütaakıp maddelerdeki (genel olarak yetki) ye karşılık değiştirilmiş ve (genel görev) şekline sokulmuştur.

Madde 10. — Tasarının 10 ncu maddesi 10 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 11. — Bu maddenin (A) fıkrasında (Askerî Ceza Kanunu) deyimini iki defa kullanıldığından, biri metinden çıkarılmış ve (B) fıkrasında dil değişikliği yapılmıştır.

Madde 12. — Maddenin ifade ettiği mâna değiştirilmeksizin metin yeniden yazılarak akıcılık ve açıklık temin edilmiş ayrıca noktalama noksanları tamamlanmıştır.

Madde 13. — Maddenin ifade ettiği mâna değiştirilmeksizin metin yeniden yazılmış akıcılık ve açıklık temin edilmiştir. Ayrıca dil değişikliği yapılmıştır.

Madde 14. — Maddede dil değişikliği yapılmış ve noktalama noksanları tamamlanmıştır.

Madde 15. — Bu maddede kelimelerin harfleri düzeltilerek metin aynen kabul edilmiştir.

Madde 16. — Maddede öz Türkçe kelimelerin kullanılması için dil değişikliği yapılmıştır.

Madde 17. — Tasarının 17 nci maddesi, 17 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 18. — Tasarının 18 nci maddesi, 18 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 19. — Tasarının 19 ncu maddesi, 19 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 20. — Maddenin ifade ettiği mâna değiştirilmeden bir kısım deyimlerde Anayasa'da kullanılanlar tercih edilerek, madde buna göre değiştirilmiştir.

Madde 21. — Tasarının 21 nci maddesi, 21 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 22. — Maddenin ifade ettiği mâna değiştirilmeksizin metin yeniden yazılarak vuzuh verilmiştir, ayrıca kenar başlık kısaltılmıştır.

Madde 23. — Maddenin kenar başlığı, ifade ettiği mânaya hâlel gelmeden kısaltılmış ve madde metninde dil değişikliği yapılarak kabul edilmiştir.

Madde 24. — Maddenin kenar başlığı, ifade ettiği mânaya hâlel gelmeden kısaltılmış ve madde metninde dil değişikliği yapılarak kabul edilmiştir.

Madde 25. — Maddenin kenar başlığı kısaltılmış ve metin bir değişikliğe tabi tutulmadan aynen kabul edilmiştir.

Madde 26. — Maddenin kenar başlığı, ifade ettiği mânaya hâlel gelmeden kısaltılmış ve metinde tekil olarak ifade edilen bir husus çoğul hale getirilmiştir.

Madde 27. — Maddenin kenar başlığı ifade ettiği mânaya hâlel gelmeden kısaltılmış, madde metninde dil değişikliği yapılmış ve keza çoğal olarak ifade edilen hususlar tekil hale getirilmiştir.

Madde 28. — Kenar başlık kısaltılmış, maddenin ifade ettiği mâna değiştirilmeden dil değişikliği yapılmış, akıcılık ve açıklık temin edilmiştir.

Madde 29. — Maddede bir kısım deyimler Anayasa diline ve öz Türkçeye çevrilerek madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 30. — Kelimelerde harf düzeltilmesi yapılarak tasarının 30 ncu maddesi, 30 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 31. — Madde metninde dil değişikliği ile harf düzeltilmeleri yapılarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 32. — Kenar başlık kısaltılmış ve noktalama noksanları tamamlanarak madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 33. — Maddenin kenar başlığı ve madde metni aynen kabul edilmiştir.

Madde 34. — Noktalama noksanları tamamlanarak madde kenar başlığı ile birlikte kabul edilmiş ve dil değişikliği yapılmıştır.

Madde 35. — Maddede ve kenar başlığında dil değişikliği yapılarak kabul edilmiştir.

Madde 36. — Tasarıda teftiş kurulunun görevi, yetkisi ve hizmetlerinin bir yönetmelikte düzenleneceği gösterilmiş olup bu husus için yönetmelik tatmin edici bulunmamış ve teftiş kurulunun görev, yetki ve hizmetlerinin bir tüzükte düzenlenmesi uygun mütalâa edildiğinden madde metni buna göre değiştirilmiş ve ayrıca dil değişikliği yapılarak kabul edilmiştir.

Madde 37. — Dil değişikliği yapılarak ve ayrıca noktalama noksanları giderilerek madde kabul edilmiştir.

Madde 38. — Dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

Madde 39. — Dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

Madde 40. — Kenar başlığında ve madde metninde dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

Madde 41. — Maddenin 1 ne ve 2 ne fıkralarında dil değişikliği yapılmış 3 ne fıkrası, ifade ettiği mâna değiştirilmeksizin metin yeniden yazılarak akıcılık ve açıklık temin edilerek madde kabul edilmiştir.

Madde 42. — Dil değişikliği ile madde kabul edilmiştir.

Madde 43. — Dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

Madde 44. — Dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

Madde 45. — Kenar başlık, kısaltılmış, madde metninde (fasılda) deyimini ifade ettiği mâna-ya göre (bölümde) şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 46. — Maddede harf düzeltmesi yapılmış ve tekil olarak biten cümle birinci cümleye mütenazır olarak çoğul hale getirilmiştir.

Madde 47. — Harf düzeltmesi ve dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

Madde 48. — Dil değişikliği ile madde kabul edilmiştir.

Madde 49. — Maddede dil değişikliği yapılmış ve 3 ne fıkranın ikinci cümlesinden sonra gelen kısım müstakil fıkra haline getirilerek maddeye açıklık verilmesi temin edilmiştir.

Madde 50. — Anayasanın 135 ne maddesine uygun olarak madde yeniden yazılmıştır.

Madde 51. — Dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

Madde 52. — Dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

Madde 53. — Dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

Madde 54. — Dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

Madde 55. — Dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

Madde 56. — Dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

Madde 57. — 1 ne fıkrada dil değişikliği yapılmış 2 ne fıkraya kara suları dışında bulunan savaş gemilerinde de itiraz hakkı olmaması dâhiledilerek bu fıkra yeniden yazılmıştır. Filhakika, karasuları dışında bulunan harb gemisindeki itirazlar dosyanın Askerî Yangıtaya gönderilmesini gerektirecek bu ise uzun zaman kalacağından işlerin süratle yapılmasına mâni olacağından itiraz hakkı savaş gemilerinde kısıtlanmıştır.

Madde 58. — Dil değişikliği ile metin kabul edilmiştir.

Madde 59. — Dil değişikliği ile metin kabul edilmiştir.

Madde 60. — Maddede dil değişikliği yapılmış ve mâna değiştirilmeksizin son fıkrası yeniden yazılarak açıklık temin edilmiştir.

Madde 61. — Kenar başlık kısaltılmış ve madde metninde dil değişikliği yapılmıştır.

Madde 62. — Kenar başlık kısaltılmış madde metninde dil değişikliği yapılmıştır.

Madde 63. — Harf düzeltmeleri yapılmış, ikinci satırdaki (ile) deyimini (yahut) şekline, üçüncü satırdaki (veya) deyimini de (veyahut) olarak değiştirilerek akıcılık ve açıklık verilmiştir.

Madde 64. — Harf tashihleriyle madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 65. — Kenar başlık kısaltılmış madde metninde dil değişikliği yapılmış ve harf düzeltmeleri ile madde kabul edilmiştir.

Madde 66. — Maddenin ifade ettiği mâna değiştirilmeden, metin yeniden yazılarak akıcılık ve açıklık temin edilmiş, ayrıca noktalama noksanları tamamlanmış harf değişiklikleri yapılmıştır.

Madde 67. — Maddenin ifade ettiği mâna değiştirilmeden metin yeniden yazılmış, ayrıca dil değişikliği yapılmıştır.

Madde 68. — Madde metninde dil değişikliği ile madde kabul edilmiştir. Ayrıca kenar başlık-taki harfler düzeltilmiştir.

Madde 69. — Maddede mânaya hâlel gelmeden dil değişikliği yapılmış ve noktalama noksanları tamamlanmıştır.

Madde 70. — Sanığın tutuklanması talebine dair olan bu maddede tutuklanma istemi yetkisinin aidiyeti düzenlenmiş olup bu yetki tasarıda askerî saveiye veya nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin istemine bağlı tutulduğu görülmüş olup verilen bir değiştirme önergesi ile, tutuklama isteminin askerî mahkemeden ancak nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin muvafakati ile askerî savei tarafından yapılabilmesi istenmiş ise de bu istem, tasarının umumi sistemine aykırı görüldüğü ve Anayasanın 138 nci maddesinin son fıkrasındaki (askerî hizmetin gerekleri) ile ilişkin olmadığı görüldüğünden talep reddedilmiş ve Hükümet tasarısının 70 nci maddesinde dil değişikliği yapılarak kabul edilmiştir.

Madde 71. — Maddenin ifade ettiği mâna değiştirilmeksizin, metin yeniden yazılarak akıcılık ve açıklık temin edilmiş, dil değişikliği yapılmış ve fıkra numaraları harflere çevrilmiştir.

Madde 72. — Madde metnine (en yakın mahkemeye) kelimeleri arasına (askerî) kelimesi ilâve edilerek (en yakın askerî mahkemeye) şekli verilerek maddeye açıklık verilmiş, (adliye hâkimi) de (sulh hâkimi) olarak değiştirilmiş ve ayrıca dil değişikliği yapılarak madde kabul edilmiştir.

73. — Dil değişikliği ile madde kabul edilmiştir.

Madde 74. — Tasarının 74 ncü maddesinin son fıkrasındaki parantez işareti kaldırılarak madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 75. — Dil değişikliği yapılarak tasarının 75 nci maddesi, 75 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 76. — Tasarının 76 ncü maddesinin kenar başlığı kısaltılmış ve bu maddede dil değişikliği yapılarak 76 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 77. — Hükümet tasarısının 77, 78, 79, 80, 81 ve 82 ncü maddeleri, tutuklunun kefâletle salıverilmesine dair bulunduğu cihetle ve kefâletle salıverilmenin askerî hizmetin icapları ile bağdaşmayacağı gerekçesi ile tasarıdan çıkarılmaları üzerine, tasarının 83 ncü maddesi dil değişikliği yapılarak 77 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 78. — Askerî saveinin soruşturma sonunda vereceği karara aidolan Hükümet tasarısının 84 ncü maddesinde bu kararın soruşturmaya mahal olmadığına şeklinde isimlendirilmesi, bir taraftan soruşturma yapılmış olması ve diğer taraftan buna mahal olmamasının söylenmesi mâna ve mahiyet itibariyle mütenakız görüldüğünden soruşturma sonunda verilecek kararın (kovuşturmaya yer olmadığı) şeklinde isimlendirilmesi daha uygun görüldüğünden madde buna göre yeniden yazılmıştır.

Madde 79. — Tasarının 85 ncü maddesi ifade ettiği mâna değiştirilmeksizin yeniden yazılarak akıcılık ve açıklık temin edilmiştir. Ayrıca, maddede dil değişikliği yapılarak 79 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 80. — Tasarının 86 ncü maddesi dil değişikliği ve mânaya açıklık verilebilmesi için bazı deyimlerin ilâvesi ile 80 ncü madde olarak kabul edilmiş ve (buna imkân olmadığı) şeklinde başlıyan 4 ncü fıkra 3 ncü fıkranın sonuna eklenmiş, (adliye hâkimi) deyimleri de (sulh hâkimi) olarak düzeltilmiştir.

Onbirinci bölümün, bölüm matlabi olan (sanığa sorgu) deyimini, (sanığın sorguya çekilmesi) şeklinde değiştirilerek vuzuh verilmiştir.

Madde 81. — Tasarının 87 ncü maddesi mânası değiştirilmeksizin yeniden yazılarak metne açıklık verilmek suretiyle 81 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 82. — Tasarının 88 ncü maddesi dil değişikliği yapılarak 82 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 83. — Tasarının 89 ncü maddesinde dil değişikliği yapılarak 83 ncü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 84. — Tasarının 90 nci maddesinde dil değişikliği yapıp 84 nci madde olarak kabul edilmiş ve bu madde Askerî muhakeme usulü Kanununun 103 nci maddesinden aynen alındığı ve fakat son fıkrasının yeni metne nakledilmediği görüldüğünden hazır bulunan Hükümet temsilcilerinden sorulmuş ve sehven alınmadığı beyan edildiğinden (bu işlemin açığa çıkarma olmadığına) dair son cümle müstakil fıkra olarak madde metnine alınıp 84 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 85. — Tasarıda (müdafî) deyimleri Hükümet tasarısının 91 nci maddesinin bölüm matlahı olan (savunma) deyimine uygun ve Türkçe kurallarına dayanılarak (savunucu) ya çevrildiğinden, tasarının 91 nci maddesinin kenar başlığında ve madde metnindeki dil değişiklikleri buna göre yapıp 85 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 86. — Dil değişikliği yapılarak tasarının 92 nci maddesi 86 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 87. — Tasarının 93 nci maddesinde dil değişikliği yapıp 87 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 88. — Tasarının 94 nci maddesinde dil değişikliği yapılarak 88 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 89. — Tasarının 95 nci maddesinde dil değişikliği yapıp 89 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 90. — Tasarının 96 nci maddesinde ve bu maddenin kenar başlığında dil değişikliği yapıp 90 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 91. — Tasarının 97 nci maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 91 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 92. — Tasarının 98 nci maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 92 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 93. — Tasarının 99 nci maddesinde dil değişikliği ve harf tashihleri yapılmış ve noktalama işaretleri tamamlanarak 93 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 94. — Tasarının 100 nci maddesinde dil değişikliği yapıp 94 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 95. — Tasarının 101 nci maddesinde dil değişikliği, harf düzeltmeleri yapılmış ve mâna değiştirilmeden bâzı redaksiyon iera edilerek 95 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 96. — Tasarının 102 nci maddesinde noktalama noksanları tamamlanmış, harf düzeltmesi ve dil değişikliği yapılmış ve küçük bir redaksiyon ile 96 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 97. — Tasarının 103 nci maddesinde dil değişikliği ile harf düzeltilmesi yapıp 97 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 98. — Tasarının 104 nci madde metninde ve kenar başlığında dil değişikliği ve harf düzeltilmesi yapılarak 98 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 99. — Tasarının 105 nci maddesinde dil değişikliği, harf düzeltilmesi ve mâna değişmeden küçük bir redaksiyon yapılarak 99 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 100. — Tasarının 106 nci maddesinde dil değişikliği, harf düzeltilmesi ve mânaya etki yapmayan redaksiyonlar yapıp 100 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 101. — Tasarının 107 nci maddesi dil değişikliği ve küçük bir redaksiyonla 101 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 102. — Tasarının 108 nci maddesinin kenar başlığı kısaltılıp yeniden yazılmış ve madde metninde harf düzeltilmeleri yapıp 102 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 103. — Tasarının 109 nci maddesinde mâna değiştirilmeksizin redaksiyon yapılmış, harf değişiklikleri ile 103 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 104. — Tasarının 110 nci maddesindeki harf düzeltilmeleri yapıp 104 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 105. — Tasarının 111 nci maddesinin kenar başlığı 78 nci maddede kabul edilen pren-

sibin ışığı altında (kovuşturmaya yer olmadığı) şeklinde değiştirilmiş keza madde metninde aynı değişiklik yapılmış ve diğer dil değişiklikleriyle 105 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 106. — Tasarının 112 nci maddesinde dil değişikliği yapılmış ve mânanın akıcı ve açıklığını temin için madde yeniden yazılarak 106ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 107. — Tasarının 113 nci maddesinde dil değişikliği harf düzeltilmesi yapıp 107 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 108. — Tasarının 114 nci maddesinde dil değişikliği ve harf düzeltilmesi yapıp 108 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 109. — Tasarının 115 nci maddesinde harf düzeltilmesi ve küçük bir redaksiyon yapıp 109 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 110. — Tasarının 116 nci maddesinde dil değişikliği ve harf düzeltilmesi yapıp 110 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 111. — Tasarının 117 nci maddesinin kenar başlığı mânasına etki yapılmıyacak şekilde kısaltılmış ve madde metni harf düzeltilmeleri ile 111 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 112. — Tasarının 118 nci maddesinde dil değişikliği, harf düzeltilmesi ve bir redaksiyon yapıp 112 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 113. — Tasarının 119 nci maddesinde dil değişikliği, harf düzeltilmesi, noktalama noksanlarının tamamlanması suretiyle 113 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 114. — Tasarının 120 nci maddesinin kenar başlığı kısaltılmış, madde metninde harf düzeltilmeleri yapıp 114 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 115. — Tasarının 121 nci maddesinde dil değişikliği yapıp 115 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 116. — Tasarının 122 nci maddesinin kenar başlığında ve madde metninde redaksiyon yapılmış, dil ve harf değişiklikleriyle 116 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 117. — Tasarının 123 nci maddesinin kenar başlığında ve madde metninde dil değişikliği, harf düzeltilmesi yapılmış ve yersiz görülen bir parantez işareti kaldırılıp 117 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 118. — Tasarının 124 nci maddesinde dil değişikliği yapıp 118 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 119. — Tasarının 125 nci maddesinin kenar başlığında ve madde metninde dil değişikliği yapılmak ve son fıkradan bir evvel sanığelmemesi halinde duruşmasının yapılmasına dair 135 nci madde hükmünün saklı tutulmasına dair bir fıkra ilâve edilerek her iki madde arasında uygunluk sağlanmış ve bu değişikliklerle 119 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 120. — Tasarının 126 nci maddesinde dil değişikliği yapıp 120 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 121. — Tasarının 127 nci maddesinde dil değişikliği ve harf düzeltilmesi yapıp 121 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 122. — Tasarının 128 nci maddesinde dil değişikliği ve harf düzeltilmesi yapıp 122 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 123. — Tasarının 129 nci maddesinde dil değişikliği yapılmıştır. Ancak, maddede zikredilen tanık ve bilirkişilerin sanık tarafında çağırılması işinde, burada zikredilen tanık ve bilirkişilerin evvelden soruşturma sırasında dinlenen tanık ve bilirkişiler olacağı tabii kabul edilmiş ve madde bu hali ile 123 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 124. — Tasarının 130 nci maddesi kenar başlığında kısaltma yapılmış, madde metninde dil değişikliği ve harf düzeltilmesi yapıp 124 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 125. — Tasarının 131 nci maddesinde kenar başlık kısaltılmış, madde metninde dil değişikliği ve harf düzeltilmesi yapıp 125 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 126. — Tasarının 132 nci maddesinin kenar başlığı mânasına hâlel gelmeden kısaltılmış, madde metninde dil değişikliği, harf düzeltilmeleri yapıp 126 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 127. — Tasarının 133 nci maddesi dil değişikliği ve harf düzeltmeleri ile 127 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 128. Maddenin bölüm başlığı ile kenar başlığı aynı (duruşma) olarak düzenlenmesi ve bu bölümde duruşma usulü ile ilgili hükümler tedvin edildiğinden tasarının 134 nci maddesine bölüm başlığı olarak konulan (duruşma) deyimi, (duruşma usulü) şeklinde değiştirilmiştir. Madde metninde mânaya hâlel gelmeden redaksiyon yapılmış ve akıcılık, açıklık temini ile 128 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 129. — Tasarının 135 nci maddesinin kenar başlığında ve madde metninde dil değişikliği, harf düzeltmeleri yapıp 129 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 130. — Tasarının 136 nci maddesinde kenar başlıkta, madde metninde dil değişikliği ve mânaya hâlel verilmeden redaksiyon yapıp madde 130 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 131. — Tasarının 137 nci maddesinde dil değişikliği ve harf düzeltmeleri yapıp 131 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 132. — Tasarının 138 nci maddesi kenar başlığında harf düzeltilmesi yapılarak 132 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 133. — Tasarının 139 ncu maddesinde dil değişikliği, harf düzeltilmesi yapıp 133 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 134. — Tasarının 140 nci maddesinde dil değişikliği yapıp 134 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 135. — Tasarının 141 nci maddesinde dil değişikliği ve düzeltilmesi yapıp 135 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 136. — Tasarının 142 nci maddesinin kenar başlığı kısaltılmış, madde metninde dil değişikliği ve harf düzeltilmesi yapıp 136 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 137. — Tasarının 143 ncu maddesi 137 nci maddeye esas alınmış olup dâvaların birleştirilmesine ilişkin olan madde hükmü genişletilerek birleştirilen dâvaların ayrılmasını da kapsıyacak şekilde değiştirilmiş kenar başlık ve madde metni bu prensibin ışığı altında yeniden yazılıp 137 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 138. — Tasarının 144 ncu maddesinde dil değişikliği ve harf düzeltmeleri yapıp 138 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 139. — Tasarının 145 nci maddesinin kenar başlığı ve madde metninde dil değişikliği yapıp 139 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 140. — Tasarının 146 nci maddesinde dil değişikliği ve harf düzeltilmesi yapıp ayrıca noktalama noksanları tamamlandıktan sonra 140 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 141. — Tasarının 147 nci maddesi mânasına hâlel gelmeden yeniden yazılmış ve 141 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 142. — Tasarının 148 nci maddesi esas değiştirilmeden yeniden yazılıp akıcılık ve açıklık temini ile 142 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 143. — Tasarının 149 ncu maddesi esas değiştirilmeden yeniden yazılıp akıcılık ve açıklık temin edilmiş ve 143 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 144. — Tasarının 150 nci maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği ile redaksiyon yapıp 144 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 145. — Tasarının 151 nci maddesinde dil değişikliği ve kenar başlığında kısaltma yapıp 145 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 146. — Tasarının 152 nci maddesinin kenar başlığında ve madde metninde mânâ değiştirilmeden redaksiyon yapılmış, noktalama noksanları tamamlanıp 146 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 147. — Tasarının 153 ncu maddesinin kenar başlığı kısaltılmış, madde metninde dil değişikliği ve harf düzeltmeleri yapıp 147 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 148. — Tasarının 154 ncu maddesinde kenar başlık redaksiyona tabi tutulmuş, madde metninde dil değişikliği ve harf düzeltmeleri yapıp 148 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 149. — Tasarının 155 nci maddesinde dil değişikliği ve harf düzeltmeleri yapıp 149 nu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 150. — Tasarının 156 nci maddesi kenar başlığı kısaltılmış madde metninde dil değişikliği yapıp 150 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 151. — Tasarının 157 maddesinde dil değişikliği ve harf düzeltmeleri yapıp 151 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 152. — Tasarının 158 nci maddesinde dil değişikliği yapıp 152 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 153. — Tasarının 159 nu maddesinin kenar başlığı kısaltılmış ve metin mânasının daha açık olabilmesi için küçük bir redaksiyona tabi tutulup 153 nü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 154. — Tasarının 160 nci maddesi kenar başlığı kısaltılmış, madde metninde dil değişikliği ve harf düzeltmeleri yapıp 154 nü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 155. — Tasarının 161 nci maddesi kenar başlığı kısaltılmış ve madde metninde bir dil değişikliği yapıp 155 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 156. — Tasarının 162 nci maddesinde ve kenar başlığında küçük birer redaksiyon yapıp 156 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 157. — Tasarının 163 nü maddesinde dil değişikliği yapıp 157 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 158. — Tasarının 164 nü maddesi mânası değiştirilmeden yeniden yazılıp akıcılık ve açıklık temin edilmiş ve 158 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 159. — Tasarının 165 nci maddesi noktalama noksanları tamamlanıp 159 nu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 160. — Tasarının 166 nci maddesinde dil değişikliği ve harf düzeltmeleri yapıp 160 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 161. — Tasarının 167 nci maddesinde dil değişikliği yapıp 161 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 162. — Tasarının 168 nci maddesinde dil değişikliği yapıp 162 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 163. — Tasarının 169 nu maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 169 nu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 164. — Tasarının 170 nci maddesinde dil değişikliği yapılmış, noktalama noksanları tamamlanmış ve 164 nü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 165. — Tasarının 171 nci maddesi kenar başlığında ve madde metninde dil değişikliği yapıp 165 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 166. — Tasarının 172 nci maddesinde dil değişikliği yapılmış, ikinci fıkranın ikinci cümlesi mânaya açıklık verilebilmesi için müstakil fıkra haline getirilmiş, ayrıca noktalama noksanları tamamlanıp 166 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 167. — Tasarının 173 nü maddesinde dil değişikliği yapıp 167 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 168. — Tasarının 174 nü maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 168 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 169. — Tasarının 175 nci maddesinde dil değişikliği yapıp 169 nu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 170. — Tasarının 176 nci maddesinde dil değişikliği yapılmış, noktalama noksanları tamamlanmış ve 170 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 171. — Tasarının 177 nci maddesinde dil değişikliği yapıp 171 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 172. — Tasarının 178 nci maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 172 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 173. — Tasarının 179 ncu maddesinde dil değişikliği yapıp 173 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 174. — Tasarının 180 ncu maddesinde dil değişikliği yapıp 174 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 175. — Tasarının 181 ncu maddesinde dil değişikliği yapıp 175 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 176. — Tasarının 182 ncu maddesi, bu maddeye esas alınmış ikinci fıkrasının ikinci cümlesi mânaya açıklık verebilmesi için müstakil fıkra haline getirilmiş ve madde 176 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 177. — Tasarının 183 ncu maddesinin kenar başlığında ve madde metninde dil değişikliği yapılmış, numaralı fıkralar evvelki maddelere uygun olarak harflerle değiştirilmiş, noktalama noksanları tamamlanıp 177 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 178. — Tasarının 184 ncu maddesinde dil değişikliği yapıp 178 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 179. — Tasarının 185 ncu maddesinde bir dil değişikliği yapıp 179 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 180. — Tasarının 186 ncu maddesinde dil değişikliği yapıp 180 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 181. — Tasarının 187 ncu maddesine bölüm başlığını teşkil eden (Gaipilerin yargılanması) deyimi tasarıda kullanılan genel dil kurallarına uymıyan eski bir deyim bulunması itibariyle (kayıplayın yargılanmaları) olarak değiştirilmiş ve diğer maddelerde de aynı yola gidilmiştir.

Tasarının 187 ncu maddesinde bundan başka diğer maddelerde yapılan dil değişikliği yapılmış keza kenar başlığı madde metnine uygun olarak değiştirilmiş ve 181 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 182. — Tasarının 188 ncu maddesinde dil değişikliği yapıp 182 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 183. — Tasarının 189 ncu maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp, 183 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 184. — Tasarının 190 ncu maddesinde dil değişikliği yapıp 184 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 185. — Tasarının 191 ncu maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 185 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 186. — Tasarının 192 ncu maddesinde dil değişikliği yapılmış ve 186 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 187. — Tasarının 193 ncu maddesinde bir dil değişikliği yapıp 187 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 188. — Tasarının 194 ncu maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 188 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 189. — Tasarının 195 ncu maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 189 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 190. — Tasarının 196 ncu maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 190 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 191. — Tasarının 197 ncu maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 191 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 192. — Tasarının 198 ncu maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 192 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 193. — Tasarının 199 ncu maddesinde dil değişikliği yapıp 193 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 194. — Tasarının 200 nci maddesinde dil değişikliği yapılarak 194 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 195. — Tasarının 201 nci maddesi 195 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 196. — Tasarının 202 nci maddesi dil değişikliği ile 196 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 197. — Tasarının 203 nci maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 197 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 198. — Tasarının 204 nci maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 198 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 199. — Tasarının 205 nci maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 199 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 200. — Tasarının 206 nci maddesinin kenar başlığı mânasına hâlel gelmeden kısaltılmış ve madde metninde dil değişikliği yapıp 200 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 201. — Tasarının 207 nci maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 201 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 202. — Tasarının 208 nci maddesi mânasına hâlel gelmeden redaksiyona tabi tutulmuş ve açıklık ve açıklık temin edilerek 202 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 203. — Tasarının 209 nci maddesi kenar başlığında ve metninde dil değişikliği yapıp 203 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 204. — Tasarının 210 nci madde metninde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 204 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 205. — Tasarının 211 nci maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 205 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 206. — Tasarının 212 nci maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 206 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 207. — Tasarının 213 nci maddesinde dil değişikliği ve mânaya hâlel gelmeden bir redaksiyon yapıp rakamlar harfle değiştirilmek suretiyle 207 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 208. — Tasarının 214 nci maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 208 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 209. — Tasarının 215 nci maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapılarak 209 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 210. — Tasarının 216 nci maddesi ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 210 ncu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 211. — Tasarının 217 nci maddesi kenar başlığında mânâ değiştirilmeden redaksiyon yapılmış, madde metninde dil değişikliği ile 211 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 212. — Tasarının 218 nci maddesinin kenar başlığında ve madde metninde dil değişikliği yapıp 212 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 213. — Tasarının 219 ncu maddesi dil değişikliği ile 213 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 214. — Tasarının 220 nci maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapılarak 214 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 215. — Tasarının 221 nci maddesi esas olarak alınmış ve ancak, ikinci fıkranın tefhiminden sonra hükmün talep üzerine sanığa verilmesine müteadil olan cümlesi, haşiv olduğu için metinden çıkarılmıştır. Filhakika, maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesi mahkeme gerekçeli kararının bir hafta içinde tebliğ edileceğini âmir bulunmaktadır. Bu değişiklikle 215 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 216. — Tasarının 222 nci maddesi ve kenar başlığında dil değişikliği ve harf düzeltmeleri yapılarak 216 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 217. — Tasarının 223 nci maddesi ve kenar başlığında dil değişikliği yapılmış, kenar başlık kısaltılmış, noktalama noksanları tamamlanıp 217 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 218. — Tasarrın 224 neü maddesinde dil değişikliği yapılp 218 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 219. — Tasarrın 225 nei maddesinde dil değişikliği yapılp 219 neu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 220. — Tasarrın 226 nei maddesinde dil değişikliği ve numara ile gösterilen fıkralar evvelki maddelere uygun olarak harflendirilmiş ve 220 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 221. — Tasarrın 227 nei maddesinde dil değişikliği yapılp 221 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 222. — Tasarrın 228 nei maddesinin kenar başlığındaki yazı hatası Hükümet temsilcilerinin beyanlarına uygun olarak düzeltilmiş ve madde metni aynen 222 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 223. — Tasarrın 229 neu maddesinde dil değişikliği yapılp 223 neü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 224. — Tasarrın 230 neu maddesinde harf düzeltmeleri ve müddeti gösteren 15 rakamın yazı ile yazılması suretiyle 224 neü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 225. — Tasarrın 231 nei maddesi ve kenar başlığında dil değişikliği yapılp 225 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 226. — Tasarrın 232 nei maddesinde dil değişikliği yapılp 226 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 227. — Tasarrın 233 neü maddesinde Askerî Yargıtayın bozma kararlarına karşı askerî mahkemelerin direnme hakları olup olmadığı hükmü sevk edildiği, prensibolarak Askerî Yargıtay Dairelerinin bozma kararlarına karşı askerî mahkemelerin direnme haklarının bulunmadığı, ancak, duruşmasız tetkikler sonunda bozmaya karşı direnme imkânı sağlandığı, bu prensibin ise, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununa aykırı olduğu görülmüştür. Filhakika adliye mahkemelerince verilen kararların Yargıtay Dairelerince bozulması halinde bidayet mahkemelerinin direnme haklarının mevcudolması karşısında bu konuda, askerî yargı ile genel yargı hükümleri arasında paralelliği temin maksadı ile aynı hüküm maddeye getirilmek istenmiştir. Komisyonumuzca bu prensip ışığı altında yeni bir metin yazılmış ve Askerî Yargıtay Dairelerince verilen bozma kararlarına askerî mahkemelerin direnme haklarının bulunduğuna; ancak, direnme üzerine Askerî Yargıtay Daireler Kurulunca verilen kararlara askerî mahkemelerin uymak zorunda olduğuna işaret edilerek madde bu değişiklikle 227 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 228. — Tasarrın 234 neü maddesinin bulunduğu dördüncü kısma kısım başlığı olarak konulan, yargılamanın iadesi, deymi tasarıda yapılan genel dil değişikliğine tabi tutularak yargılamanın yenilenmesi şeklinde değiştirilmiş ve bu kısımda aynı değişiklikler bütün maddelerde yapılmıştır. Maddenin kenar başlığında ve metninde bu değişiklikten başka diğer dil değişiklikleri ve numaralı fıkralar harfli hale getirilmiş ve bu suretle 228 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 229. — Tasarrın 235 nei maddesi dil değişikliği ve harf düzeltmeleri ile 229 neu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 230. — Tasarrın 236 nei maddesi dil değişikliğine tabi tutulmuş ve numaralı olan fıkralar bundan evvelki maddelerde olduğu gibi harflendirilerek 230 neu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 231. — Tasarrın 237 nei maddesi kenar başlığı ile dil değişikliğine tâbi tutulmuş ve 231 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 232. — Tasarrın 238 nei maddesi dil değişikliğine tabi tutularak ve ayrıca mânaya hâlel gelmeden küçük redaksiyon yapılan 232 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 233. — Tasarrın 239 neu maddesi kenar başlığı ile dil değişikliğine tabi tutulup 233 neü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 234. — Tasarrın 240 nei maddesi kenar başlığı ile dil değişikliğine tabi tutulmuş ve 234 neü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 235. — Tasarrın 241 nei maddesi kenar başlığı ile dil değışikliğine tabi tutulup 235 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 236. — Tasarrın 242 nei maddesi dil değışikliğine tabi tutulmuş ve ayrıca kenar başlık kısaltılmış ve 236 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 237. — Tasarrın 243 neü maddesi dil değışikliğine, harf düzeltilmesine ve küçük bâzu redaksiyona tabi tutulup 237 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 238. — Tasarrın 244 neü maddesi kenar başlığı ile dil değışikliğine tabi tutulmuş ve maddede açıklık temin edilebilmesi için küçük bir redaksiyon yapılmış ve 238 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 239. — Tasarrın 245 nei maddesi dil değışikliğine tabi tutulmuş ve ayrıca ölen şahıslardan başka hallerde Askerî Yargıtayın yargılamanın yenilenmesine dair vereceği kararla ilgili bir müstakil fıkra eklenmiştir. Bu suretle Askerî Yargıtayın bu konudaki vereceği kararlara açıklık getirilmiştir. Hükümet tasarrınının 245 nei maddesinin son fıkrası müstakil fıkra haline getirilmiş ve ayrıca redaksiyona tabi tutulmuştur. Bu ilâve ve değışikliklerle 239 neu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 240. — Tasarrın 246 nei maddesi ve kenar başlığı dil değışikliğine tabi tutularak 240 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 241. — Tasarrın 247 nei maddesi kenar başlığı ile dil değışikliğine tabi tutulup 241 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 242. — Tasarrın 248 nei maddesi açıklık ve açıklığın temini için yeniden yazılarak yeni metin görüşülmüş ve 242 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 243. — Tasarrın 249 neu maddesine dil değışikliği yapılmış ve ayrıca ikinci fıkranın başındaki birinci cümle, birinci fıkranın sonuna getirilerek mânaya açıklık verilip madde bu değışiklikle 243 neü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 244. — Tasarrın 250 nei maddesine kısım başlığı olarak verilen (cezaların infazı ve mahkeme masrafları) deyimi tasarrıda yapılan genel dil değışikliğine uygun olarak (cezaların yerine getirilmesi ve yargılama giderleri) şeklinde değıştirilmiş, bundan sonra bölüm başlığı olan (cezaların infazı) nın da (cezaların yerine getirilmesi ile ilgili hükümler) olarak değıştirilmiş ve ayrıca (hazarda) deyimi metinden çıkarılmıştır.

250 nei madde üzerinde dil değışiklikleri yapılmış, üçüncü fıkra ile dördüncü fıkra mânada açıklığın temini için yer değıştirilmiş ve bu suretle metin 244 neü madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 245. — Tasarrın 251 nei maddesi esas olarak alınmış ancak, ölüm cezalarının tehirinde asker kişi olan gebe kadınların dâhil edilmediği görülmüştür, halbuki 5 Ocak 1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununda kadınların da asker kişi olabilecekleri düzenlendiğine göre gebe olan bu şahıslar hakkındaki ölüm cezalarının sivil kadınlarda olduğu gibi doğumlarına kadar geri bırakılma hükmünün konulması gerektiğinden bu esas maddeye dâhil edilmiştir. Ayrıca, maddede dil değışikliği yapılmış ve bu suretle meydana getirilen metin 245 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 246. — Tasarrın 252 nei maddesi bu maddeye esas alınmış ancak, hürriyeti tahdidetici cezalarda da gebe asker kişi olan kadınların durumu düzenlenmediğinden 245 nei maddeye paralel olarak ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundaki prensiplere uygun bir şekilde gebeliğin ve doğumun hürriyeti bağlayıcı cezaları geriye bırakma sebebi kabul edilmiş, ayrıca maddede dil değışikliği yapıp meydana getirilen metin 246 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 247. — Tasarrın; tardı, ihraç, rütbenin geri alınmasını ve askerî öğrencilik hakkının kaybedilmesini kapsıyan cezalar haric olmak üzere altı ay ve daha az hürriyeti bağlayıcı cezaların, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından üç ayı geçmemek üzere geri bırakılabileceğine dair 253 neü maddesi metinden çıkarılmıştır, filhakika askerî hizmete zarar vereceği anlaşılanların cezalarının geri bırakılabileceği denmiş ise de bu hüküm aynı şartlarda mahkûm olanlardan birinin, cezasının geri bırakılmasına ve diğerinin, yerine getirilmesine

yol açacaktır. Bu ise askerî hizmetin aksanamasını temin maksadı ile konulmuş iken, askerî disiplin ve eşitliğin bertaraf edilmesi neticesini doğuracaktır.

Yukarda zikredilen gerekçeye istinaden tasarıdan 253 nci madde çıkarılmıştır.

247 nei maddeye esas olarak tasarıdan 254 nci maddesi alınmış ve yakalama müzekkeresi verilen hükümlünün kolayca yakalanabilmesini temin maksadıyla maddeye ikinci bir cümle eklenerek müzekkerenin tanzim tarzı gösterilmiştir.

Madde 248. — Tasarıdan 255 nei maddesinde dil değişikliği yapıp 248 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 249. — Tasarıdan 256 nei maddesi, maddenin getirdiği prensibe hâlel gelmeden ikiye ayrılmış, birinci ve ikinci fıkralar bir madde halinde (249 neu madde) tedvin edilmiş, maddeye açıklık ve aktınlık vermek için yeniden yazılarak 249 neu madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 250. — Tasarıdan 255 nei maddesinin üçüncü fıkradan sonra gelen mütaakıp kısmı yeni bir madde olarak tedvini kapsadığı hükümler bakımından uygun mütalâa edildiğinden bu hükümler yeniden yazılmış ve meydana getirilen metin 250 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 251. — Tasarıdan 257 nei maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 251 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 252. — Tasarıdan 258 nei maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp 252 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 253. — Tasarıdan 259 neu maddesinde dil değişikliği yapıp 253 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 254. — Tasarıdan 260 nei maddesinin getirdiği prensipler bozulmadan madde yeniden yazılmış ve meydana getirilen metin 254 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 255. — Tasarıdan 261 nei maddesi ve kenar başlığı dil değişikliğine ve redaksiyona tabi tutulmuş, meydana getirilen 255 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Ayrıca bu maddeye asker kişi olmıyanlar hakkında verilecek para cezalarının Cumhuriyet savcıları tarafından genel hükümlere göre yerine getirileceğine dair müstakil bir fıkra eklenerek diğer cezaların yerine getirilmesine paralel bir hüküm konmuştur.

Madde 256. — Bu maddenin bölüm başlığı yargılama giderleri olarak ifade edilmiş, kenar başlığı bölüm başlığına uygun şekilde düzeltilmiş ve madde metninde dil değişikliği yapıp 256 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 257. — Bu maddeye kısım başlığı olarak konulan (müdahale yolu ile dâva, şahsi dâva ve memnu hakların iadesi) deyimleri diğer maddelerde kullanılan kelimelere uygun olarak türkçeleştirilmiş ve (yolu ile dâva, şahsi dâva ve yasaklanmış hakların geriverilmesi şeklinde değiştirilmiştir. Madde metninde ve kenar başlığında dil değişikliği ve bâzı redaksiyonlar yapılarak meydana gelen metin 257 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 258. — Tasarıdan 264 nei maddesinde ve kenar başlığında dil değişikliği yapıp, 258 nei madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 259. — Son hükümlere dair olan tasarıdan 265 nei maddesinde, Jandarına Kanunu olan 1706 sayılı Kanununun tarihi yazılmış ve ayrıca maddenin sonuna Askerî Ceza Kanununun 5 nei maddesi de ilâve edilerek yabancı memleketlerde işlenen suçlarda Millî Savunma Bakanının talebi ile Türkiye'de tekrar yargılanacakları hükmünün meriyetten kaldırılması eihetine gidilmiştir. Ayrıca fıkraya, bu kanuna göre kurulacak askerî mahkemelerin fiilen göreve başladıkları tarihten itibaren ilga hükümlerinin yürümeye başlayacağına işaret edilerek tatbikatta her hangi bir tereddüde düşülmemesi temin edilmiştir. Bu ilâve ve değişikliklerle meydana getirilen metin 259 neu madde olarak kabul edilmiştir.

Geçici madde 1. — Tasarıdan geçici birinci maddesi küçük bir redaksiyonla geçici birinci madde olarak kabul edilmiştir.

Geçici madde 2. — Tasarıdan geçici ikinci maddesinin 1 nei fıkrası, açıklık temini maksadı ile redaksiyona tabi tutulmuş, diğer fıkraları da uygun görüldüğünden, geçici ikinci madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 260. — Tasarının yürürlük ile ilgili 266 ncı maddesi yeter görülmemiş ve askerî mahkemelerin kuruluşuna dair geçici 1 ncı maddenin kanunun yayımı tarihinde, usule dair hükümlerin ise bu kanuna göre kurulacak askerî mahkemelerin fiilen göreve başladıkları tarihte yürürlüğe girmesi uygun görülmüş ve buna göre yazılan metin, 260 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Madde 261. — Tasarının 267 ncı maddesi, 261 ncı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Anayasamızın geçici 7 ncı maddesine göre iki yıl içinde çıkarılması gereken kanunlardan olması sebebiyle, Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmasına karar verilmiştir.

Başkan Ordu <i>F. Güley</i>	Bu Rapor Sözcüsü Artvin <i>S. Eminağaoğlu</i>	Sözcü İstanbul <i>S. Vardarlı</i>	Kâtip Kayseri <i>M. Göker</i>
Amasya Muhalfim, söz hakkım mahfuzdur <i>İ. Sarıgöz</i>	Ankara 111 ncı maddeye muhalifim <i>H. Ataman</i> Kars <i>S. Öktem</i>	İçel <i>M. Arıkan</i>	İzmir <i>K. Özek</i>
		Kayseri Tasarının tümü ve maddeleri üzerinde söz hakkım mahfuzdur <i>A. Aras</i>	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Askerî Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü kanunu tasarısı

BİRİNCİ KISIM

Genel esaslar

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

MADDE 1. — Türk milleti adına yargı yetkisini kullanacak askerî mahkemeler; tümen, kolordu, ordu (deniz ve havada eşidi) ve kuvvet komutanlıkları ile Genelkurmay Başkanlığı nezdinde Millî Savunma Bakanlığınca kurulur.

Kuvvet Komutanlıklarının yapacakları teklif veya Genelkurmay Başkanlığının doğrudan doğruya göstereceği lüzum üzerine diğer kıtâ komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdinde de Millî Savunma Bakanlığınca askerî mahkeme kurulabilir ve aynı yolla kaldırılabilir.

Bir garnizonda aynı kuvvetten nezdinde askerî mahkeme kurulması gereken birden fazla kıtâ komutanlığı bulunursa Genelkurmay Başkanlığının uygun göreceği bir kıtâ komutanlığı nezdinde Millî Savunma Bakanlığınca yeteri kadar askerî mahkeme kurulması ile yetinilebilir.

Askerî Ceza Kanununun 55, 56, 57, 58 ve 59 ncu maddeleri ile 148 nci maddesinin (B) fıkrasında yazılı suçları işleyenlerin yargılanmaları Millî Savunma Bakanlığının önceden tesbit ve Resmî Gazete ile yayınlıyacağı askerî mahkemelerde yapılır.

Teşekkül

MADDE 2. — Askerî mahkemeler iki askerî hâkim ve bir subay üyeden teşekkül eder. Ancak Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki askerî mahkeme, general ve amiralleri yargıladığı zaman üç askerî hâkim ile iki general veya âmiralden kurulur.

Askerî mahkeme heyetinde bulunanların en kıdemlisi mahkeme başkanlığı görevini yapar.

Subay üyelerin nitelikleri

MADDE 3. — Askerî mahkemelerde üyelik yapacak subay üyelerin, en az yüzbaşı rütbesinde muharip sınıftan bulunmaları, sanığın astı ve âmiri olmamaları ve takdirli suçlar hariç bir cürüm ile hükümlü bulunmamaları şarttır.

Harb esiri subayların yargılanmalarında rütbeleri imkân nisbetinde gözetilir.

Subay üyelerin seçimi

MADDE 4. — Subay üyeler ile yedekleri, nezdinde askerî mahkeme kurulan komutan veya askerî kurum âmiri tarafından her yılın Aralık ayında o mahkemenin yetkisine giren birlik ve kurum mensupları arasından bir yıl süre ile değiştirilmemek üzere seçilirler.

Bunların görevlerini yapmalarına sürekli engeller çıktığında yerlerine başkaları seçilebilir.

Kanunda yazılı nitelikte subay üye bulunması

MADDE 5. — Kanunda yazılı nitelikte subay üye yoksa veya mevcut olanların görevlerini yapmalarına kanuni engeller bulunursa nezdinde askerî mahkeme kurulan komutan veya askerî kurum âmiri uygun nitelikte subay üyenin seçimi için en yakın kıtâ komutanı veya askerî kurum âmirine başvurur. Buna rağmen uygun nitelikte subay üye bulunmazsa en yüksek

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Askerî mahkemeler kuruluşu ve yargılama usulü kanunu tasarısı

BİRİNCİ KISIM

Genel esaslar

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

MADDE 1. — Türk Milleti adına yargı yetkisini kullanacak askerî mahkemeler; tümen, kolordu, ordu (deniz ve havada eşiti) ve kuvvet komutanlıkları ile Genelkurmay Başkanlığı nezdinde, Millî Savunma Bakanlığınca kurulur.

Kuvvet komutanlıklarının yapacakları teklif veya Genelkurmay Başkanlığının, doğrudan doğruya göstereceği lüzum üzerine, diğer kıtâ komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdinde de Millî Savunma Bakanlığınca askerî mahkeme kurulabilir ve aynı yolla kaldırılabilir.

Bir garnizonda aynı kuvvetten nezdinde askerî mahkeme kurulması gereken birden fazla kıtâ komutanlığı bulunursa Genelkurmay Başkanlığının uygun göreceği bir kıtâ komutanlığı nezdinde Millî Savunma Bakanlığınca yeteri kadar askerî mahkeme kurulması ile yetinilebilir.

Askerî Ceza Kanununun 55, 56, 57, 58 ve 59 ncu maddeleri ile 148 nci maddesinin (B) fıkrasında yazılı suçları işleyenlerin yargılanmaları Millî Savunma Bakanlığının önceden tesbit ve Resmî Gazete ile yayınlıyacağı askerî mahkemelerde yapılır.

Mahkeme kuruluşu

MADDE 2. — Askerî mahkemeler iki askerî hâkim ve bir subay üyeden kurulur. Ancak Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki askerî mahkeme, general ve amiralleri yargıladığı zaman üç askerî hâkim ile iki general veya amiralden kurulur.

Askerî mahkeme kurulunda bulunanların en kıdemlisi mahkeme başkanlığı görevini yapar.

Subay üyelerin nitelikleri

MADDE 3. — Askerî mahkemelerde bulunacak subay üyelerin, en az yüzbaşı rütbesinde muharip sınıftan bulunmaları sanığın astı ve yargılama süresince en yakın âmiri olmamaları ve taksirli suçlar hariç, bir cürüm ile hükümlü bulunmamaları şarttır.

Savaşta esir edilen subayların yargılanmalarında rütbeleri imkân nisbetinde gözetilir.

MADDE 4. — Tasarının 4 ncu maddesi 4 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Kanunda yazılı nitelikte subay üye bulunamaması

MADDE 5. — Kanunda yazılı nitelikte subay üye yoksa veya mevcudolanların görevlerini yapmalarına kanuni engeller bulunursa, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmiri uygun nitelikte subay üyenin seçimi için en yakın kıtâ komutanına veya askerî kurum âmirine başvurur. Buna rağmen uygun nitelikte subay üye bulunmazsa, en yüksek

Hü.

komuta makamından itibaren sıra ile aşağı derecelerdeki komuta mevkilerinde bulunan subaylar üye olarak görevlendirilirler.

Askerî savcılık

MADDE 6. — Her askerî mahkemede bir askerî savcı ile yeteri kadar askerî savcı yardımcısı olarak bulunur.

Aynı komutanlık nezdinde birden fazla askerî mahkeme kurulduğu takdirde bir savcılık teşkilâtı ile yetinilebilir.

Kalem teşkilâtı

MADDE 7. — Askerî mahkemelerle askerî savcılıklarda birer kalem teşkilâtı kurulur. Her kalem teşkilâtında birer başkâtip ile yeteri kadar kâtip bulunur. Ayrıca askerlerde kalemlerde görevlendirilebilirler.

Nezdinde askerî mahkeme kurulan komutan ve askerî kurum âmirleri

MADDE 8. — Nezdinde askerî mahkeme kurulan komutan ve askerî kurum âmirleri bir suçun işlendiğini öğrendiklerinde soruşturmaya başlamak hususunda askerî savcıdan talepte bulunabilecekleri gibi yapılmakta olan soruşturma hakkında askerî savcıdan bilgi de isteyebilirler. Ancak başlamış olan soruşturmanın cereyanına müdahale edemezler.

Nezdinde askerî mahkeme kurulan komutan veya askerî kurum âmirlerinin refakatlerindeki Adli müşavirler, bu yetkilerin kullanılmasında bu komutan ve askerî kurum âmirlerinin yardımcısıdır ve kanun yollarına müracaat hususunda adı geçen komutan ve askerî kurum âmirleri adına ilgili soruşturma ve dâva dosyalarını incelemeye yetkilidirler.

Bu komutan veya kurum âmirlerinin kanuni ve kişisel engelleri bu yetkilerin kullanılmasına imkân vermezse bu yetkiler kanuni vekillerine geçer.

İKİNCİ BÖLÜM

Askerî mahkemelerin görevleri

Asker kişilere ilişkin görev

MADDE 9. — Askerî mahkemeler kanunlarda hilâfı yazılı olmadıkça asker kişilerin askerî suçları ile bunların asker kişilere aleyhine veya askerî mahallerde veyahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait dâvalara bakmakla görevlidirler.

Asker kişileri

MADDE 10. — Bu kanunun uygulanmasında aşağıda yazılı olanlar asker kişi sayılırlar.

A) Muvazzaf askerler :

Subaylar, (askerî hâkim ve askerî savcı ile yardımcıları dâhil) askerî memurlar, askerî öğrenciler, astsubaylar, erbaşlar ve erler.

B) Yedek askerler (askerî hizmette buldukları sürece),

C) Millî Savunma Bakanlığı veya Türk Silâhlı Kuvvetleri kadro ve kuruluşlarında çalışan sivil personel,

D) Askerî iş yerlerinde çalışan ve İş Kanununa tabi bulunan işçiler,

E) Rızası ile Türk Silâhlı Kuvvetlerine katılanlar,

F) Askerî yargı organlarının tutuklanmış veya hapsedilmiş veya askerî makamlarca muhafaza altına alınmış veya göz altı edilmiş kişiler.

komuta makamından itibaren sıra ile aşağı derecelerdeki komuta mevkilerinde bulunan subaylar üye olarak görevlendirilirler.

Askerî savcılık

MADDE 6. — Her askerî mahkemede bir askerî savcı ile yeteri kadar askerî savcı, yardımcı olarak bulunur.

Aynı komutanlık nezdinde birden fazla askerî mahkeme kurulduğu takdirde bir savcılık teşkilâtı ile yetinilebilir.

Kalem kuruluşu

MADDE 7. — Askerî mahkemeler ile askerî savcılıklarda birer kalem teşkilâtı kurulur. Her kalem teşkilâtında birer başkâtip ile yeteri kadar kâtip bulunur. Ayrıca lüzum halinde er, erbaş ve astsubaylar veya sıkıyönetim ve sevas halinde subaylar kalemlerde görevlendirilebilirler.

Nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı ve askerî kurum âmiri

MADDE 8. — Nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri bir suçun işlendiğini öğrendiğinde savcıya soruşturma açtırır ve yapılmakta olan soruşturma hakkında askerî savcıdan her zaman bilgi isteyebilir. Ancak başlamış olan soruşturmanın cereyanına karışamaz.

Nezdinde askerî mahkeme kurulan komutan veya askerî kurum âmirlerinin refakatlerindeki adli müşavirler, bu yetkilerinin kullanılmasında bu komutan ve askerî kurum âmirlerinin yardımcısıdır ve kanun yollarına başvurmada adı geçen komutan ve askerî kurum âmirleri adına ilgili soruşturma ve dâva dosyalarını incelemeye yetkilidirler.

Kıta komutanının ve askerî kurum âmirinin kanuni ve kişisel engelleri yetkilerinin kullanılmasına imkân vermez ise bu yetkiler kanuni vekillerine geçer.

İKİNCİ BÖLÜM

Askerî mahkemelerin görevleri

Genel görev

MADDE 9. — Askerî mahkemeler kanunlarda aksi yazılı olmadıkça, asker kişilerin askerî olan suçları ile bunların asker kişileri aleyhine veya askerî mahallerde yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait dâvalara bakmakla görevlidirler.

MADDE 10. — Tasarının 10 ncu maddesi 10 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Asker olmıyan kişilerin askerî mahkemelerde yargılanmaları

MADDE 11. — Askerî mahkemeler, asker olmıyan kişilerin aşağıda yazılı suçlarına ilişkin dâvalara bakarlar.

A) Askerî Ceza Kanununun 55, 56, 57, 58, 59, 63, 64, 81, 93, 94, 95, 100, 101, 102 nci maddeleriyle Askerî Ceza Kanununun 148 nci maddesinin (B) fıkrasında yazılı suçlar ;

B) Askerî mahallerde ve 1110 sayılı Kanunda yazılı birinci askerî yasak bölgeler içinde veya hut nöbet yerlerinde veyahut karakollarda askerlik vazifelerini yaptıkları sırada veya yaptıkları vazifelerden dolayı askerî şahıslara ve bu mahallerde vazife gören devriyelere ve vazifeli askerî inzıbatlara fiilen taarruz edenler veya sövenler ve hakaret edenler veyahut askerlik vazifelerine mütaallik işleri yapmaya veya yapmamaya zorlamak için haklarında şiddet veya tehdide müra-caat edenler,

C) Sair kanunlarla askerî mahkemede yargılanmaları öngörülenler.

Müşterek işlenen suçlar

MADDE 12. — Askerî mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi olan kişiler tarafından bir suçun müştereken işlenmesi halinde eğer işlenen suç Askerî Ceza Kanununda yazılı bir suç ise hepsinin yargılanması askerî mahkemelere, eğer suç Askerî Ceza Kanununda yazılı olmıyan bir suç ise hepsinin yargılanması adliye mahkemelerine aittir.

Askerî mahkemeler ve adliye mahkemelerine tabi iki suç işlenmesi halinde yargılama önceliği

MADDE 13. — Bir kişi hakkında askerî mahkemelerin görevli olduğu bir suç ile adliye mahkemelerine ait diğer bir suçtan dolayı aynı zamanda soruşturmaya başlanılmış olursa, sanık önce askerî mahkemede yargılanır.

Askerî mahkemeler bu hallerde yargılamayı ivedilikle sonuçlandırır ve diğer suçla ilişkin dâvaya bakan adliye mahkemesi de cezaların içtimasına ait kuralları uygular.

Savaş halinde askerî mahkemenin görevi

MADDE 14. — Askerî mahkemeler savaş halinde aşağıda yazılı dâvalara bakarlar :

A) Asker kişilerin işledikleri suçlara ait bütün dâvalar,

B) Asker kişilerle müştereken suç işliyen sivil kişilere ait dâvalar,

C) Muharip Türk Silâhlı Kuvvetleri nezdinde bulunmalarına müsaade edilmiş olan yabancı askerlerin işledikleri suçlara ait bütün dâvalar. (Türkiye Cumhuriyeti Hükümetince özel bir anlaşma yapılmamış ise),

D) Harb esirlerinin işledikleri suçlara ait bütün dâvalar,

E) Adliye mahkemelerinin bulunmadığı savaş bölgelerinde işlenen suçlara ait bütün dâvalar,

F) Bir hizmet veya mukavele ve taahhüt veya her hangi bir sebep ve suretle muharip Türk Silâhlı Kuvvetleri nezdinde bulunan veya Türk Silâhlı Kuvvetlerini takibeden kişiler ile muharip Türk Silâhlı Kuvvetleri nezdinde bulunmalarına müsaade edilmiş bulunan yabancı askerlerin yanında olan kişiler tarafından işlenen Askerî Ceza Kanununda yazılı askerî suçlara ait dâvalar,

G) Askerî Ceza Kanununun 75, 78, 80, 124, 125 ve 127 nci maddelerinde yazılı suçlara ait dâvalar,

H) İlân olunan harekât bölgesinde her sınıftan subay, askerî memur, astsubay, erbaş ve erlere karşı Askerî Ceza Kanununun 90 ve 91 nci maddesinde yazılı suçu işliyenlere ait dâvalar.

Asker olmıyan kişilerin askerî mahkemelerde yargılanmaları

MADDE 11. — Askerî mahkemeler, asker olmıyan kişilerin aşağıda yazılı suçlarına ilişkin dâvalara bakarlar :

A) Askerî Ceza Kanununun 55, 56, 57, 58, 59, 63, 64, 81, 93, 94, 95, 100, 101, 102 nci maddeleri ile 148 nci maddesinin (B) fıkrasında yazılı suçlar,

B) Askerî mahallerde ve 1110 sayılı Kanunda yazılı birinci askerî yasak bölgeler içinde veya nöbet yerlerinde veyahut karakollarda askerlik ödevlerini yaptıkları sırada veya yaptıkları bu ödevlerden dolayı asker kişilere ve bu yerlerde görevlendirilen devriyelere ve inzibatlara fiilen taarruz edenler veya sövenler ve hakaret edenler veyahut askerlik görevlerine ilişkin işleri yapmaya veya yapmamaya zorlamak için haklarında şiddet ve tehdide başvuranlar,

C) Diğer kanunlar ile askerî mahkemelerde yargılanmaları öngörülenler.

Müşterek suçlar

MADDE 12. — Askerî mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi kişiler tarafından bir suçun müştereken işlenmesi halinde eğer suç Askerî Ceza Kanununda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmaları askerî mahkemelere; eğer suç Askerî Ceza Kanununda yazılı olmıyan bir suç ise adliye mahkemelerine aittir.

Askerî mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi iki suç işlenmesi halinde yargılama önceliği

MADDE 13. — Bir kişi hakkında askerî mahkemelerin görevli olduğu bir suç ile adliye mahkemelerine ait diğer bir suçtan dolayı aynı zamanda kovuşturmaya başlanmış olursa, sanık önce askerî suçtan dolayı askerî mahkemede sonra da adliye mahkemesine ait suçtan adliye mahkemesinde yargılanır.

Askerî mahkemeler bu durumlarda yargılamayı ivedilikle sonuçlandırır ve diğer suçla ilişkin dâvaya bakan adliye mahkemesi de cezaların içtimaana ait kuralları uygular.

Savaş halinde askerî mahkemenin görevi

MADDE 14. — Askerî mahkemeler savaş halinde aşağıda yazılı dâvalara bakarlar :

A) Asker kişilerin işledikleri suçlara ait bütün dâvalar,

B) Asker kişilerle müştereken suç işliyen sivil kişilere ait dâvalar,

C) Muharip Türk Silâhlı Kuvvetleri nezdinde bulunmalarına izin verilmiş olan yabancı askerlerin işledikleri suçlara ait bütün dâvalar, (Türkiye Cumhuriyeti Hükümetince özel bir anlaşma yapılmamış ise),

D) Savaşta esir edilenlerin işledikleri suçlara ait bütün dâvalar,

E) Adliye mahkemelerinin bulunmadığı savaş bölgelerinde işlenmiş suçlara ait bütün dâvalar,

F) Bir hizmet veya sözleşme ve yüklenme veya her hangi bir sebep ve suretle muharip Türk Silâhlı Kuvvetleri nezdinde bulunan veya Türk Silâhlı Kuvvetlerini takibeden kişiler ile Türk Silâhlı Kuvvetleri nezdinde bulunmasına izin verilmiş olan yabancı askerlerin yanlarında bulunan kişiler tarafından işlenen Askerî Ceza Kanununda yazılı askerî suçlara ait dâvalar,

G) Askerî Ceza Kanununun 75, 78, 80, 124, 125 ve 127 nci maddelerinde yazılı suçlara ait dâvalar,

H) İlân olunan harekât bölgesinde her sınıftan subay, askerî memur, astsubay, erbaş ve erlere karşı Askerî Ceza Kanununun 90 ve 91 nci maddelerinde yazılı suçları işliyenlere ait dâvalar.

General ve amirallerin yargılanması

MADDE 15. — General ve amirallerin askerî mahkemelere tabi suçlarından dolayı yargılanmaları Genel Kurmay Başkanlığı nezdinde kurulan askerî mahkemede yapılır.

Istirdat ve tazminat dâvalarında yetki

MADDE 16. — Suçlardan doğan istirdat ve tazminat dâvalarına kamu dâvaları ile birlikte askerî mahkemelerde bakılır.

Askerî savcılar Hazineye taallük eden zararları tesbit ve iddianameye yazarak askerî mahkemelerde kovuşturmak ve dâva etmekle mükelleftirler.

Ancak askerî mahkemelerde kamu dâvasının kovuşturulmasına imkân kalmıyarak dâvanın adliye mahkemelerinde görülmesi lâzımgeldiği hallerde Devlet hakları özel kanununa göre kovuşturulur.

Askerî mahkemelerde yargılamayı gerektiren ilginin kesilmesi

MADDE 17. — Askerî mahkemelerde yargılamayı gerektiren ilginin kesilmesi daha önce işlenen suçlara ait dâvalara bu mahkemelerin bakmak görevini değiştirmez. Ancak işlenen askerî bir suç değilse veya askerî bir suça bağlı bulunmuyorsa soruşturmaya başlanmış olsa dahi askerî mahkemenin görevi sona erer.

Bağlı suçlar

MADDE 18. — Bir kimse birkaç suçtan sanık olur veya bir suçta ne sıfatla olursa olsun birkaç sanık bulunursa bağlilik var sayılır.

Görev kararı

MADDE 19. — Askerî mahkemeler dâvaya bakmaya görevli olup olmadıklarına yargılamasının her safhasında karar verebilirler.

Dâvaların tehiri

MADDE 20. — Muvazzaf ve yedek er ve erbaşların ve yedek subay, yedek askerî memur ve yedek astsubayların askere girmeden veya silâh altına çağrılmadan evvel işledikleri yukarı haddi bir seneye kadar şahsi hürriyetin bağlayıcı cezayı gerektiren suçlara ait dâvalarda ilk ve son soruşturma işlemleri terhislerine kadar geri bırakılır.

Askerlikten tart ve ihracı gerektiren suçlardan sanık yedek subay, yedek askerî memur ve yedek astsubaylar hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Yedek asker kişiler askerî hizmet esnasında munhasıran Türk Ceza Kanununa veya diğer ceza kanunlarına aykırı fiillerinden dolayı terhislerinden sonra adliye mahkemelerine verilebilirler.

Savaş halinde silâh altında bulunan veya silâh altına çağrılan bütün asker kişiler aleyhine adliye mahkemelerince kovuşturma yapılacak suçlardan ağır hapis ve aşağı haddi beş sene ve daha ziyade hapis cezasını müstelzim bulunanlar müstesna olmak üzere sanık buldukları diğer suçlara ait dâvalarda ilk ve son soruşturma işlemleri hazara veya terhislerine kadar geri bırakılır.

Savaş halinde bütün asker kişilerin askerî mahkemeye tabi suçları için yapılacak soruşturmada aşağıda yazılı suçlar haric olmak üzere hazırlık soruşturması ve duruşma işlemleri hazara veya terhislerine kadar geri bırakılır. Ancak nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı

General ve amirallerin yargılanması

MADDE 15. — General ve amirallerin askerî mahkemelere tabi suçlarından dolayı yargılanmaları Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kurulan askerî mahkemede yapılır.

Istirdat ve tazminat dâvalarında yetki

MADDE 16. — Suçlardan doğan istirdat ve tazminat dâvalarına kamu dâvaları ile birlikte askerî mahkemelerde bakılır.

Askerî savcılar Hazineye ilişkin zararları tesbit ve iddianameye yazarak askerî mahkemelerde kovuşturmak ve dâva etmekle yükümlüdürler.

Ancak, askerî mahkemelerde kamu dâvasının kovuşturulmasına imkân kalmıyarak dâvanın adliye mahkemelerinde görülmesi gerektiği hallerde Devlet hakları özel kanuna göre kovuşturulur.

MADDE 17. — Tasarının 17 nci maddesi 17 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Tasarının 18 nci maddesi 18 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Tasarının 19 ncu maddesi 19 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Dâvaların geri bırakılması

MADDE 20. — Muvazzaf ve yedek er ve erbaşların ve yedek subay ve yedek askerî memurların askere girmeden veya silâh altına çağırılmadan önce yukarı haddi bir yıla kadar kişisel hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçlara ait dâvalarda ilk ve son soruşturma işlemleri askerliklerini bitirmelerine kadar geri bırakılır.

Askerlikten tard ve ihracı gerektiren suçlardan sanık yedek subay, yedek askerî memur ve yedek astsubaylar hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Yedek asker kişiler askerî hizmet esnasında sadece Türk Ceza Kanununa veya diğer ceza kanunlarına aykırı eylemlerinden dolayı askerliklerini bitirmelerinden sonra adliye mahkemelerine verilebilirler.

Savaş halinde, silâh altında bulunan veya silâh altına çağırılan bütün asker kişiler aleyhine adliye mahkemelerinde kovuşturma yapılacak suçlardan ağır hapis ve aşağı haddi beş sene ve daha ziyade hapis cezasını gerektirenler müstesna olmak üzere, sanık buldukları diğer suçlara ait dâvalarda ilk ve son soruşturma işlemleri barışa veya askerliklerinin bitimine kadar geri bırakılır.

Savaş halinde bütün asker kişilerin askerî mahkemeye tabi suçları için yapılacak soruşturmada aşağıda yazılı suçlar haric olmak üzere hazırlık soruşturması ve duruşma işlemleri barışa veya askerliklerinin bitimine kadar geri bırakılır. Ancak, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta ko-

Hü.

veya askerî kurum âmiri askerî menfaat ve zorunluklar karşısında geri bırakma hükümlerinin uygulanmasını askerî savcıdan istiyebilir :

1. Alelîtlak ağır hapis ve aşağı haddi beş sene ve daha ziyade hapis cezasını gerektiren suçlar,
 2. Askerî Ceza Kanununun 3 nci babının birinci, üçüncü (63/1, 76, 77 nci maddeleri hariç), dördüncü, beşinci (82, 83, 84 ve 95 nci maddeleri hariç), yedinci fasıllarında yazılı suçlar,
 3. Askerî Ceza Kanununun 130, 131, 137 ve 152 nci maddelerinde yazılı suçlar,
- Geri bırakma süresi içinde zamanasını işlemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Askerî mahkemelerin yetkisi

Genel olarak yetki

MADDE 21. — Askerî mahkemelerin yetkisi, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmirinin kadro ve kuruluş itibariyle emirleri altında bulunan kişiler ile adli bakımdan kendisine bağlanmış birlik veya askerî kurum mensupları hakkında caridir.

Hangi askerî mahkemenin yetkisine girdikleri belli olmayanlar

MADDE 22. — Askerî mahkemeye tabi olup da kadro ve kuruluş itibariyle hangi askerî mahkemenin yetkisine girdikleri belli olmayan kişiler, bölgesinde buldukları veya suçu işledikleri yerdeki askerî birlik veya kurumun bağlı bulunduğu askerî mahkemeye tabidirler.

Yetkili askerî mahkemeler taaddüdettiği takdirde sanığı yakalayan veya soruşturma yapılmasını daha önce talebeden kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin nezdinde kurulan askerî mahkeme önceliği haizdir.

Geçici olarak bir askerî birlik veya askerî kurumda görevlendirilme halinde yetki

MADDE 23. — Bir askerî birlik veya askerî kurumda geçici olarak görevlendirilen asker kişiler bu görevlerinin devamı müddetince o askerî birliğin veya askerî kurumun bağlı bulunduğu askerî mahkemeye tabi olurlar.

Asker kişilerin yabancı memleketlerde işledikleri suçlara ait dâvalarda yetki

MADDE 24. — Asker kişiler tarafından yabancı memleketlerde Türk askerî kıtalarında veya diğer resmî görevler esnasında veya esir karargâhlarında işlenen ve Türkiye'de askerî mahkemede kovuşturulması gereken suçlarda yetki bundan evvelki maddelere göre tâyin edilir. Bununla beraber soruşturmayı talebeden komutan veya askerî kurum âmiri ile askerî savcının veyahut sanığın talebi üzerine Askerî Yargıtay suçun işlendiği yere daha yakın olan bir askerî mahkemeye yetki verilir.

Savaş hükümlerinin uygulanacağı bildirilen bölgelerde yetki

MADDE 25. — Savaş hükümlerinin uygulanacağı ilân edilen bölgelerdeki bütün asker kişiler o bölge komutanının nezdindeki askerî mahkemeye tabi olurlar.

mutanı veya askerî kurum âmiri askerî menfaat ve zorunluklar karşısında geri bırakma hükümlerinin uygulanmamasını askerî savcıdan isteyebilir.

- A) Ağır hapis ve aşağı haddi beş sene ve daha ziyade hapis cezasını gerektiren suçlar,
B) Askerî Ceza Kanununun üçüncü babının birinci, üçüncü (63/1, 76, 77 nci maddeleri hariç), dördüncü, beşinci (82, 83, 84 ve 95 nci maddeleri hariç), yedinci fasıllarında yazılı suçlar.
C) Askerî Ceza Kanununun 130, 131, 137 ve 152 nci maddelerinde yazılı suçlar,
Geri bırakma süresi içinde zaman aşımı işlemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Askerî mahkemelerin yetkisi

MADDE 21. — Tasarının 21 nci maddesi 21 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Özel yetki

MADDE 22. — Bir askerî mahkemenin yetkisine tabi olup da kadro ve kuruluş itibarıyla hangi askerî mahkemenin yetkisine girdikleri belli olmıyan kişiler, bölgesinde buldukları veya suçu işledikleri yerdeki askerî birlik veya kurumun bağlı bulunduğu askerî mahkemenin yetkisine tabidirler.

Yetkili askerî mahkemeler birden fazla olduğu takdirde sanığı yakalayan veya soruşturma yapılmasını daha önce isteyen kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin nezdinde kurulan askerî mahkeme yetkilidir.

Geçici görevlendirmede yetki

MADDE 23. — Bir askerî birlik veya askerî kurumda geçici olarak görevlendirilen asker kişiler bu görevlerinin devamı süresince o askerî birliğin veya askerî kurumun bağlı bulunduğu askerî mahkemenin yetkisine tabi olurlar.

Yabancı memleketlerde işlenen suçlarda yetki

MADDE 24. — Asker kişiler tarafından yabancı memleketlerde Türk askerî kıtalarında veya diğer resmî görevler esnasında veya esir karargâhlarında işlenen ve Türkiye'de askerî mahkemede kovuşturulması gereken suçlarda yetki, bundan önceki maddelere göre tâyin edilir. Bununla beraber soruşturmayı isteyen komutan veya askerî kurum âmiri ile askerî savcının veyahut sanığın isteği üzerine Askerî Yargıtay suçun işlendiği yere daha yakın olan bir askerî mahkemeye yetki verebilir.

Savaş hükümlerinin uygulanacağı bölgelerde yetki

MADDE 25. — Savaş hükümlerinin uygulanacağı ilân edilen bölgelerdeki bütün asker kişiler o bölge komutanının nezdindeki askerî mahkemeye tabi olurlar.

Askerî mahkemelerin yetkilerinin genişletilmesi veya daraltılması

MADDE 26. — Askerî mahkemelerin yetkileri, kuvvet komutanlıklarının göstereceği ihtiyaç üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığının göstereceği lüzuma göre Millî Savunma Bakanlığınca genişletilip daraltılabilir.

Mütaaddit suçlardan dolayı başka başka askerî mahkemeye tabi olan şahıslar hakkında yetki

MADDE 27. — Bir şahıs birden ziyade askerî mahkemenin yetkisine giren mütaaddit suçlardan sanık olursa bunlar birleştirilerek en ağır cezalı suç için yetkili olan askerî mahkemede bakılabilir.

Çocukların cezaları eşit olursa sanığın son suçu işlediği zaman bağlı bulunduğu askerî mahkeme yetkilidir.

Birden ziyade askerî mahkemeye tabi sanıklar hakkında yetki

MADDE 28. — Bir suçta bir kaç sanık olursa ve bunlar birden ziyade askerî mahkemelere tabi bulunursa ilgili askerî savcılar cümlesi hakkında soruşturmanın hangi askerî savcılık tarafından yapılacağını kararlaştırırlar. Uzlaşamazlarsa soruşturmayı yapacak savcılığı Millî Savunma Bakanlığı tâyin eder.

Birleştirilerek yapılan soruşturma sonunda sanıkların hepsi hakkında dâva, soruşturmayı yapan askerî savcının nezdinde bulunduğu askerî mahkemede açılabilir.

Sanıklardan biri hakkında evvelden dâva açılmış ise askerî savcılardan birinin talebi üzerine Askerî Yargıtay tarafından bütün sanıkların dâvasına bakacak askerî mahkeme tâyin olunur.

Dâvanın nakli

MADDE 29. — Soruşturmanın mahallinde yapılması Türk Silâhlı Kuvvetlerinin emniyeti veya askerî disiplinin korunması bakımından mahzurlu olursa nezdinde askerî mahkeme kurulan komutan veya askerî kurum âmirinin teklifine binaen veya doğrudan doğruya Millî Savunma Bakanlığınca yapılacak talep üzerine Askerî Yargıtay dâvanın başka bir yerde bulunan askerî mahkemeye nakline karar verebilir.

Duruşmanın mahallinde yapılması Türk Silâhlı Kuvvetlerinin emniyeti veya askerî disiplinin korunması bakımından mahzurlu görülürse, askerî savcının talebetmesi şartıyla askerî mahkemenin vereceği karar üzerine Askerî Yargıtayca dâvanın başka bir yerde bulunan askerî mahkemeye nakline karar verilebilir.

Askerî mahkeme hukukî veya fiilî sebeplerden dolayı yargı görevini yapamıyacak halde bulunursa nezdinde askerî mahkeme kurulan komutan veya askerî kurum âmirinin veya tarafların talebi üzerine Askerî Yargıtay dâvanın başka bir yerde bulunan askerî mahkemeye nakline karar verir.

Olumlu yetki uyumsuzluğu

MADDE 30. — Askerî mahkemeler arasında çıkan olumlu yetki uyumsuzluklarını Askerî Yargıtay halleder.

Olumsuz yetki uyumsuzluğu

MADDE 31. — Birkaç askerî mahkeme arasında yetki hususunda olumsuz uyumsuzluk çıkar ve yetkisizlik kararları aleyhine kanun yollarına müracaat imkânı kalmamış bulunursa askerî yargıtay yetkili mahkemeyi tâyin eder.

Yetki genişletilmesi ve daraltılması

MADDE 26. — Askerî mahkemelerin yetkileri, kuvvet komutanlıklarının gösterecekleri ihtiyaç üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığının göstereceği lüzuma göre Millî Savunma Bakanlığınca genişletilip daraltılabilir.

Birden fazla suçlarda yetki

MADDE 27. — Bir kimse birden çok askerî mahkemenin yetkisine giren birden fazla suçtan sanık olursa bunlar birleştirilerek en ağır cezalı suç için yetkili olan askerî mahkemede bakılabilir.

Suçların cezaları eşit olursa sanığın son suçu işlediği zaman bağlı bulunduğu askerî mahkeme yetkilidir.

Birden fazla mahkemeye tâbi sanıklar hakkında yetki

MADDE 28. — Bir suçta birkaç sanık bulunur ve bunlar birden fazla askerî mahkeme yetkisine tâbi olursa ilgili askerî savcılar hepsi hakkında soruşturmanın hangi askerî savcılık tarafından yapılacağını kararlaştırırlar. Uzlaşamazlar ise, soruşturmayı yapacak savcılığı Millî Savunma Bakanlığı tâyin eder.

Birleştirilerek yapılan soruşturma sonunda sanıkların hepsi hakkında dâva, soruşturmayı yapan askerî savcının nezdinde bulunduğu askerî mahkemede açılabilir.

Sanıklardan biri hakkında evvelden dâva açılmış ise askerî savcılardan birinin isteği üzerine Askerî Yargıtay tarafından bütün sanıkların dâvasına bakacak askerî mahkeme tâyin olunur.

MADDE 29. — Tasarının 29 ncu maddesi 29 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Olumlu yetki uyumsuzluğu

MADDE 30. — Askerî mahkemeler arasında çıkan olumlu yetki uyumsuzluklarını Askerî Yargıtay çözümler.

Olumsuz yetki uyumsuzluğu

MADDE 31. — Birkaç askerî mahkeme arasında yetki hususunda olumsuz uyumsuzluk çıkar ve yetkisizlik kararları aleyhine kanun yollarına başvurma imkânı kalmamış bulunursa Askerî Yargıtay yetkili mahkemeyi tâyin eder.

Yetkisizlik iddiasının zamana ve bu hususta verilecek karar

MADDE 32. — Sınıf ve rütbe yönünden olmıyan yetkisizlik iddiasının duruşmanın başlangıcında iddianamenin okunmasından önce askerî mahkemeye bildirilmesi lâzımdır.

Yetkisizlik iddiası üzerine askerî mahkemé bu iddiayı iddianamenin okunmasından önce karara bağlar.

Yetkisi olmıyan askerî mahkemenin ve askerî savcının yaptığı soruşturma

MADDE 33. — Yetkisi olmıyan askerî mahkeme ve askerî savcı tarafından yapılan soruşturma işleri sadece yetkisizlikten dolayı hükümsüz sayılmaz.

Askerî savcının yetkisi ve yetki uyumsuzlukları

MADDE 34. — Askerî savcının yetkisi nezdinde bulunduğu askerî mahkemenin yetkisi ile sınırlıdır.

Askerî savcılar arasında çıkacak yetki uyumsuzluğu aralarında halledilir. Uyuşamazlarsa, Millî Savunma Bakanlığına müracaat olunur.

Millî Savunma Bakanının nezaret yetkisi

MADDE 35. — Askerî mahkemelerin idari işleri ile askerî savcılıkların bütün işlemlerine nezaret Millî Savunma Bakanına aittir.

Bu görev Bakanlık Askerî Adalet Başkanlığı vasıtasıyla yürütülür.

Bakanlık Askerî Adalet Başkanlığının görev ve yetkileri bir yönetmelikte düzenlenir.

Teftiş Kurulu

MADDE 36. — Askerî mahkeme kalemleri ile askerî savcılıkları ve kalemlerini, müşavir hâkimlik hizmetlerini ve askerî ceza ve tutuk evlerini Millî Savunma Bakanı adına teftiş ve mura-kabe etmek ve kanunun belirttiği hallerde soruşturma yapmak üzere müfettiş sıfat ve yetkisini taşıyan bir başkanın yönetimi altında lüzumu kadar müfettişten kurulu bir Askerî Adalet Teftiş Kurulu teşkil olunur. Bu kurulun kuruluşu, görevi, yetkisi ve hizmetini ne şekilde yürüteceği bir yönetmelikte gösterilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Hâkimlerin dâvaya bakmaması ve reddi

Hâkimin dâvaya bakamayacağı haller

MADDE 37. — Hâkim aşağıda yazılı olan hallerde hâkimlik görevini yapamaz :

A) Suçtan kendisi zarar görmüş ise,

B) Sonradan kalksa bile sanık veya mağdur ile aralarında evlilik veya vesayet bağılılığı bulunmuş veya bulunuyorsa,

C) Sanık veya mağdurun nesebden veya sebepten usul veya fîruu veya bunlarla evlât edinme bağılılığı veyahut sanık veya mağdur ile aralarında üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) nesepten veya kendisi ile sıhriyetten hâsil olan evlilik kalmazsa bile ikinci dereceye kadar (bu derece dâhil) sebepten civar hısımlığı olursa,

D) Aynı dâvada askerî savcı olmuş, mağdur veya sanığın müdafiliğini yapmış veya nezdinde mahkeme kurulan komutan veya askerî kurum âmiri sıfatıyla talepte bulunmuş veya âmir sıfatıyla vaka hakkında rapor vermiş ise,

E) Aynı dâvada tanık veya bilirkişi sıfatıyla dinlenmiş bulunuyorsa,

Yetersizlik iddiası

MADDE 32. — Sınıf ve rütbe yönünden olmıyan yetkisizlik iddiasının duruşmasının başlangıcından iddianamenin okunmasından önce askerî mahkemeye bildirilmesi gerekir.

Yetkisizlik iddiası üzerine askerî mahkeme bu iddiayı, iddianamenin okunmasından önce karara bağlar!

Yetkisi olmıyan askerî mahkemenin ve askerî savcının yaptığı soruşturma

MADDE 33. — Yetkisi olmıyan askerî mahkeme ve askerî savcı tarafından yapılan soruşturma işleri, sadece yetkisizlikten dolayı hükümsüz sayılmaz.

Askerî savcının yetkisi ve yetki uyumsuzlukları

MADDE 34. — Askerî savcının yetkisi, nezdinde bulunduğu askerî mahkemenin yetkisi ile sınırlıdır.

Askerî savcılar arasında çıkacak yetki uyumsuzlukları aralarında halledilir. Uyuşamazlarsa Millî Savunma Bakanlığına başvurulur.

Millî Savunma Bakanının gözetim yetkisi

MADDE 35. — Askerî mahkemelerin idari işleri ile askerî savcılıkların bütün işlemleri Millî Savunma Bakanının gözetimine tabidir.

Bu görev Bakanlık Askerî Adalet Başkanlığı aracılığı ile yürütülür.

Bakanlık Askerî Adalet Başkanlığının görev ve yetkileri bir yönetmelik ile düzenlenir.

Teftiş kurulu

MADDE 36. — Askerî mahkeme kalemleri ile askerî savcılıkları ve kalemlerini, adli müşavirlik hizmetlerini ve askerî ceza ve tutuk evlerini Savunma Bakanı adına teftiş ve mura-kabe etmek ve kanunun belirttiği hallerde soruşturma yapmak üzere müfettiş sıfat ve yetkisini taşıyan bir başkanın yönetimi altında lüzumu kadar müfettişten kurulu bir Askerî Adalet Teftiş Kurulu kurulur. Bu kurulun kuruluşu, görev, yetki ve hizmetlerini ne şekilde yürüteceği bir tüzük ile düzenlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Hâkimlerin dâvaya bakamaması ve reddi

Hâkimin dâvaya bakamayacağı haller

MADDE 37. — Hâkim aşağıda yazılı olan hallerde hâkimlik görevini yapamaz :

- A) Suçtan kendisi zarar görmüş ise,
- B) Sonradan kalksa bile sanık veya suçtan zarar gören ile aralarında evlilik veya vesayet bağılılığı bulunmuş veya bulunuyorsa,
- C) Sanık veya suçtan zarar gören ile aralarında kan veya sıhri usul veya fûru hısımlığı yahut evlâdedinme ilişiği veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan veya evlilik kalmasa bile ikinci dereceye kadar (bu derece dâhil) sıhri civar hısımlığı varsa,
- D) Aynı dâvada askerî savcı olmuş, suçtan zarar görenin veya sanığın savunuculuğunu yapmış veya nezdinde mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri sıfatı ile istemde bulunmuş veya âmir sıfatı ile vaka hakkında rapor vermiş ise,
- E) Aynı dâvada tanık ve bilikişi sıfatı ile dinlenmiş bulunuyorsa.

Karara katılmayan hâkim

MADDE 38. — Aleyhine kanun yollardan birine müracaat edilmiş olan bir hükme katılan hâkim yüksek mahkemece bu hükme dair verilecek karara katılamaz.

Hâkimin ret sebepleri

MADDE 39. — Hâkimin görevini yapmaktan memnu olduğu hallerde reddi istenebileceği gibi bitaraflığını şüpheye düşürecek diğer sebeplerden dolayı da reddi talebolunabilir.

Sanık, askerî savcı (Askerî Yargıtayda Başsavcı), şahsi dâvacı ve müdahil hâkimi ret talebinde bulunabilirler. Bunlardan her hangi biri tarafından talebolunursa hükme katılacak hâkimlerin isimleri kendilerine bildirilir.

Bitaraflığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı hâkimi ret talebinin zamanı

MADDE 40. — Bitaraflığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı bir hâkimin reddi talebi askerî mahkemelerde iddianamenin ve askerî yargıtayda raportör üye tarafından raporun okunmasına kadar ileri sürülebilir. Yeni çıkan sebeplerden dolayı duruşma bitinceye ve Askerî Yargıtayda inceleme sona erinceye kadar ret istenebilir.

Hâkimin reddi talebinin usulü

MADDE 41. — Hâkimin reddi asker kişiler tarafından hâkimin mensubolduğu askerî mahkemeye verecekleri dilekçe ile yahut bu hususta bir tutanak düzenlemek üzere askerî savcıya veya askerî mahkeme kâtibine veyahut disiplin cezası vermeye yetkili en yakın âmire yapılacak beyan ile olur.

Sair kişiler tarafından hâkimin mensubolduğu askerî mahkemeye bir dilekçe verilmek suretiyle veya ilgililerin tabi olduğu sulh hâkimininin veya bu görevi gören mahkemenin kâtibine bir tutanak düzenlemek üzere yapacakları beyan ile olur.

Serbest bulunmayan sanıkların bu husustaki beyanları nezarete memur subaylar veya ceza evinin bulunduğu diğer sulh hâkimince zaptettirilir.

Ret talebinin ispatı

MADDE 42. — Hâkimin reddini talebeden taraf sebebini ispat ile mükelleftir. Yemin delil olmaz.

Askerî mahkeme reddi istenilen hâkimden ret sebebi hakkında izahat isteyebilir. Hâkim de ret sebepleri hakkında düşüncelerini bildirir.

Hâkimin reddi talebi hakkında karar verecek askerî mahkeme

MADDE 43. — Hâkimin reddi talebi hakkında mensubolduğu askerî mahkemece karar verilir. Ancak reddolunan hâkimin müzakereye katılmamasından askerî mahkeme teşekkül edemez ise yalnız bu hususta karar verilmesi için başka bir hâkimle yeni bir heyet kurulur. Bu yolla da mahkemenin teşekkülü mümkün olmazsa en yakın askerî mahkemeden bir hâkim istenir.

Reddolunan hâkim talebinin haklı olduğunu kabul ederse ret hakkında bir karar verilmez.

Bir hâkim reddini gerektiren sebepleri bildirir yahut bâzı haller bir hâkimin hâkimlik görevini ifadan memnuiyeti şüpheşini doğurursa bu hususta bir talebolmazsa bile Askerî Yargıtay kendiliğinden de karar verebilir.

Karara katılmıyan hâkim

MADDE 38. — Aleyhine kanun yollarından birine başvurulmuş olan bir hükme katılan hâkim, yüksek mahkemece bu hükme dair verilecek karara katılamaz.

Hâkimin ret sebepleri

MADDE 39. — Hâkimin görevini yapmaktan yasaklı olduğu hallerde reddi istenebileceği gibi tarafsızlığını şüpheye düşürecek diğer sebeplerden dolayı da reddi istenebilir.

Sanık, askerî savcı (Askerî Yargıtayda Başsavcı), şahsi dâvacı ve dâvaya katılan, hâkimi ret isteğinde bulunabilirler. Bunlardan her hangi biri tarafından istemde bulunulursa hükme katılacak hâkimlerin isimleri kendilerine bildirilir.

Tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı hâkimi ret isteminin zamanı

MADDE 40. — Tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebeplerden dolayı bir hâkimin reddi istemi, mahkemelerde iddianamenin ve Askerî Yargıtayda sözcü üye tarafından raporun okunmasına kadar ileri sürülebilir. Yeni çıkan sebeplerden dolayı duruşma bitinceye, Askerî Yargıtayda inceleme sona erinceye kadar hâkimin reddi istenebilir.

Hâkimin reddi isteminin usulü

MADDE 41. — Hâkimin reddi asker kişiler tarafından, hâkimin mensubolduğu askerî mahkemeye verilecek bir dilekçe ile yahut bu hususta bir tutanak düzenlenmek üzere askerî savcıya veya askerî mahkeme kâtibine veyahut disiplin cezası vermeye yetkiyi en yakın âmire yapılacak bir beyan ile olur.

Diğer kişiler tarafından hâkimin mensubolduğu askerî mahkemeye bir dilekçe verilmek sureti ile veya ilgililerin tabi oldukları sulh hâkiminin veya bu görevi gören mahkemenin kâtibine, bir tutanak düzenlenmek üzere, yapılacak beyan ile olur.

Serbest bulunmayan sanıklar bu husustaki beyanlarını askerî ceza ve tutukevi müdürüne veya gözetimine memur subaya veya ceza ve tutukevinin bulunduğu yer sulh hâkimine yaparlar. İlgililerce bu hususta bir tutanak düzenlenir.

Ret isteminin ispatı

MADDE 42. — Hâkimin reddini isteyen taraf sebebini ispat ile yükümlüdür. Yemin delil olmaz.

Askerî mahkeme reddi istenen hâkimden ret sebebi hakkında açıklama isteyebilir. Hâkim de ret sebepleri hakkında düşüncelerini bildirir.

Ret istemi üzerine verilecek karar

MADDE 43. — Hâkimin reddi istemi hakkında mensubolduğu askerî mahkemece karar verilir. Ancak reddolunan hâkimin müzakereye katılmamasından askerî mahkeme kurulamaz ise yalnız bu hususta karar verilmesi için başka bir hâkimle yeni bir kurul kurulur. Bu yolla da mahkemenin kurulması mümkün olmazsa en yakın askerî mahkemeden bir hâkim istenir.

Reddolunan hâkim ret isteminin haklı olduğunu kabul ederse ret hakkında bir karar verilmez.

Bir hâkim, reddini gerektiren sebepleri bildirir yahut bazı haller bir hâkimin dâvaya bakamıyacağı şüphesini doğurursa, bu hususta bir istem olmasa bile Askerî Yargıtay kendiliğinden de karar verebilir.

Hâkimin reddi talebine esas olan sebeplerin vâridolmamasından dolayı talebin reddine karar veren merci 50 liradan 1 000 liraya kadar hafif para cezasına da hükmeder. Ret talebine esas olan sebebin aksi sabit olduğu hallerde hükmolunacak ceza 250 liradan aşağı olmaz.

Hükmedilecek para cezaları hukukî veya cezai kovuşturmalara ve kamu dâvasının açılmasına engel değildir.

Hâkimin reddi talebi üzerine verilecek kararlar ve müracaat edilecek kanun yolu

MADDE 44. — Hâkimin reddinin kabulüne dair olan kararlar katidir. Reddin kabul edilmemesi ile ilgili kararlar ile ret talebinin esassız veya ret sebebinin aksi sabit olduğuna dair kararlar aleyhine ancak hükümle birlikte temyiz yoluna müracaat edilebilir.

Askerî mahkemedeki subay üye ve tutanak kâtibinin reddi

MADDE 45. — Bu fasılda yazılı hükümler askerî mahkemede bulunan subay üye ile tutanak kâtipleri hakkında da uygulanır.

Askerî savcılarının reddi

MADDE 46. — Askerî savcılar reddedilemez. Ancak bu kanunun 37 ve 39 ncu maddelerinde yazılı sebeplerden biri bulunursa dâvadan çekilir.

BESİNCİ BÖLÜM

Kararlar, tefhim ve tebliğ.

Kararların nasıl verileceği

MADDE 47. — Duruşma esnasındaki kararlar taraflar dinlendikten ve duruşma haricindeki kararlar askerî savcının yazılı veya şifahi mütalâası alındıktan sonra verilir.

Kararların tefhim ve tebliği

MADDE 48. — İlgili tarafın yüzüne karşı verilen kararlar kendilerine tefhim olunur. Bilhassa er ve erbaşlara anlıyacıkları surette tefhim şarttır. İstenirse kararın bir sureti de verilir. Diğer kararlar tebliğ olunur.

Askerî savcıya verilmesi gereken kararlarla bunların yerine getirilmesi

MADDE 49. — Tebliğ veya infaz edilecek kararlar askerî savcıya verilir.

Askerî savcı tebliğ ve infaz için icabeden tedbirleri nezdinde askerî mahkeme kurulan kîtâ komutanı veya askerî kurum âmiri vasıtasıyla ve acele hallerde re'sen alır.

Askerî mahkemelerin dahili işlemlerine veya yargılamanın inzibatına dair kararlar hakkında bu hüküm cari değildir. Askerî Yagıtayda tebliğ veya infaz edilecek kararlar Askerî Yargıtay Başsavcısına verilir, Başsavcı tebliğ veya infaz için gerekli tedbirleri alır.

Gerekçeli olması gereken kararlar

MADDE 50. — Aleyhinde kanun yollarına müracaat mümkün olan veya bir talebin reddine dair bulunan kararların sebeplerinin yazılması lâzımgelir.

Hâkimin reddi istemine esas olan sebeplerin vâridolmamasından dolayı istemin reddine karar veren merci elli liradan bin liraya kadar hafif para cezasına da hükmeder. Ret istemine esas olan sebebin aksi sabit olduğu hallerde hükmolunacak ceza ikiyüzelli liradan aşağı olamaz.

Hükmedilecek para cezaları hukukî ve cezai kovuşturmalara ve kamu dâvasının açılmasına engel değildir.

Ret istemi üzerine verilecek kararlar ve kanun yolu

MADDE 44. — Hâkimin reddinin kabulüne dair olan kararlar kesindir. Reddin kabul edilmesi ile ilgili kararlar ile ret isteminin esassız veya red sebebinin aksi sabit olduğuna dair kararlar aleyhine ancak hükmle birlikte Temyiz yoluna baş vurulabilir.

Subay üye ve tutanak kâtiplerinin reddi

MADDE 45. — Bu bölümde yazılı hükümler askerî mahkemede bulunan subay üye ile tutanak kâtipleri hakkında da uygulanır.

Askerî savcılarının reddi

MADDE 46. — Askerî savcılar reddedilemez. Ancak bu kanunun 37 ve 39 ncu maddelerinde yazılı sebeplerden biri bulunursa dâvadan çekilirler.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kararlar, tefhim ve tebliğ

Kararların nasıl verileceği

MADDE 47. — Duruşma esnasındaki kararlar, taraflar dinlendikten ve duruşma dışındaki kararlar askerî savcının yazılı veya sözlü mütalâası alındıktan sonra verilir.

Kararların tefhim ve tebliği

MADDE 48. — İlgili tarafın yüzüne karşı verilen kararlar kendilerine tefhim olunur. Bilhassa er ve erbaşlara anlıyacıkları surette tefhim şarttır. İstek halinde kararın bir benzeri de verilir. Diğer kararlar tebliğ olunur.

Askerî savcıya verilmesi gereken kararlarla bunların yerine getirilmesi

MADDE 49. — Tebliğ veya yerine getirilecek kararlar askerî savcıya verilir.

Askerî savcı tebliğ ve yerine getirilme için gereken tedbirleri nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri aracılığı ile ve ivedi hallerde doğrudan doğruya alır.

Askerî mahkemelerin iç işlemlerine veya yargılamanın inzibatına dair kararlar hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Askerî Yargıtayda tebliğ veya yerine getirilecek kararlar, Askerî Yargıtay Başsavcısına verilir. Başsavcı tebliğ veya yerine getirme için gerekli tedbirleri alır.

Gerekçe zorunluğu

MADDE 50. — Askerî mahkemelerce verilen her türlü kararlar gerekçeli olarak yazılır.

Tebliğ

MADDE 51. — Tebliğ, tebliği icabeden evrakın tasdik edilmiş bir suretinin ilgiliye verilmesinden ibarettir. Tasdik askerî savcı veya askerî hâkim tarafından yapılır.

İlgili, tutuk ise tebliğ edilen varaka isteği halinde kendisine okunup anlatılır.

Tebliğ usulleri

MADDE 52. — Asker kişilere yapılacak tebliğler üst makam marifetiyle ve ilgiliden alınacak bir belge mukabilinde yapılır. Bu belgede tebliğ ve tebellüğ edenin imzaları ile tebliğin yapıldığı yer ve zamanın gösterilmesi lâzımdır.

Nezinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirinden yapılacak tebliğler tebliğ olunacak evrakın kendisine gönderilmesi ile olur. Bu tebliğ bir mehil başlangıcı olursa, tebellüğ edilen evrakın mevzuu ve tebellüğ yer ve zamanını gösteren bir belge imzalanır.

Asker kişilerden başkasına yapılması gereken tebligat bir makbuz mukabilinde askerî kişiler tarafından yapılabilir.

Tebliğat Kanunu hükümleri askerî mahkemelerde de câridir.

ALTINCI BÖLÜM

Mehiller ve eski hale getirme

Mehiller

MADDE 53. — Günle tâyin edilen mehillerde mehilin cereyanını istilzam eden tebliğin icra edildiği veya hâdisenin vuku bulunduğu gün hesaba katılmaz.

Mehil verilen şahsın hukukunu muhafazaya askerî hizmetlerin mâni olduğu günler mehile dâhil edilmez, fakat bunun resmî belgelerle ispatı lâzımdır.

Mehil hafta veya ay olarak tâyin edilmiş ise, cereyana başladığı gün son haftada isim ve son ayda sayı itibariyle tekabül eden günün tatil saatinde ve şayet ay sonunda başlayıp da nihayet bulunduğu ayda sayı itibariyle mukabil gün yoksa ayın son gününde biter.

Son gün Pazara veya her hangi bir tatile tesadüf ederse mehil tatilin ertesi günü biter.

Kendisine mehil verilen kimselerin ikâmetgâhı işlem yapacağı mahalden uzakta Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 164 nci maddesi hükmü tatbik olunur.

Eski hale getirme

MADDE 54. — Askerî hizmetler, mücbir sebepler, beklenilmeyen, ve sakınılması ikabil olmayan olaylar sonucu olarak bir mehile riayet imkânsızlığı hâsıl olursa, mehilin bitmesinde hâsıl olacak neticeye karşı eski hale getirme talebedilebilir.

Yapılan bir tebliğden kusuru olmaksızın haberdar olmamak beklenilmeyen ve sakınılması mümkün olmayan hallerdendir.

Eski hale getirme dilekçesi

MADDE 55. — Eski hale getirme dilekçesi mâniin kalkmasından itibaren bir hafta içerisinde verilmek lâzımgelir. Bu dilekçe mehile riayet halinde usule dair muameleler hangi mahkemede yapılacak idi ise oraya verilir.

Dilekçe sahibi mehile riayet etmemesinin sebeplerini ve delillerini bildirir ve usule dair yapmadığı muameleyi dilekçeyi verdiği anda yapar.

Tebliğ

MADDE 51. — Tebliğ, tebliği gereken evrakın onaylanmış bir benzerinin ilgiliye verilmesinden ibarettir. Onaylama askerî savcı veya askerî hâkim tarafından yapılır.

İlgili tutuk ise tebliğ edilen evrak istemi halinde kendisine okunup anlatılır.

Tebliğ usulleri

MADDE 52. — Asker kişilere yapılacak tebliğler üst makam aracılığı ile ve ilgiliden alınacak bir belge karşılığı yapılır. Bu belgede tebliğ ve tebellüğ edenin imzaları ile tebliğin yapıldığı yer ve zamanın gösterilmesi lâzımdır.

Nezinde askerî mahkeme kurulan kitâ komutanı veya askerî kurum âmirine yapılacak tebliğler, tebliğ olunacak evrakın kendisine gönderilmesi ile olur. Bu tebliğ bir mehil başlangıcı olursa, tebellüğ edilen evrakın konusu ile yer ve zamanını gösteren bir belge imzalanır.

Asker kişilerden başkasına yapılması gereken tebliğler, bir alındı karşılığında asker kişiler tarafından yapılabilir.

Tebliğ Kanunu hükümleri askerî mahkemelerde de uygulanır.

ALTINCI BÖLÜM

Mehiller ve eski hale getirme

Mehiller

MADDE 53. — Günle tâyin edilen mehillerde, mehlin, işlemlerini gerektiren tebliğin yerine getirildiği veya olayın olduğu gün hesaba katılmaz.

Mehil verilen kişinin hukukunu korumaya askerî hizmetlerin engel olduğu günler mehile dâhil edilmez, ancak bunun resmî belgelerle ispatı lâzımdır.

Mehil hafta veya ay olarak tâyin edilmiş ise, işlemeye başladığı gün son haftada isim ve son ayda sayı itibariyle karşıtı olan günü tatil saatinde ve şayet ay sonunda başlayıp da son bulunduğu ayda sayı itibariyle karşıt gün yoksa ayın son gününde biter.

Son gün pazara veya resmî bir tatile tesadüf ederse mehil tatilin ertesi günü biter.

Kendisine mehil verilen kimsenin ikametgâhı, işlem yapacağı yerden uzak ise Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 164 ncü maddesi hükmü uygulanır.

Eski hale getirme

MADDE 54. — Askerî hizmetler, zorlayıcı sebepler, beklenilmeyen ve sakınılması kabil olmayan olaylar sonucu olarak bir mehile uymak imkânsızlığı meydana çıkarsa, mehlin bitmesinden doğacak sonuca karşı eski hale getirme istenebilir.

Yapılan bir tebliğden kusurlu olmaksızın haberdar olmamak, beklenilmeyen ve sakınılması mümkün olmayan hallerdendir.

Eski hale getirme dilekçesi

MADDE 55. — Eski hale getirme dilekçesi engelin kalkmasından itibaren bir hafta içerisinde verilmek lâzımgelir. Bu dilekçede mehile uyma halinde usule dair işlemler hangi mahkemede yapılacak idi ise, oraya verilir.

Dilekçe sahibi mehile uymamasının sebeplerini ve delillerini bildirir ve usule dair yapmadığı işlemi dilekçeyi verdiği anda yapmakla yükümlüdür.

Eski hale getirmenin mercii ve bu husustaki karar

MADDE 56. — Mehil içinde usul muamelesi yapılmış olsaydı esasa hangi mahkeme hükmedecek idi ise eski hale getirme dilekçesi hakkında da o mahkeme karar verir.

Usulü dairesinde bir talebolmazsa bile eski hale getirme hakkında re'sen de karar verebilir.

Eski hale getirme talebinin kabulü ve reddi

MADDE 57. — Eski hale getirme talebinin kabulüne dair kararlar katîdir. Ancak bu talebin reddine dair kararlar aleyhine bu kararın tebliğinden itibaren bir hafta zarfında askerî yargıtayda itiraz edilebilir.

Savaş halinde itiraz hakkı yoktur.

Eski hale getirme dilekçesinin karara tesiri

MADDE 58. — Eski hale getirme dilekçesi evvelce verilen karar ve hükümlerin icrasını tehir etmez. Ancak mahkeme icranın tehirine karar verebilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Tanıklar

Tanıkların celbi

MADDE 59. — Asker kişi olan tanıklar bağlı buldukları birlik komutanı veya askeri kurum âmirlerinin emri ile getirilir.

Sair kişiler celpname ile dâvet olunur. Davete itaat etmemenin kanuni neticeleri de celpname-de gösterilir.

Tutuklu ve acele işlerde ve savaş halinde tanıklar ihzar müzekkeresi ile de celbolunabilirler. Şu kadarki müzekkerede bu suretle celbin sebepleri gösterilir. Ve bunlar hakkında celpname ile gelen tanıklar hakkındaki işlem tatbik olunur.

Hazırlık soruşturmasında yemin

MADDE 60. — Ağır cezalı işler hariç, hazırlık soruşturması sırasında tanıklar yeminsiz dinlenir.

Ancak meşhut suçlar ile tehirinde zarar unulan hallerde ve iddianamenin tanzimine esas olan bir vakaya dair hakikate uygun tanıklar elde etmek için zaruret görülen hallerde de tanıklar yeminli dinlenebilirler. Yeminin sebebi zabıt varakasında gösterilir.

Tanıklar hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu tatbik olunacağı.

MADDE 61. — Bu kanunda hilâfi yazılı olmadıkça Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun tanıklar hakkındaki hükümleri askerî mahkemelerde de uygulanır.

Eski hale getirmenin mercii ve karar

MADDE 56. — Mehil içinde usul işlemi yapılmış olsa idi esasa hangi mahkeme hükmedecek idi ise eski hale getirme dilekçesi hakkında da o mahkeme karar verir.

Usulü dairesinde bir istem olmasa bile eski hale getirme hakkında doğrudan doğruya karar verilebilir.

Eski hale getirme isteminin kabulü ve reddi

MADDE 57. — Eski hale getirme isteminin kabulüne dair kararlar kesindir. Ancak, bu istemin reddine dair kararlar aleyhine bu kararın tebliğinden itibaren bir hafta içinde Askerî Yargıtayda itiraz edilebilir.

Savaş halinde veya Türkiye Cumhuriyeti karasuları dışında bulunan savaş gemisinde itiraz hakkı yoktur.

Eski hale getirme isteminin karara etkisi

MADDE 58. — Eski hale getirme dilekçesi, önce verilen karar ve hükümlerin yerine getirilmesini geciktirmez. Ancak mahkeme, yürütmenin geri bırakılmasına karar verebilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Tanıklar

Tanıkların getirilmesi

MADDE 59. — Asker kişi olan tanıklar, bağlı buldukları birlik komutanı veya askerî kurum amirlerinin emri ile getirilirler.

Diğer kişiler davetiye ile çağrılırlar. Devete uymamanın kanuni sonuçları da davetiyede gösterilir.

Tutuklu ve ivedi işlerde ve savaş halinde tanıklar ihzar müzekkeresi ile de getirilebilirler. Şu kadar ki, müzekkerede bu yoldan getirilmenin sebepleri gösterilir ve bunlar hakkında davetiye ile gelen tanıklar hakkındaki işlem uygulanır.

Hazırlık soruşturmasında yemin

MADDE 60. — Ağır cezalı işler hariç, hazırlık soruşturması sırasında tanıklara yemin ettirilmez.

Ancak suçüstü suçlar ile geciktirilmesinde zarar umulan hallerde ve iddianamenin düzenlenmesine esas olan bir olaya dair gerçeğe uygun tanıklık elde etmek için zorunlu görülen hallerde bu tanıklar yeminli dinlenebilirler. Bu takdirde yeminin sebebi tutanakta gösterilir.

Tanıklar hakkında uygulanacak usul hükümleri

MADDE 61. — Bu kanunda aksi yazılı olmadıkça Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun tanıklar hakkındaki hükümleri, askerî mahkemelerde de uygulanır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Bilirkişi, keşif ve otopsi

Bilirkişi tayini:

MADDE 62. — Bilirkişilerin seçimi ve adedinin tayini hazırlık soruşturmasında askerî savcı ve son soruşturmada askerî mahkemeye aittir.

Adli Tıbbı mütaallik meselelerde mümkün olduğu nisbette askerî tabipler bilirkişi olarak tayin edilirler. Bilirkişi mütalâaları yazı ile beyan olunacak ise rapor, bilirkişiler tarafından birlikte, eğer raporlar muhtelif ise her biri tarafından ayrı, ayrı düzenlenir.

Muayyen hususlarda rey ve mütalâalarını beyan ile görevlendirilmiş resmî bilirkişi mevcut ise hususi sebepler olmadıkça başkası tayin edilemez.

Keşif

MADDE 63. — Keşif, askerî savcılar ile askerî mahkeme veya nahipleri ile istinabe olunan askerî savcı, askerî mahkeme veya gecikmesinde zarar umulan hallerde en yakın adliye hâkimi tarafından yapılır. Askerî mahallerde yapılacak keşiflerden o mahallerdeki askerî birlik komutanı veya askerî kurum âmiri haberdar edilir.

Keşif yapıldığı vakit buna dair düzenlenecek tutanakta mevcudolan hal ve vaziyetle hâdisenin özelliğine göre vücudu umulup da bulunmayan eserlerin ve izlerin yokluğu yazılır.

Otopsi

MADDE 64. — Otopsi, askerî savcı yoksa mahalli C. Savcısı veya adliye hâkiminin huzurunda en az iki tabib tarafından yapılır. Mümkün olmadığı takdirde bir tabib ile yetinilebilir.

Bilirkişi keşif ve otopsi hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun uygulanacağı

MADDE 65. — Bu kanunda hilâfı yazılı olmadıkça Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bilirkişi keşif ve otopsi hakkındaki hükümleri askerî mahkemelerde de uygulanır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Arama ve zabıt

Arama ve zapta karar verme yetkisi ve buna itiraz

MADDE 66. — Aramaya ve zapta karar vermek yetkisi askerî mahkemeye aittir. Ancak millî güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde askerî savcılar ile nezdinde askerî mahkeme kurulan komutan veya askerî kurum âmirleri ve bunların verecekleri emir üzerine diğer askerî makamlar da arama yapabilirler. Askerî mahallerde yapılacak arama ve zabıttan o mahaldeki askerî birlik veya kurum âmiri haberdar edilir.

Askerî mahallerden başka yerlerde yapılan aramalar ve zabıtlara karşı icraattan itibaren üç gün içinde itiraz olunabilir.

İtiraz, arama ve zapta askerî mahkemece karar verilmiş ise o mahkemeye yer itibariyle en yakın askerî mahkemeye, diğer hallerde ise arama ve zaptı yaptıran veya buna emir veren komutan veya askerî kurum âmirinin nezdindeki askerî mahkemeye yapılır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Bilirkişi, keşif ve otopsi

Bilirkişi

MADDE 62. — Bilirkişilerin seçimi ve adedinin tâyini hazırlık soruşturmasında askeri savcıya ve son soruşturmada askeri mahkemeye aittir.

Adli tıbla ilişkin konularda mümkün olduğu kadar askeri tabipler bilirkişi olarak tâyin edilirler. Bilirkişi mütalâaları yazı ile beyan oluracak ise rapor bilirkişiler tarafından birlikte; eğer görüş ayrılığı varsa, her biri tarafından ayrı ayrı düzenlenir.

Belli hususlarda oy ve mütalâalarının beyan ile görevlendirilmiş resmi bilirkişi mevcut ise, özel sebepler olmadıkça başkası tâyin edilemez.

Keşif

MADDE 63. — Keşif, askeri savcılar ile askeri mahkeme veya naipleri yahut istinabe olunan askeri savcı, askeri mahkeme veyahut gecikmesinde zarar umulan hallerde en yakın adliye hâkimi tarafından yapılır. Askerî mahallerde yapılacak keşiflerde o yerdeki askeri birlik komutanı veya askeri kurum âmiri haberdar edilir.

Keşif yapıldığı vakit buna dair düzenlenecek tutanakta var olan hal ve durum ile olayın özelliğine göre varlığı umulup da bulunmayan eserlerin ve izlerin yokluğu yazılır.

Otopsi

MADDE 64. — Otopsi, askeri savcı, yoksa o yerdeki Cumhuriyet savcısı veya adliye hâkiminin önünde en az iki tabip tarafından yapılır. Mümkün olmadığı takdirde bir tabiple yetinilebilir.

Bilirkişi, keşif ve otopside uygulanacak hükümler

MADDE 65. — Bu kanunda aksi yazılı olmadıkça Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bilirkişi, keşif ve otopsi hakkındaki hükümleri askeri mahkemelerde de uygulanır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Arama ve zapt

Aramaya ve zapta karar verme yetkisi ve bunu itiraz

MADDE 66. — Aramaya ve zapta karar vermek yetkisi askeri mahkemeye aittir. Ancak millî güvenlik veya kamu düzeni bakımından gecikmede sakınca bulunan hallerde askeri savcılar, nezdinde askeri mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askeri kurum âmirleri ve bunların verecekleri emir üzerine diğer askeri makamlar da arama yapabilirler. Askerî mahallerde yapılacak arama ve zapttan o yerdeki askeri birlik komutanı veya kurum âmiri haberdar edilir.

Askerî mahallerden başka yerlerde yapılan aramalara ve zaptlara karşı, icraattan itibaren üç gün içinde itiraz olunabilir.

İtiraz, arama ve zapta askeri mahkemece karar verilmiş ise o mahkemeye yer itibariyle en yakın askeri mahkemeye, diğer hallerde ise, arama ve zaptı yaptıran veya buna emir veren kıtâ komutanı veya askeri kurum âmirinin nezdindeki askeri mahkemeye yapılır.

Arama esnasında bulunan diğer şeyler

MADDE 67. — Arama esnasında tahkik edilen olay ile ilgili olmıyan ve fakat kovuşturmayı gerektiren diğer bir fiilin vukuuna delâlet eden maddeler dahi zaptedilir. Ve bunlar nezdinde askerî mahkeme bulunan kıta komutanı veya askerî kurum âmirine veyahut yetkili Cumhuriyet savcısına evrakı ile birlikte gönderilir.

Bu takdirde 101 nci madde hükmü uygulanır.

Arama ve zabıt hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun uygulanacağı

MADDE 68. — Bu kanunda hilâfı yazılı olmadıkça Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun arama ve zabıt hakkındaki hükümleri askerî mahkemelerde de uygulanır.

ONUNCU BÖLÜM

Tutuklama, yakalama ve salıverme

Tutuklama kararı ve müzekkeresi

MADDE 69. — Sanığın soruşturma sırasında tutuklanıp tutuklanmayacağı hakkındaki kararı askerî mahkeme verir. Bu karar mahkeme başkanı tarafından düzenlenecek tutuklama müzekkeresi ile yerine getirilir. Tutuklama müzekkersine sanığın mümkün olduğu kadar açıkça kim olduğu, şekli, isnadolunan suç ve tutuklama sebebi yazılır.

Tutuklama müzekkeresi, sanığın yakalanması anında ve bu mümkün olmaz ise hangi suç için tutuklandığı hemen bildirilmekle beraber tutuk evine konulduğunun nihayet ertesi günü tebliğ olunur.

Tutuklama isteme yetkisi

MADDE 70. — Sanığın tutuklanmasını askerî savcı doğrudan doğruya veya nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin talebi üzerine yetkili askerî mahkemen istiyebilir.

Bu merci ret veya kabul hakkında bir karar vermeye mecburdur.

Sanığın tutuklanmasını mucip haller

MADDE 71. — Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler aşağıda yazılı hallerde tutuklanabilir.

1. Kaçmasına mâni olmak için,
2. Delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla,
3. Askerî disiplinin önemli derecede ihlâlini önlemek amacıyla,
4. Suçun Devlet veya Hükümet nüfuzunu kıran ve memleketin asayişini bozan fiillerden bulunması veya genel âdap aleyhinde işlenmiş olması halinde.

Bu olaylar ve haller kararda gösterilir.

Aşağıda yazılı hallerde sanık daima kaçacak sayılabilir.

1. Soruşturma konusu olan suçun ağır cezayı gerektiren cürüm olması,
2. Sanığın ikametgâh veya meskeninin bulunmaması veya serseri veya şüpheli takımından olması veya kim olduğunu ispat edememesi,
3. Yabancı olup da askerî mahkemenin davetine veya verilecek hükmün infazı için geleceğinden şüphe uyandıracak ciddî sebeplerin bulunması.

Geçici Ko.

Arama esnasında bulunan diğer şeyler

MADDE 67. — Arama esnasında soruşturulan olay ile ilgili olmıyan ve fakat kovuşturmayı gerektiren diğer bir eylemin bulunduğunu gösteren maddeler de zaptedilir. Bunlar, nezdinde askerî mahkeme bulunan kıta komutanı veya askerî kurum âmirine veyahut yetkili Cumhuriyet Savcısına evrakı ile birlikte gönderilir.

Bu takdirde 95 nci madde hükmü uygulanır.

Arama ve zapta uygulanacak hükümler

MADDE 68. — Bu kanunda aksi yazılı olmadıkça, Ceza muhakemeleri usulü Kanununun arama ve zapt hakkındaki hükümleri askerî mahkemelerde de uygulanır.

ONUNCU BÖLÜM

Tutuklama, yakalama ve salıverilme

Tutuklama kararı ve müzakeresi

MADDE 69. — Sanığın soruşturma sırasında tutuklanıp tutuklanamayacağı hakkındaki kararı askerî mahkeme verir. Bu karar mahkeme başkanı tarafından düzenlenecek tutuklama müzakeresi ile yerine getirilir.

Tutuklama müzakeresine sanığın, mümkün olduğu kadar açık kimliği, şekli, isnadolunan suç ve tutuklama sebebi yazılır.

Tutuklama müzakeresi, sanığın yakalanması anında ve bu mümkün olmaz ise, hangi suç için tutuklandığı hemen bildirilmekle beraber, tutuk evine konulduğunun nihayet ertesi günü tebliğ olunur.

Tutuklama isteme yetkisi

MADDE 70. — Sanığın tutuklanmasını askerî savcı doğrudan doğruya veya nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin istemi üzerine yetkili askerî mahkemeden isteyebilir.

Bu mahkeme ret veya kabul hakkında bir karar vermek zorundadır.

Sanığın tutuklanmasını gerektiren haller

MADDE 71. — Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler aşağıda yazılı hallerde tutuklanabilirler.

- A) Kaçma şüphesini uyandıracak kuvvetli belirtiler varsa,
- B) Delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacı ile,
- C) Askerî disiplinin korunmasını sağlamak amacı ile,
- D) Suçun Devlet ve Hükümet nüfuzunu kıran veya memleketin emniyet ve asayişini bozan eylemlerden bulunması veya genel ahlâk aleyhinde işlenmiş olması halinde.

Bu olaylar ve haller kararda gösterilir.

Aşağıda yazılı hallerde sanık daima kaçacak sayılabilir.

- A) Soruşturma konusu olan suçun ağır cezayı gerektiren bir cürüm olması,
- B) Sanığın ikametgâhı veya konutunun bulunmaması veya serseri veya şüpheli takımından olması veya kim olduğunu ispat edememesi,
- C) Yabancı olup da askerî mahkemenin davetine veya verilecek hükmün infazı için geleceğinden şüphe uyandıracak ciddi sebeplerin bulunması.

Tutuklunun sorguya çekilmesi

MADDE 72. — Tutuklanmasına karar verilen sanık, tutulduğunda derhal ve nihayet tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç 24 saat içinde askerî mahkeme önüne çıkarılır. Buna imkân olmadığı takdirde en yakın adliye hâkimine gönderilir. Bu süre geçtikten sonra mahkeme kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun kılınamaz.

Sanığa sorgu sırasında aleyhindeki vaziyet ve hallerden haber verilir. Sorgu sırasında tutuklama müzekkeresinin geri alındığı veya tutulan kimsenin tutuklama müzekkeresindeki şahıs olmadığı anlaşılırsa tutulan şahıs derhal salıverilir.

Sanığın tutuklanmasından kimlere haber verileceği

MADDE 73. — Sanığın tutuklanmasından, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri ile sanığın mensubolduğu askerî birlik komutanı veya askerî kurum âmiri haberdar edilir.

Tutuklanan sanık hâkim huzuruna çıkarılınca durum hemen yakınlarına bildirilir.

Tutuklama karar ve müzekkeresine itiraz

MADDE 74. — Tutuklama kararına karşı sanık, askerî savcı ve nezdinde mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri itiraz edebilir.

İtiraz tutuklamaya karar veren askerî mahkemeye en yakın askerî mahkemeye yapılır. (Askerî mahkemenin verdiği karar kesindir.)

Tutuklama müzekkeresinin geri alınması isteği

MADDE 75. — Tutuklanan sanık, hakkındaki tutuklama müzekkeresinin geri alınmasını veya kefalet vermek şartıyla tutuklamadan vaz geçilmesini askerî savcıdan talebedebilir.

Askerî savcı sanığın bu talebini yazılı düşüncesiyle birlikte yetkili askerî mahkemeye gönderir.

Bu talep hakkında askerî mahkemenin vereceği karara karşı sanık bu mahkemeye en yakın askerî mahkemede itiraz edebilir. Askerî mahkemenin verdiği karar kesindir.

Askerî savcı tutuklamadan itibaren 30 gün içinde tutukluluk halinin devamına lüzum olup olmadığını re'sen tetkik eder, sanığın sebest bırakılmasını uygun bulmadığı takdirde yeni baştan ne zaman tetkikat yapılacağını kararlaştırır. Bundan sonraki tetkiklerin üç haftadan eksik ve iki aydan fazla olmıyan mehiller içinde yapılması lâzımdır.

(Bu mehiller içinde) sanık tarafından da tutukluluk halinin tetkiki talebedilebilir. Askerî savcı tutukluluk halinin devamını gerekli görürse yazılı düşüncesi ile birlikte bu talebi yetkili askerî mahkemeye gönderir. Bu halde 3 ncü fıkra hükümleri uygulanır.

Tutukluluk halinin devamına dair verilen kararın tebliğinden itibaren mehil yeniden işlemeğe başlar.

Tutuklanan kimsenin konacağı yer ve hakkında yapılacak muamele

MADDE 76. — Tutuklanan kimse mümkün olduğu kadar mahkûmlardan ayrı bir yere konur veya ayrı bir odada bulundurulur.

Tutuklu hakkında ancak tutuklama ile gözetilen gayeyi ve tutuk evinin düzenini temin edecek kadar kayıtlamada bulunulur.

Tutuklu, tutuk evinin düzen ve emniyetini bozmamak ve tutuk evindeki gaye ile uygun ol-

Tutuklanan sorguya çekilmesi

MADDE 72. — Tutuklanmasına karar verilen sanık, tutulduğunda derhal ve nihayet, tutulma yerine en yakın askerî mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç, 24 saat içinde askerî mahkeme önüne çıkarılır. Buna imkân olmadığı takdirde en yakın sulh hâkimine gönderilir. Bu süre geçtikten sonra mahkeme kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun kılınmaz.

Sanığa sorgu sırasında tutuklama sebebi ve isnad olunan eylem bildirilir. Sorgu sırasında tutuklama müzekkeresinin geri alındığı veya tutulan kimsenin tutuklama müzekkeresindeki kimse olmadığı anlaşılırsa, tutulan bu kişi derhal salıverilir.

Sanığın tutuklanmasından kimlere haber verileceği

MADDE 73. — Sanığın tutuklanmasından, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmiri ile sanığın mensubolduğu askerî birlik komutanı veya askerî kurum âmiri haberdar edilir.

Tutuklanan sanık hâkim önüne çıkarılınca, durum hemen yakınlarına bildirilir.

Tutuklama karar ve müzekkeresine itiraz

MADDE 74. — Tutuklama kararına karşı sanık, askerî savcı ve nezdinde mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmiri itiraz edebilir.

İtiraz tutuklamaya karar veren askerî mahkemeye en yakın askerî mahkemeye yapılır. Askerî mahkemenin verdiği karar kesindir.

Tutuklama müzekkeresinin geri alınma istemi

MADDE 75. — Tutuklanan sanık, hakkındaki tutuklama müzekkeresinin geri alınmasını askerî savcıdan isteyebilir.

Askerî savcı sanığın bu istemini yazılı düşüncesi ile birlikte yetkili askerî mahkemeye gönderir.

Bu istem hakkında askerî mahkemenin vereceği karara karşı sanık bu mahkemeye en yakın askerî mahkemede itiraz edebilir. Askerî mahkemenin verdiği karar kesindir.

Askerî savcı tutuklamadan itibaren 30 gün içinde tutukluluk halinin devamına lüzum olup olmadığını doğrudan doğruya inceler. Sanığın serbest bırakılmasını uygun bulmadığı takdirde yeni baştan ne zaman inceleme yapılacağını kararlaştırır. Bundan sonraki incelemelerin üç haftadan eksik ve iki aydan fazla olmıyan mehiller içinde yapılması gerekir.

Bu mehiller içinde sanık tarafından da tutukluluk halinin incelenmesi istenebilir. Askerî savcı tutukluluk halinin devamını gerekli görürse, yazılı düşüncesi ile birlikte bu istemi yetkili askerî mahkemeye gönderir. Bu halde 3 üncü fıkra hükümleri uygulanır.

Tutukluluk halinin devamına dair verilen kararın tebliğinden itibaren mehil yeniden işlemeye başlar.

Tutuklunun konacağı yer ve hakkında yapılacak işlem

MADDE 76. — Tutuklanan kimse mümkün olduğu kadar hükümlülerden ayrı bir yere konur veya ayrı bir odada bulundurulur.

Tutuklu hakkında, ancak tutuklama ile gözetilen amacı ve tutuk evinin düzenini sağlayacak kadar kayıtlamada bulunulur.

Tutuklu, tutuk evinin düzen ve emniyetini bozmamak ve tutuk evindeki amaç ile uygun olmak

mak şartıyla servet ve vaziyetine göre kendi masrafı ile istirahat ve meşgalesini düzenleyebilir. Bu hükümlere riayet şartıyla okumak ve yazmaktan yoksun bırakılamaz.

Tutuk, tutuk evinde ancak ciddi bir tehlike teşkil ettiği ve bilhassa diğer tutukluların emniyeti için zaruri görüldüğü veya intihar etmeye veya kaçmaya teşebbüs ettiği yahut bu hususta hazırlıkta bulunduğu takdirde demire yurulabilir. Ancak tutuk duruşmaya bağlı olmayarak çıkarılır.

Bu tedbirler ancak askerî mahkemenin kararı ile alınır. Acele hallerde diğer ilgili memurlar ve askerî savcılar tarafından bu hususta alınan tedbirler derhal askerî mahkeme kademli askerî hâkiminin tasvibine arz olunur.

Tutuklamadan kefaletle vazgeçilebilme

MADDE 77. — 71 nci maddenin ilk fıkrasının iki ve üçüncü bendi hükümleri haricindeki sebeplerden dolayı tutuklanmasına karar verilen sanığın kefalet vermek suretiyle tutuklanmasından vazgeçilebilir. Kefaletle salıverme kararı askerî mahkeme tarafından verilir. Bu madde hükmü mükerrirlere uygulanmaz.

Kefaletin nevileri

MADDE 78. — Kefalet, gerek para ve gerek Devlet esham ve tahvilleri tevdi suretiyle olabileceği gibi muteber kimselerin malî kefalet vermeleriyle de olabilir. Kefaletin miktar ve nevini yetkili askerî mahkeme serbestçe takdir eder.

Türkiye'de oturmuyan tutuklunun salıverilmesinde vekil tâyini

MADDE 79. — Kefalet ile salıverilmesini isteyen sanık Türkiye'de oturmuyorsa kendisine yapılacak tebligatı kabul için dâvaya bakacak askerî mahkemenin bulunduğu mahalde ikamet eden bir kimseyi vekil tâyin edebilir.

Salıverilen tutuklunun yeniden tutuklanması

MADDE 80. — Sanık, kaçma hazırlığında bulunur veya usulü dairesinde davet emrine mâzereti olmaksızın itaat etmez yahut tutuklanmasını icabettiren yeni sebepler elde edilirse verdiği kefalete bakılmaksızın yeniden tutuklanır.

Kefaletle lüzum kalmaması ve kefaletten kurtulma

MADDE 81. — Sanık yeniden tutuklandığı veya tutuklama müzekkeresi geri alındığı yahut sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı bir ceza hükmolunup da infazına başlandığı takdirde henüz Hazineye irat kaydedilmemiş olan kefaletle lüzum kalmaz.

Kefalet etmiş olan kimse askerî mahkeme tarafından tâyin olunan mehil içinde sanığı getirdiği veya sanığın firar niyetinde bulunduğunu gösteren vakaları tutuklanmasına müsaidolacak kadar bir müddet evvel haber verdiği takdirde kefaletten kurtulur.

Kefalet parasının gelir kaydı ve buna itiraz

MADDE 82. — Sanık soruşturmada hazır bulunmaz veya hürriyeti bağlayıcı bir ceza ile mahkûm olup da bu cezanın infazından kaçarsa kefalet karşılığı Hazineye gelir kaydolunur. Bu hususta karar verilmezden evvel askerî mahkemece sanığa kefalet etmiş olanlar izahat vermeye davet olunur ve askerî savcının mütalâası alınır. İlgililer yetkili askerî mahkemenin vermiş olduğu karara bir hafta içinde en yakın askerî mahkemede itiraz edebilirler.

şartıyla servet ve durumuna göre kendisi masraf ederek istirahat ve meşgalesini düzenleyebilir. Bu hükümlere uymak şartıyla okumak ve yazmaktan yoksun bırakılamaz.

Tutuk, tutuk evinde ancak ciddi bir tehlike teşkil ettiği ve bilhassa diğer tutukluların emniyeti için gerekli görüldüğü veya intihara veya kaçmaya kalktığı yahut bu hususta hazırlıkta bulunduğu takdirde demire vurulabilir. Ancak, tutuklu duruşmaya bağlı olmıyarak çıkarılır.

Bu tedbirler ancak, askerî mahkemenin kararı ile alınır. İvedi hallerde diğer ilgili memurlar ve askerî savcılar tarafından bu konuda alınan tedbirler derhal askerî mahkemenin onayına sunulur.

Askerî mahkemenin bu hususta vermiş olduğu kararlar esas hükümle birlikte temyiz olunabilir.

Kefalet karşılığının Hazineye gelir kaydına dair olan karar feshi kabil olduğu müddet içinde sanık veya sanığa kefalet etmiş olanlar hakkında muvakkaten icra olunabilir.

İtiraz müddetinin geçmesi ile veya itirazın reddedilmesiyle bu karar hukuk mahkemelerinde verilen ve katıleşen kararlar hükmünde olur.

Tutuklama müzekkeresinin geri alınması veya hükmünün nihayet bulması

MADDE 83. — Tutuklama müzekkeresi, tutuklama sebeplerinin kalkması ile geri alınabileceği gibi beraet veya kamu dâvasının düşmesine karar verilmek suretiyle de nihayet bulur.

Bir kanun yoluna müracaat, sanığın salıverilmesini geri bırakmaz.

Askerî savcının sanığı salıvermesi

MADDE 84. — Askerî savcı sanık hakkında soruşturmaya mahal olmadığına karar verir veya soruşturmanın sureti cereyanına göre sanığın tutukluluk halinin devamına lüzum görmez ise tutukluluk müzekkeresi hükümsüz kalır.

Bu hallerde askerî savcı sanığın derhal salıverilmesini sağlar.

Yakalama

MADDE 85. — Suçüstü halinde asker kişilerin kaçması umulur veya hemen kimliklerini tâyin mümkün olmaz ise veya gecikmesinde sakınca bulunan veya tutuklama müzekkeresi kesilmesini gerektiren hallerde bu asker kişi âmiri veya üstü veya askerî karakol, nöbetçi veya devriye veya askerî savcı veyahut askerî inzibatlar ve zabıta memurları ve herkes tarafından yakalanabilir.

Resmî elbiseli subay, askerî memur, askerî öğrenci ve astsubayların kaçması veya kimliğinin tâyininin mümkün olmaması veya gecikmesinde sakınca bulunması ihtimali ancak ağır cezalı suçüstü hallerinde varit olabilir.

İşlenmekte olan suç ile henüz işlenmiş suç ve suçun işlenmesinden hemen sonra zabıta veya suçtan zarar gören şahıs veyahut başkaları tarafından takibedilerek veyahut suçun pek az evvel işlendiğini gösteren eşya veya izlerle yakalanan kisenin işlediği suç suçüstü hali sayılır.

Yakalanan kimsenin sorguya çekilmesi

MADDE 86. — Yakalanan şahıs serbest bırakılmaz ise hemen en yakın askerî inzibat karakoluna veya askerî makama teslim olunur veya yetkili askerî inzibat gelinceye kadar vâka mahallinde tutulur.

Bu makam yakalanan şahıstan askerî savcıcıyı veya Cumhuriyet savcısını haberdar eder. Yakalanan kişi derhal ve nihayet tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç 24 saat içinde askerî mahkeme önüne çıkarılır.

Buna imkân olmadığı takdirde en yakın adliye hâkimine gönderilir. Bu süre geçtikten sonra mahkeme veya hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun kılınamaz.

Askerî mahkeme veya adliye hâkimi yakalanmayı icabettiren bir hal görmez veya yakalama sebepleri ortadan kalkmış bulunursa yakalanan şahsın serbest bırakılmasını emreder.

Aksi halde tutuklamaya ait hükümler tatbik olunur.

Tutuklama müzekkeresinin geri alınması veya hükmünün sona ermesi

MADDE 77. — Tutuklama müzekkeresi, tutuklama sebeplerinin kalkması ile geri alınacağı gibi, beraete veya kamu dâvasının düşmesine karar verilmek suretiyle de sona erer.

Bir kanun yoluna başvurma, sanığın salıverilmesini geri bırakmaz.

Askerî savcının sanığa salıvermesi

MADDE 78. — Askerî savcı sanık hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verirse, tutukluluk müzekkeresi hükümsüz kalır ve bu takdirde askerî savcı sanığın derhal salıverilmesini sağlar.

Askerî savcı soruşturmanın niteliğine göre tutukluluk halinin devamına lüzum görmezse, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanının veya askerî kurum âmirinin uygun mütalâası üzerine de yukardaki fıkra hükmünü uygular.

Yakalama

MADDE 79. — Suçüstü halinde asker kişinin kaçması umulur veya hemen kimliğinin tesbiti mümkün olmazsa veya gecikmesinde sakınca bulunan veyahut tutuklama müzekkeresi kesilmesini gerektiren hallerde, bu asker kişi; âmiri, üstü, askerî karakol, nöbetçi ve devriye, askerî savcı veyahut askerî inzibat ve zâbita memuru ve herkes tarafından yakalanabilir.

Resmî elbiseli subay, askerî memur; askerî öğrenci ve astsubayların kaçması veya kimliklerinin tayininin mümkün olmaması veya gecikmesinde sakınca bulunması ihtimali, ancak ağır cezalı suçüstü hallerinde vârit sayılabilir.

İşlenmekte olan suç, suçüstü halidir. Henüz işlenmiş suç ve suçun işlenmesinden hemen sonra zabita veya suçtan zarar gören kişi veyahut başkaları tarafından takibedilerek veyahut suçun pek az evvel işlendiğini gösteren eşya veya izlerle yakalanan kimsenin işlediği suç da suçüstü hali sayılır.

Yakalanan kimsenin sorguya çekilmesi

MADDE 80. — Yakalanan kişi serbest bırakılmaz ise hemen en yakın askerî inzibat karakoluna veya askerî makama teslim olunur veya yetkili askerî inzibat gelinceye kadar olay yerinde tutulur.

Bu makam, yakalanan kişiden askerî savcuyu ve Cumhuriyet savcısını haberdar eder.

Yakalanan kişi derhal ve nihayet, tutulma yerine en yakın askerî mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç, 24 saat içinde askerî mahkeme önüne çıkarılır. Buna imkân olmadığı takdirde en yakın sulh hâkimine gönderilir. Bu süre geçtikten sonra mahkeme veya hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun kılınamaz.

Askerî mahkeme veya sulh hâkimi, yakalanmayı gerektiren bir hal görmez veya yakalama sebepleri ortadan kalmış bulunursa yakalanan kişinin serbest bırakılmasını emreder.

Aksi halde tutuklamaya ait hükümler uygulanır.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Sanığa sorgu

Sanık asker kişilerin celbi

MADDE 87. — Asker kişi olan sanıklar bağlı buldukları askerî birlik komutanı veya askerî kurum âmirleri emri ile getirilir.

Tutuk olanlar muhafaza altında gönderilir.

Asker kişi olmıyanların celbi

MADDE 88. — Asker kişi olmıyan sanıklar sorgu için celbname ile davet olunur. Gelmezse zorla getirileceği celbnameye yazılır.

Hakkında tutuklama müzekkeresi kesilmesi için yeter sebepler bulunan sanık zorla getirilebilir.

İhzar müzekkeresinde sanığın açıkça kim olduğu, şekli ve kendisine atfedilen suç ve zorla getirilme sebepleri ile nereye ve ne zaman teslim edileceği belirtilir.

Savaş halinde asker kişi olmıyan sanıklar zorla getirilebilirler.

İhzar müzekkeresi ile yakalananların derhal ve nihayet 24 saat içinde ihzar müzekkeresi çıkaran makama teslim edilemeyeceği anlaşılırsa en yakın askerî mahkeme ve buna imkân olmadığı takdirde en yakın adliye hâkimi huzuruna çıkarılır.

İhzar müzekkeresi ile ancak bu müddet içinde hürriyetinden yoksun bırakılabilir.

Sorgunun tarzı

MADDE 89. — Sorgunun başlangıcında sanığa isnadolunan suçun neden ibaret olduğu anlatılır.

Sorgu, sanığın kendi lehine olup söyleyeceği delillere mâni olmamalıdır.

Sanığın birinci sorgusunda kim olduğu ve şahsi halleri hakkında dahi malûmat alınır.

Sanığın evvelce ifadesi alınmış olsa bile ağır cezalı işlerde askerî savcı tarafından behemal sorguya çekilir.

Geçici olarak işten el çektirme

MADDE 90. — Asker kişi olan bir sanığın yapılan soruşturma dolayısıyla geçici olarak işten elçektirilmesi uygun görüldüğü takdirde askerî savcı bu hususta karar verilmesini nezdinde askerî mahkeme kurulan yetkili kıta komutanı veya askerî kurum âmirinden talebeder. Kıta komutanı veya askerî kurum âmiri bu hususta en geç 3 gün içinde gereğini takdir eder ve neticeyi askerî savcıya bildirir.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Savunma

Sanığın müdafî tayini

MADDE 91. — Sanık soruşturmanın her safhasında bir ve birden fazla müdafinin yardımına müracaat edebilir.

Sanığın kanuni mümessilleri varsa onlar da sanığa müdafî tayin edebilirler. Savaş halinde müdafilerin sayısı tahdidedilebilir.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Sanığın sorguya çekilmesi

Sanık asker kişilerin getirilmesi

MADDE 81. — Asker kişi olan sanıklar bağlı buldukları askerî birlik komutanının veya askerî kurum âmirinin emri ile getirilirler.

Tutuklu olanlar muhafaza altında gönderilir.

Asker kişi olmayan sanıkların getirilmesi

MADDE 82. — Asker kişi olmayan sanıklar, sorgu için dâvetiye ile çağrılırlar. Gelmezlerse, zorla getirilecekleri davetiyeye yazılır.

Hakkında tutuklama müzekkeresi kesilmesi için yeter sebepler bulunan sanık zorla getirilebilir.

İhzar müzekkeresinde sanığın açık kimliği, şekli ve kendisine yöneltilen suç ve zorla getirilme sebepleriyle nereye ve ne zaman teslim edileceği belirtilir.

Savaş halinde asker kişi olmayan sanıklar zorla getirilebilirler.

İhzar müzekkeresi ile bir sanık yakalananların derhal ve nihayet 24 saat içinde ihzar müzekkeresi çıkaran makama teslim edilemeyeceği anlaşılırsa en yakın askerî mahkeme ve buna imkân olmadığı takdirde en yakın sulh hâkimi önüne çıkarılır.

İhzar müzekkeresi ile ancak bu süre içinde hürriyetinden yoksun bırakılabilir.

Sorgunun usulü

MADDE 83. — Sorgunun başlangıcında sanığa isnadolunan suçun neden ibaret olduğu anlatılır.

Sorgu, sanığın kendi lehine olup söyleyeceği delillere engel olmamalıdır.

Sanığın birinci sorgusunda, kim olduğu ve kişisel halleri hakkında da bilgi alınır.

Sanığın evvelce ifadesi alınmış olsa bile, ağıt cezalı işlerde askerî savcı tarafından her halde sorguya çekilir.

Geçici olarak işten el çektirme

MADDE 84. — Askerî savcı, asker kişi olan bir sanığın yapılan soruşturma dolayısıyla geçici olarak işten el çektirilmesini lüzumlu görürse, bu hususta karar verilmesini nezdinde askerî mahkeme kurulan yetkili kıta komutanı veya askerî kurum âmirinden ister. Kıta komutanı veya askerî kurum âmiri bu hususta en geç 3 gün içinde kararını verir ve sonucunu askerî savcıya bildirir.

Bu işlem açığa çıkarma değildir.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Savunma

Sanığın kendisine savunucu tutması

MADDE 85. — Sanık soruşturmanın her safhasında bir veya birden fazla savunucunun yardımına başvurabilir.

Sanığın kanuni mümessilleri varsa onlar da sanığa savunucu tutabilirler.

Savaş halinde savunucuların sayısı sınırlanabilir.

Müdafiler

MADDE 92. — Müdafî; avukatlık veya dâva vekilliği etmeye yetkili olan kimselerden tâyin olunur.

Askerî mahkemenin bulunduğu mahalde avukatlık veya dâva vekilliği etmeye yetkili kimse yoksa hukuk fakültesi mezunu subaylar (askeri hâkim veya askerî savcı ile yardımcıları hariç) ve bunlarda yoksa diğer subaylar müdafî tâyin edebilirler.

Subaylar müdafîyi kabul etmeleri için en yakın âmirinin rızasını almaya mecburdurlar. Askerî mahkemelerin doğrudan doğruya tâyin edeceği müdafiler askerî mahkemenin bulunduğu mahalde olan veya askerî mahkemeye en yakın bulunan barolar ile muhabere edilerek seçilir. Bunlar hizmetten kaçınamazlar.

Askerî mahkemede müdafî tâyini

MADDE 93. — Sanık 15 yaşını bitirmemiş clur veya sağır veya dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede beden ve akılca mâlûl bulunursa ve müdafîi de yoksa kendisine askerî mahkemece bir müdafî tâyin edilebilir.

Sonradan sanık tarafından müdafî tâyin edilmesi halinde askerî mahkemenin tâyin ettiği müdafinin vazifesi sona erer.

Müdafîin görevini yapmaması

MADDE 94. — 93 nci madde hükmüne göre tâyin edilen müdafî duruşmada hazır bulunmaz veya vakitsiz olarak duruşmadan çekilir veyahut görevini ifadan kaçınırsa askerî mahkeme sanığa yeniden bir müdafî tâyin edebilir. Bu takdirde askerî mahkeme duruşmanın tehir veya talikine karar verebilir.

Eğer yeni müdafî savunmasını hazırlamak için mehil isterse duruşma tehir veya talikolunur.

Müdafîin kusuru neticesinde duruşma tehir veya talik olunduğu takdirde müdafî hakkında tertibedilecek inzibatı cezadan başka bu tehir veya talikten ileri gelen masraflar dahi kendisine yükletilir.

Müşterek savunma

MADDE 95. — Aynı dâvada birden fazla sanıkların menfaatleri birbirine uygun ise hepsinin savunması bir müdafîye verilebilir. Bu halde sanıkların hepsini veya bir kısmını aynı suretle ilgilendiren evrak için yalnız bir tebliğ yapılır. Ancak bu evrakın sanık sayısı kadar nüshaları tebliğe eklenir.

Müdafîin dâva evrakını tetkiki

MADDE 96. — Müdafî iddianamenin askerî mahkemeye tevdiinden itibaren dâvaya ait her nevi evrakı tetkik etmek ve dosyadan istediği evrakın birer suretini almak hakkını haizdir.

Bundan evvel dahi soruşturmanın gayesine hâlel vermiyeceği anlaşılırsa soruşturmaya ait her nevi evrak ve vesikaların tetkiki için müdafîye müsaade olunur.

Sanığın sorgusuna ait tutanak, bilirkişi raporları ve sanığın hazır bulunmaya yetkili olduğu sair adli işlemlere ait tutanakların müdafî tarafından tetkikine hiçbir vakit muhalefet edilemez.

Savunucular

MADDE 86. — Savunucu, avukatlık veya dâvavekilliği etmeye kanunen yetkili olan kimse-lerden tutulur.

Askerî mahkemenin bulunduğu yerde avukatlık veya dâvavekilliği etmeye kanunen yetkili kimse yoksa, hukuk fakültesini bitirmiş subaylar (askerî hâkim ve askerî savcı ile yardımcıları hariç) ve bunlar da yoksa diğer subaylar savunucu tutulabilirler.

Subaylar, savunmayı kabul etmeleri için en yakın âmirinin iznini almaya zorundadırlar. Askerî mahkemelerin doğrudan doğruya tutacağı savunucular, askerî mahkemenin bulunduğu yerde olan veya askerî mahkemeye en yakın bulunan barolar ile haberleşilerek seçilir. Bunlar hizmetten kaçınmazlar.

Askerî mahkemece savunucu tutulması

MADDE 87. — Sanık 15 yaşını bitirmemiş olur veya sağır veya dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede beden ve akılca sakat bulunursa ve savunucusu da yoksa kendisine askerî mahkemece bir savunucu tutulabilir.

Sonradan sanık savunucu tutarsa, askerî mahkemenin tuttuğu savunucunun görevi sona erer.

Savunucunun görevini yapmaması halinde uygulanacak işlem

MADDE 88. — 87 nci madde hükmüne göre tutulan savunucu duruşmada hazır bulunmaz veya vakitsiz olarak duruşmadan çekilir veyahut görevini yapmaktan kaçınırsa askerî mahkeme sanığa yeniden bir savunucu tutulabilir. Bu takdirde askerî mahkeme duruşmanın tehir veya talikine karar verebilir.

Eğer yeni savunucu, savunmasını hazırlamak için mehil istese, duruşma tehir veya tâlik olunur.

Savunucunun kusuru sonunda duruşma tehir veya tâlik olunduğu takdirde bundan ileri gelen giderler de kendisine yükletilir.

Bu hal savunucu hakkında inzibati ceza verilmesine engel değildir.

Müşterek savunma

MADDE 89. — Aynı dâvada birden fazla sanıkların çıkarları birbirine uygun ise hepsinin savunması bir savunucuya verilebilir. Bu halde sanıkların hepsini veya bir kısmını aynı surette ilgilendiren evrak için yalnız bir tebliğ yapılır. Ancak, bu evrak sanık sayısı kadar çoğaltılarak tebliğ eklenir.

Savunucunun evrakı incelemesi

MADDE 90. — Savunucu iddianamenin askerî mahkemeye verilmesinden itibaren dâvaya ait her çeşit evrakı incelemek ve dosyadan istediği evrakın birer benzerini almak hakkına sahiptir.

Bundan önce de soruşturmanın amacını bozmıyacağı anlaşılırsa soruşturmaya ait her çeşit evrak ve belgeleri incelemesi için savunucuya izin verilir.

Sanığın sorgusuna ait tutanak, bilirkişi raporları ve sanığın hazır bulunmaya yetkili olduğu diğer adli işlemlere ait tutanakların savunucu tarafından incelenmesine hiçbir vakit karşı konulmaz.

Tutuklu sanığın müdafii ile görüşmesi

MADDE 97. — Tutuklu sanık müdafii ile her zaman görüşebilir ve muhabere edebilir.

İddianame askerî mahkemeye verilinceye kadar sanığın bilmesi uygun görülmiyen hususların kendisine duyurulması askerî savcı tarafından menedilebilir. Bu tedbirlere karşı askerî mahkemede itiraz olunabilir.

Tutuklama sebebine göre lüzumu halinde iddianamenin askerî mahkemeye verilmesine kadar sanık ile müdafinin görüşmesinde bizzat askerî savcı veya yardımcısı hazır bulunabilir.

Müdafi ücreti

MADDE 98. — Askerî mahkemece tayin edilen müdafiyeye tarifesine göre Devlet Hazinesinden ücret verilir.

Mahkûm olan sanığa Hazinesinin rücu hakkı vardır.

İKİNCİ KISIM

Yargılama usulü

BİRİNCİ BÖLÜM

Kamu dâvasının hazırlanması

Suçların ihbarı

MADDE 99. — Askerî suçlara dair asker kişiler tarafından yapılacak şifahi veya yazılı ihbar ve şikâyetler silsile yolu ile sanığın âmiri olan askerî makama yapılır.

Sözlü ihbarlar üzerine tutanak düzenlenir.

Takibi şikâyete bağlı suçların şikâyetinde de aynı hüküm uygulanır.

Asker kişilerden başkası tarafından yapılacak sözlü veya yazılı ihbar ve şikâyetler Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu hükümleri dairesinde yetkili makamlara veya sanığın âmiri olan askerî makama yapılır.

Şüpheli ölüm ihbarları

MADDE 100. — Asker kişilerden birinin ölümünün tabii sebeplerden ileri gelmediği şüphesini verecek emareler olur, yahut kim olduğu bilinmiyen bir asker kişinin ölüsü bulunursa, askerî ve sivil zabıta memurları ve köy muhtarları keyfiyeti C. Savcılarına ihbar etmekle beraber en yakın askerî makama da bildirmekle mükelleftirler.

Ölünün gömülmesi ancak askerî savcının veya askerî makamın veya zaruret halinde C. Savcısının veya sulh hâkiminin yazılı ruhsatına bağlıdır.

Bir suç işlendiğinin öğrenilmesi ve ilk tedbirler

MADDE 101. — C. Savcılıklarına veya zabıta makam ve memurlarına yapılacak askerî yargıya tabi suç ihbar ve şikâyetleri sanığın âmiri olan makama gönderilir.

Askerî birlik komutanı veya askerî kurum âmiri maiyetinden birinin kendisine ihbar veya şikâyet olunan veyahut sair suretle öğrendiği suçları hakkında askerî mahkemede soruşturma yapılması gerekiyorsa, sanığın kimliğini, isnadolunan suçu ve bu suçun delillerini gösterir bir vaka raporu düzenler ve adli yönden bağlı bulunduğu askerî mahkemenin nezdinde kurulduğu kıta komutanı veya askerî kurum âmirine gönderir.

Tutuklunun savunucusu ile görüşmesi

MADDE 91. — Tutuklu, savunucusu ile her zaman görüşebilir ve haberleşebilir.

İddianame askerî mahkemeye verilineye kadar sanığın bilmesi uygun görülmiyen hususların kendisine duyurulması askerî savcı tarafından yasaklanabilir. Bu tedbirlere karşı askerî mahkemede itiraz olunabilir.

Tutuklama sebebine göre, gerektiğinde iddianamenin askerî mahkemeye verilmesine kadar sanık ile savunucusunun görüşmesinde askerî savcı veya yardımcısı hazır bulunabilir.

Savunucu ücreti

MADDE 92. — Askerî mahkemeye tutulan savunucuya tarifesine göre Devlet Hazinesinden ücret verilir.

Hükümlüye, Hazinesinin rücu hakkı vardır.

İKİNCİ KISIM

Yargılama usulü

BİRİNCİ BÖLÜM

Kamu dâvasının hazırlanması

Suçların ihbarı

MADDE 93. — Askerî suçlara dair asker kişiler tarafından yapılacak sözlü veya yazılı ihbar ve şikâyetler silsile yolu ile sanığın âmiri olan askerî makama yapılır.

Sözlü ihbarlar üzerine tutanak düzenlenir.

Kovuşturulması şikâyete bağlı suçların şikâyetinde de aynı hüküm uygulanır.

Asker kişilerden başkası tarafından yapılacak sözlü veya yazılı ihbar ve şikâyetler, Ceza Muhakemeleri Usulü hükümleri dairesinde yetkili makamlara veya sanığın âmiri olan askerî makama yapılır.

Şüpheli ölüm ihbarları

MADDE 94. — Asker kişilerden birinin ölümünün tabii sebeplerden ileri gelmediği şüphesini verecek belirtiler olur, yahut kimliği bilinemiyen bir asker kişinin ölüsü bulunursa, asker ve sivil zabıta memurları ve köy muhtarları durumu, Cumhuriyet savcılarına ihbar etmekle beraber en yakın askerî makama da bildirmekle yükümlüdürler.

Ölünün gömülmesi, ancak askerî savcının veya askerî makamın veya zorunluk halinde Cumhuriyet savcısının veya sulh hâkiminin yazılı iznine bağlıdır.

Bir suç işlendiğinin öğrenilmesi ve ilk tedbirler

MADDE 95. — Cumhuriyet savcılıklarına veya zabıta makam ve memurlarına yapılacak askerî yargıya tâbi suç ihbar ve şikâyetleri sanığın âmiri olan makama gönderilir.

Askerî birlik komutanı veya askerî kurum âmiri maiyetinden birinin kendisine ihbar veya şikâyet olunan veyahut diğer suretle öğrendiği suçları hakkında askerî mahkemede soruşturma yapılması gerekiyorsa, sanığın kimliğini, isnadolunan suçu ve bu suçun delillerini gösterir bir vaka raporu düzenler ve adli yönden bağlı bulunduğu askerî mahkemenin nezdinde kurulduğu kıtâ komutanı veya askerî kurum âmirine gönderir.

Nezinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmiri kendisine gönderilen suç evrakını inceler ve askerî savcıya gönderir. Ayrıca sanığın tutuklanmasını isterse bu husustaki talebini de bildirir.

Ağır cezalı veya geciktirilmesinde sakınca bulunan hallerde askerî savcılar derhal soruşturmaya başlarlar.

Zaruret halinde bu soruşturma bir disiplin subayı tarafından dahi yapılır.

Bu hallerde durum derhal yetkili askerî mahkemenin nezinde kurulduğu komutan veya askerî kurum âmirine bildirilir.

C. Savcıları, zabıta makam ve memurları ve askerî âmirler askerî savcının işe el koymasına kadar fiilin subut vasıtalarının ve delillerinin kaybolmasını önleyecek gecikmesi caiz olmıyan tedbirleri alırlar.

Şahsi dâva hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundaki hükümler uygulanır.

Hazırlık soruşturması

MADDE 102. — Askerî savcı 101 nci maddede yazılı usul ve yollarla bir suçun işlendiğini öğrenir öğrenmez dâva açılmasına lüzum olup olmadığına karar verilmek üzere bir hazırlık soruşturması yapar.

Basit işlerde disiplin âmirinin veya disiplin subayının yaptığı soruşturma ile yetinilebilir.

Sanık suçunu itiraf etse bile zatî vakanın soruşturulması gerekir.

Askerî savcı yalnız sanığın aleyhinde olan hususları değil lehine olan cihetleri de arar ve kaybolmasından korkulan delillerin toplanmasına ve zabıtına çalışır.

Savaş halinde bu soruşturma mümkün olduğu kadar çabuklaştırılır.

Askerî savcılarının yetkisi

MADDE 103. — Askerî savcılar hazırlık soruşturması sırasında bütün resmî ve özel makam ve kurumlardan her türlü bilgi isteyebilirler.

Gerek doğrudan doğruya ve gerekse askerî zâbita vasıtasıyla her türlü soruşturmayı yapabilirler.

Askerî zabıta ile adlî ve mülki zabıta memurları askerî savcının soruşturma ile ilgili taleplerini yapmakla mükelleftirler.

Askerî savcılar, diğer askerî savcılar ile C. savcılarını istinabe edebilirler.

Askerî savcının soruşturma talebi

MADDE 104. — Askerî savcılar ancak hâkim tarafından yapılabilecek olan bir soruşturma işlemine lüzum görürlerse bu taleplerini nezinde buldukları Askerî mahkemeye veya muamelelerin cereyan edeceği yerdeki askerî mahkemeye, yoksa sulh hâkimine bildirirler.

Bu makamları işin icabına göre talebolunan işlemlerin ifasına kanunen cevaz bulunup bulunmadığını incelerler.

Tutanak ve düzenlenmesi

MADDE 105. — Her soruşturma işlemi bir tutanak ile tesbit edilir. Önemsiz işlerde bir derkenar yazılması kâfidir.

Tutanak askerî savcı ile soruşturma esnasında bulunan tutanak kâtibi tarafından ve derkenarlar yalnız askerî savcı tarafından imza edilir.

Tutanak, işlemin nerede ve ne vakit yapıldığını ve muameleye katılan veya bunda ilgisi olan kişilerin adları ve yargılama usulünün esaslı merasimine uyulup uyulmadığının anlaşılmasına mü-

Nezinde askerî mahkeme kurulan kîtâ komutanı veya askerî kurum âmiri, kendisine gönderilen suç evrakını inceledikten sonra askerî savcıya gönderir ve sanığın tutuklanmasını isterse bu husustaki istemini de bildirir.

Ağır cezalı veya gecikmesinde sakınca umulan hallerde askerî savcılar derhal soruşturmaya başlarlar. Zorunluk halinde bu soruşturma bir disiplin subayı tarafından da yapılabilir. Bu hallerde durum derhal yetkili askerî mahkemenin nezdinde kurulduğu komutan veya askerî kurum âmirine bildirilir.

Cumhuriyet savcıları, zabita makam ve memurları ve askerî âmirler askerî savcının işe el koymasına kadar eylemin sübut vasıtalarının ve delillerinin kaybolmasını önliyecek, gecikmesinde sakınca umulan tedbirleri alırlar.

Şahsi dâva hakkında, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunundaki hükümler uygulanır.

Hazırlık soruşturması

MADDE 96. — Askerî savcı 95 nci maddede yazılı usul ve yollarla bir suçun işlendiğini öğrenir öğrenmez, kamu dâvasının açılmasına lüzum olup olmadığına karar verilmek üzere bir hazırlık soruşturması yapar.

Basit işlerde disiplin âmirinin veya disiplin subayının yaptığı soruşturma ile yetinilebilir.

Sanık suçunu itiraf etse bile, öz vakanın soruşturulması gerekir.

Askerî savcı, yalnız sanığın aleyhinde olan hususları değil, lehinde olan cihetleri de arar ve kaybolmasından korkulan delillerin toplanmasına ve zaptına çalışır.

Savaş halinde bu soruşturma mümkün olduğu kadar çabuklaştırılır.

Askerî savcılarının yetkisi

MADDE 97. — Askerî savcılar hazırlık soruşturması sırasında bütün resmî ve özel makam ve kurumlardan her türlü bilgi isteyebilirler.

Gerek doğrudan doğruya ve gerekse askerî zabita aracılığı ile her türlü soruşturmayı yapabilirler.

Bütün zabita makam ve memurları, askerî savcının soruşturma ile ilgili isteklerini yapmakla yükümlüdürler.

Askerî savcılar; diğer askerî savcılar ile Cumhuriyet savcılarını istinabe edebilirler.

Askerî savcılarının soruşturma istemi

MADDE 98. — Askerî savcılar, ancak hâkim tarafından yapılabilecek olan bir soruşturma işlemine lüzum görürlerse, bu işlemlerini nezdinde buldukları askerî mahkemeye veya işlemin cereyan edeceği yerdeki askerî mahkeme ve, yoksa sulh hâkimine bildirirler.

Bu makamlar, işin gereğine göre istenen iş emin yapılmasının mümkün bulunup bulunmadığını incelerler.

Tutanak ve düzenlenmesi

MADDE 99. — Her soruşturma işlemi bir tutanak ile tesbit edilir. Önemsiz işlerde bir not yazılması ile yetinilebilir.

Tutanak askerî savcı ile soruşturma esnasında bulunan tutanak kâatibi tarafından ve notlar yalnız askerî savcı tarafından imza edilir.

Tutanak, işleminin nerede ve ne vakit yapıldığını ve işleme katılan veya bunda ilgisi olan kişilerin adlarını ve soyadlarını ve yargılama usulünün esaslı kurallarına uyulup uyul-

sait olacak izahatı ihtiva eder ve ilgililere okutturularak veya okunarak imza ettirilir. İmzadan kaçınılırsa sebepleri yazılır.

Sanığın, tanıkların ve bilirkişilerin dinlenmesinde tutanak kâtibi bulunur. Zaruret halinde ehil ve münasip birisine yemin ettirilmek suretiyle bu görev yaptırılabilir.

Keşif, muayene, tanık ve bilirkişi işlerinde bulunacaklar

MADDE 106. — Keşif ve muayenenin yapılması sırasında askerî savcı, sanık ve müdafii hazır bulunabilir.

Bir tanık veya bilirkişinin duruşma sırasında hazır bulunacağı umulur veya meskeninin uzaklığı sebebiyle bulunması güç görülürse bu tanık veya bilirkişi dinlenilmesinde dahi aynı hüküm uygulanır.

Bu işlerde hazır bulunmak hakkını haiz olanlara, işin geri kalmasına meydan vermemek kaydı ile bu işin yapılması günüden evvel haber verilir.

Tutuk bulunan sanıklar tutuk buldukları bina dâhilinde yapılacak işlerde hazır bulunmayı isteyebilirler.

Bu işlerde hazır bulunmaya yetkili olan kimseler kendilerine ait mâni sebeplere istinaden işin başka bir güne bırakılmasını istiyemezler.

Sanığın hazır bulunmıyacağı hal

MADDE 107. — Sanığın hazır bulunmasının tanıklardan birinin hakikate uygun tanıklık etmesine engel olacağından korkulursa o işte sanığın bulunmamasına karar verilebilir.

Nezinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin yetkisi

MADDE 108. — Nezinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri soruşturma safhası hakkında askerî savcıdan bilgi isteyebilir.

Askerî savcının kendiliğinden yapacağı soruşturma işleri

MADDE 109. — Hazırlık soruşturması sırasında bu soruşturmanın başka bir şahsa veya suça teşmili gerekirse, askerî savcı acele hallerde bu soruşturma işlerini kendiliğinden yapar.

Bu halde 101 nci maddenin 4 ncü fıkrası hükmü uygulanır.

Askerî hâkimler ve askerî savcılar hakkında soruşturma

MADDE 110. — Askerî hâkimler ile askerî savcılar veya yardımcıları hakkında özel kanuna göre soruşturma yapılır.

Soruşturmaya mahal olmadığı kararı

MADDE 111. — Askerî savcı, kamu dâvası açılması talebini havi olarak kendisine yapılan ihbar ve şikâyeti veya nezinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından gönderilen evrakı inceledikten sonra keyfiyeti takibe değer görmez veya yapılan hazırlık soruşturması sonunda kamu dâvası açılmasını haklı göstermeye yetecek sebep bulunmazsa soruşturmaya mahal olmadığına karar verir ve sebepleri ile birlikte dosyasına kor.

madığının anlaşılmasına elverişli olacak açıklamayı kapsar ve ilgililere okutturularak veya okunarak imza ettirilir. İmzadan kaçınılırsa sebepleri yazılır.

Sanığın, tanıkların ve bilirkişilerin dinlenmesinde tutanak kâtibi bulunur. Zorunluk halinde ehliyetli ve uygun birisine yemin ettirilmek suretiyle bu görev yaptırılabilir.

Keşif, muayene, tanık ve bilirkişi işlerinde bulunacaklar

MADDE 100. — Keşif ve muayenenin yapılması sırasında askerî savcı, sanık ve savunucusu hazır bulunabilirler.

Bir tanık veya bilirkişinin duruşma sırasında hazır bulunamayacağı umulur veya konutunun uzaklığı sebebi ile hazır bulunması güç görülürse, bu tanık veya bilirkişinin dinlenilmesinde de aynı hüküm uygulanır.

Bu işlerde hazır bulunma hakkına sahibolanlara keyfiyet, işin geri kalmasına meydan vermemek kaydı ile, bu işin yapılması gününden evvel haber verilir.

Sanıklar, tutuklu buldukları bina içinde yapılacak işlerde hazır bulunmayı isteyebilirler.

Bu işlerde hazır bulunmaya yetkili olan kimseler, kendilerine ait engelleyici sebeplere dayanarak işin başka bir güne bırakılmasını istiyemezler.

Sanığın hazır bulunmayacağı hal

MADDE 101. — Sanığın hazır bulunması, tanıklardan birinin gerçeğe uygun tanıklık etmesine engel olduğundan korkulursa, o işte sanığın bulunmamasına karar verilebilir.

Komutan veya askerî kurum âmirinin soruşturmada yetkisi

MADDE 102. — Nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri soruşturma safhası hakkında, askerî savcıdan bilgi isteyebilir.

Askerî savcının kendiliğinden yapacağı soruşturma işleri

MADDE 103. — Hazırlık soruşturması sırasında bu soruşturmanın başka bir kişiyi veya suç kapsıyacak şekilde genişletilmesi gerekirse, askerî savcı ivedi hallerde bu soruşturmayı kendiliğinden yapar.

Bu halde 95 nci maddenin 4 ncü fıkrası hükmü uygulanır.

Askerî hâkimler ve savcılar hakkında soruşturma

MADDE 104. — Askerî hâkimler ile askerî savcılar veya yardımcılar hakkında özel kanuna göre soruşturma yapılır.

Kovuşturmaya yer olmadığı kararı

MADDE 105. — Askerî savcı, kamu dâvası açılması istemi ile kendisine yapılan ihbar ve şikâyeti veya nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından gönderilen evrakı inceledikten sonra keyfiyeti kovuşturmaya değer görmez veya yapılan hazırlık soruşturması sonunda kamu dâvası açılmasını haklı göstermiye yetecek sebep bulunmazsa, kovuşturmaya yer olmadığına karar vererek sebepleri ile birlikte dosyasına koyar.

Askerî savcının soruşturmanın geçici olarak tatiline karar vermesi

MADDE 112. — Askerî savcı, sanığın kaybolması veya suçu işledikten sonra akıl hastalığına uğraması sebepleri ile kamu dâvasının açılmasının imkânsızlığı anlaşılırsa soruşturmanın geçici olarak tatiline karar verir ve sebepleri ile birlikte dosyasına kor.

Askerî savcının kararına itiraz

MADDE 113. — Askerî savcı tarafından verilen soruşturmaya mahal olmadığı kararı ile soruşturmanın geçici olarak tatiline dair karara karşı suçtan zarar gören ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri kararın kendilerine tebliğinden itibaren 15 gün içinde bu kararı veren askerî savcının nezdinde olduğu askerî mahkemeye yer itibarıyla en yakın askerî mahkemede itiraz edebilirler. En yakın askerî mahkemenin tâyinindeki tereddütler Millî Savunma Bakanlığınca giderilir.

İtiraz dilekçe ve talebinde kamu dâvasının açılmasını haklı gösterecek olaylar ve deliller gösterilir.

İtirazın incelenmesi ve soruşturmanın genişletilmesi

MADDE 114. — İtiraz üzerine askerî savcının o zamana kadar yaptığı bütün soruşturmayı muhtevi dosya itirazı inceliyecek olan askerî mahkemeye gönderilir.

Askerî mahkeme bir mehil tâyin ederek bir diyeceği varsa bildirmesi için dilekçeyi veya talebi sanığa tebliğ edebilir.

Askerî mahkeme kararını vermek için soruşturmanın genişletilmesine lüzum görürse gereken soruşturmayı yetkili askerî savcıya yaptırabilir.

İtirazın reddi

MADDE 115. — İtiraz süresi içinde yapılmamış veya sebep gösterilmemişse veyahut kamu dâvasının açılması için yeter sebepler bulunmazsa askerî mahkeme itirazı reddeder.

Ret kararı suçtan zarar görene, itiraz nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından yapılmış ise bu makama tebliğ olunur ve ayrıca askerî savcıya ve sanığa bildirilir.

İtiraz reddedildikten sonra kamu dâvası ancak yeni olaylara ve yeni delillere dayanılarak açılabilir.

İtirazın kabulü

MADDE 116. — Askerî mahkeme itirazın vârit ve haklı olduğuna kanaat getirirse sanık hakkında kamu dâvasının açılmasının gerekli olduğuna karar verir ve evrakı yetkili askerî savcıya gönderir.

Bu karar üzerine askerî savcı soruşturma yapmaksızın iddianame ile kamu dâvasını açar.

M. S. Bakanının kamu dâvası açılması hususunda askerî savcıya emir vermesi

MADDE 117. — Askerî savcı tarafından verilip süresi içinde itiraz edilmeyen veya itiraz edilip de, süresi içinde itiraz edilmediğinden veya sebep gösterilmediğinden hakkındaki itiraz red-dolunmuş bulunan soruşturmaya mahal olmadığına ve soruşturmanın geçici olarak tatiline dair

Geçici Ko.

Askerî savcının soruşturmanın geçici olarak tatiline karar vermesi

MADDE 106. — Askerî savcı sanığın kaybolması veya suçu işledikten sonra akıl hastalığına uğraması sebeplerinden dolayı kamu dâvasının açılmasının imkânsızlığını anlarsa veya kovuşturulması şikâyete bağlı olan suçlarda, şikâyet olunmamış veya kamu dâvasının açılması izin veya karar alınmasına bağlı suçlarda izin veya karar alınmamış ise, soruşturmanın geçici olarak tatiline karar verir ve sebepleri ile birlikte dosyasına koyar.

Askerî savcının kararına itiraz

MADDE 107. — Askerî savcı tarafından verilen kovuşturmaya yer olmadığı kararı ile soruşturmanın geçici olarak tatiline dair karara karşı, suçtan zarar gören ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmiri, kararın kendilerine tebliğinden itibaren 15 gün içinde bu kararı veren askerî savcının nezdinde de olduğu askerî mahkemeye yer itibariyle en yakın askerî mahkemede itiraz edebilirler. En yakın askerî mahkemenin tâyininde kararsızlık olursa, bu husus Millî Savunma Bakanlığınca giderilir.

İtiraz isteğinde kamu dâvasının açılmasını haklı gösterecek olaylar ve deliller gösterilir.

İtirazın incelenmesi ve soruşturmanın geliştirilmesi

MADDE 108. — İtiraz üzerine askerî savcının o zamana kadar yaptığı soruşturmayı içine alan dosya, itirazı inceliyecek olan askerî mahkemeye gönderilir.

Askerî mahkeme, mehil tâyin ederek bir diyeceği varsa bildirmesi için itiraz istemini sanığa tebliğ edebilir.

Askerî mahkeme kararını vermek için soruşturmanın genişletilmesine lüzum görürse gereken soruşturmayı yetkili askerî savcıya yaptırabilir.

İtirazın reddi

MADDE 109. — İtiraz süresi içinde yapılmamış veya sebep gösterilmemişse veyahut kamu dâvasının açılması için yeter sebepler bulunmazsa askerî mahkeme itirazı reddeder.

Ret kararı suçtan zarar görene; eğer itiraz nezdinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından yapılmış ise bu makama tebliğ olunur ve ayrıca askerî savcıya ve sanığa bildirilir.

İtiraz reddedildikten sonra kamu dâvası ancak yeni olaylara ve yeni delillere dayanılarak açılabilir.

İtirazın kabulü

MADDE 110. — Askerî mahkeme, itirazın yerinde ve haklı olduğuna kanaat getirirse, sanık hakkında kamu dâvası açılmasının gerekli olduğuna karar verir ve evrakı yetkili askerî savcıya gönderir.

Bu karar üzerine askerî savcı soruşturma yapmaksızın iddianame ile kamu dâvasını açar.

Millî Savunma Bakanının askerî savcıya emir vermesi

MADDE 111. — Askerî savcı tarafından verilip süresi içinde itiraz edilmeyen veya itiraz edilip de süresi içinde itiraz edilmediğinden veya sebep gösterilmediğinden hakkındaki itiraz reddolunmuş bulunan kovuşturmaya mahal olmadığına ve soruşturmanın geçici olarak tatiline dair

kararlar üzerine, M. S. Bakanı soruşturmaya devam edilmesi veya kamu dâvası açılması hususlarında askerî savcıya emir verebilir.

Kamu dâvasının açılması hususunda verilecek emir üzerine askerî savcı soruşturma yapmaksızın iddianame ile kamu dâvasını açar.

Dosyanın yetkili mercie gönderilmesi

MADDE 118. — Askerî savcı, işin nezdinde bulunduğu askerî mahkemenin görev ve yetkisi dışında olduğunu görürse dosyanın yetkili veya görevli mercie gönderilmesine karar verir.

Bu karara karşı suçtan zarar gören ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri 15 gün içinde itiraz edebilirler.

Bu itiraz hakkında 113, 114 ve 115 nci madde hükümleri uygulanır.

Yeni bir suçtan dolayı soruşturmanın tatili ve yeniden başlanabilmesi

MADDE 119. — Sanığa yargılama sonucunda verilecek cezanın, sanığın diğer bir suçtan dolayı kesinleşmiş bir hükümle mahkûm olduğu veya diğer bir suçtan mahkûm olacağı cezaya tesiri yoksa, Askerî savcı kamu dâvasının açılmasından vazgeçerek soruşturmanın geçici olarak tatiline karar verebilir.

Tatil kararı, evvelce kesinleşen mahkûmiyetten dolayı verilmiş ve bu ceza düşmüş veya değiştirilmiş ve zaman aşımı süresi de geçmemiş ise yeniden soruşturmaya başlanır.

Tatil kararı, işlenen bir suçtan dolayı verilecek ceza nazarı itibara alınarak verilmiş ve fakat bu cezaya hükmedilmemiş olursa ve zamanaşımı süresi de geçmemiş ise aynı hüküm uygulanır.

Askerî savcının kamu dâvası açması

MADDE 120. — Askerî savcı, yapılan hazırlık soruşturması sonunda kamu dâvası açılmasına haklı göstermeye yetecek sebepler bulunursa bir iddianame ile askerî mahkemede dâvayı açar.

İddianame

MADDE 121. — İddianame, sanığın kimliğini, suç teşkil eden fiilin neden ibaret bulunduğu ve kanuni unsurları ile delillerini, uygulanması istenilen kanun maddesine ve varsa Hazine zararı ve duruşmanın hangi askerî mahkemede yapılacağını gösterir.

İddianameye itiraz olunamaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Duruşma hazırlığı

Duruşma günü ile subay üyenin tesbiti

MADDE 122. — Duruşmanın yapılacağı günün tâyini ile subay üyenin tesbit ve resmî tebliği ile bağlı olduğu askerî birlik komutanı veya askerî kurum âmiri vasıtası ile çağırılması askerî mahkeme kıdemli askerî hâkimi tarafından yapılır.

Ağır cezalı ve umumi âdap aleyhine olan suçların ve tutuklu işlerin dâvaları önce görülür.

kararlar üzerine, Millî Savunma Bakanı soruşturmaya devam edilmesi veya kamu dâvası açılması hususlarında askerî savcıya emir verebilir.

Kamu dâvasının açılması hususunda verilecek emir üzerine askerî savcı, soruşturma yapmaksızın iddianame ile kamu dâvasını açar.

Dosyanın yetkili makama gönderilmesi

MADDE 112. — Askerî savcı, işin nezdinde bulunduğu askerî mahkemenin görev ve yetkisi dışında olduğunu görürse dosyanın yetkili veya görevli makama gönderilmesine karar verir.

Bu karara karşı sanık ve suçtan zarar gören ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri 15 gün içinde itiraz edebilir.

Bu itiraz hakkında 107, 108 ve 109 ncu madde hükümleri uygulanır.

Yeni bir suçtan dolayı soruşturmanın tatili ve yeniden başlanabilmesi

MADDE 113. — Sanığa yargılama sonunda verilecek cezanın; sanığın diğer bir suçtan dolayı kesin hükümlü olduğu veya diğer bir suçtan hükümlü olacağı cezaya etkisi yoksa, askerî savcı, kamu dâvasının açılmasından vazgeçip soruşturmanın geçici olarak tatiline karar verebilir.

Tatil kararı, evvelce kesin hükümlülüğünden dolayı verilmiş ve bu ceza düşmüş veya değiştirilmiş ve zamanaşımı süresi de geçmemiş ise yeniden soruşturmaya başlanır.

Tatil kararı, işlenen bir suçtan dolayı verilecek ceza göz önünde tutularak verilmiş ve fakat bu cezaya hükmedilmemiş ve zamanaşımı süresi de geçmemiş olursa aynı hüküm uygulanır.

Kamu dâvasının açılması

MADDE 114. — Askerî savcı, yapılan hazırlık soruşturması sonunda kamu dâvası açılmasını haklı göstermeye yetecek sebepler bulunursa bir iddianame ile askerî mahkemede dâvayı açar.

İddianame

MADDE 115. — İddianame, sanığın kimliğini, suç teşkil eden eylemin neden ibaret bulunduğunu ve kanuni unsurları ile delillerini, uygulanması istenen kanun maddelerini ve varsa Hazine zararını ve duruşmanın hangi askerî mahkemede yapılacağını gösterir.

İddianameye itiraz olunamaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Duruşma hazırlığı

Duruşma gününün ve subay üyenin tesbiti

MADDE 116. — Duruşmanın yapılacağı günün tâyini ve subay üyenin tesbit edilip, yazılı olarak bağlı olduğu askerî birlik komutanı veya askerî kurum âmiri aracılığı ile çağırılması askerî mahkeme kıdemli askerî hâkimi tarafından yapılır.

Ağır cezalı veya genel âdaba aykırı olan suçlar ile tutuklu işlerin dâvaları önce görülür.

Celp - tebliğ ve sübut vasıtaları

MADDE 123 — Askerî savcı tâyin olunan duruşma günü için gerekli hazırlıkları yapar, celpnameleri gönderir ve suçun subutuna yarıyacak eşyayı mahkemeye verir. (Tanık ve bilirkişilerin çağırılma ve getirilmeleri 1 nci kısmın 7 ve 8 nci bölüm hükümlerine göre yapılır.)

Sanık veya tanık yahut bilirkişinin çok olmasından veya sanığın sorgusunun uzaması ihtimalinden dolayı duruşmanın bir günde bitmiyeceği anlaşılırsa askerî mahkeme kıdemli askerî hâkim tanıklarla bilirkişilerin hepsini veya bir kısmını sonraki duruşmaya davet ettirebilir.

Iddianamenin sanığa tebliği

MADDE 124 — İddianame sanığa celpname ile birlikte tevdi olunur.

İddianamenin asker kişilere usulen tebliği sırasında kendilerinin savunma maksadı ile bir talepleri varsa vaktinde bildirmeleri lüzumu da hatırlatılır.

Bu maddeye göre tebligat yapılıncaya kamu dâvası açılmış sayılır.

Tutuk olan ve olmıyan sanıkların celbi

MADDE 125 — Sanık olan asker kişiler tâyin olunan zamanlarda 87 nci maddeye göre askerî mahkemeye getirilir.

Asker kişilerden gayrı tutuk olmıyan sanıklara tebliğ olunacak celpnameye mâzereti olmadığı halde gelmediği takdirde tutuklanacağı veya zorla getirileceği yazılır.

Tutuk olan sanıklar 87 nci maddenin 2 nci fıkrası hükmüne göre çağrılır.

Savaş halinde bütün sanıklar zorla getirilebilir.

Tebliğ ile duruşma günü arasındaki süre

MADDE 126 — İddianamenin tebliği ile duruşma günü arasında en aşağı bir hafta geçmelidir. Bu süre sanığın muvafakati ile azaltılabilir.

Bu süreye uyulmamış ise iddianamelerin okunmasından evvel sanık duruşmanın tehir veya talikini isteyebilir.

Savaş halinde bu fıkralar hükümleri tatbik edilmeyebilir.

Müdafiin çağırılması

MADDE 127 — Müdafi gerek askerî mahkemece tâyin edilmiş olsun gerekse sanık tarafından seçilip de askerî mahkemeye bildirilmiş bulunsun sanık ile birlikte çağrılır.

Sanığın savunma delillerinin toplanması talebi

MADDE 128 — Sanık, duruşmaya tanık veya bilirkişi çağırılmasını veyahut diğer savunma delillerinin toplanmasını isterse bu delillerin taallük ettiği vâkıalar gösterilmek şartıyla duruşma gününden beş gün evvel bu husustaki dilekçesini askerî mahkemeye verir.

Er ve erbaşların bu talepleri en yakın âmir tarafından düzenlenecek bir tutanakla tesbit edilir.

Askerî mahkeme kıdemli askerî hâkiminin bu isteklere mütaallik kararları hemen sanığa tebliğ olunur.

Sanığın kabul edilen talepleri askerî savcıya da bildirilir.

Çağrı - tebliğ ve sübut araçları

MADDE 117. — Askerî savcı tâyin olunan duruşma günü için gerekli hazırlıkları yapar, davetiyeleri gönderir ve suçun sübutuna yarıyacak eşyayı mahkemeye verir. Tanık ve bilirkişilerin çağrılmaları ve getirilmeleri, birinci kısmın yedi ve sekizinci bölüm hükümlerine göre yapılır.

Sanık veya tanık yahut bilirkişinin çok olmasından veya sanığın sorgusunun uzaması ihtimalinden dolayı duruşmanın bir günde bitmiyeceği anlaşılırsa, askerî mahkeme kıdemli askerî hâkimi tanıklarla bilirkişilerin hepsini veya bir kısmını sonraki duruşmaya çağırabilir.

Iddianamenin sanığa tebliği

MADDE 118. — İddianame sanığa dâvetiye ile birlikte verilir.

İddianamenin asker kişilere usulen tebliğ sırasında kendilerinin savunma amacı ile bir istemleri varsa vaktinde bildirmeleri gereği de hatırlatılır.

Bu maddeye göre tebliğ yapılırca kamu dâvası açılmış olur.

Tutuklu olan ve olmıyan sanıkların çağırılması

MADDE 119. — Sanık olan asker kişiler, tâyin olunan zamanlarda 81 nci maddeye göre askerî mahkemeye getirilirler.

Asker kişilerden başka tutuklu olmıyan sanıklara tebliğ olunacak davetiyeye özürsüz gelmediği takdirde tutuklanacağı veya zorla getirileceği yazılır.

Tutuklu olan sanıklar 81 nci maddenin 2 nci fıkrası hükmüne göre çağırılırlar.

Bu hallerde 135 nci madde hükmü saklıdır.

Savaş halinde bütün sanıklar zorla getirilebilirler.

Tebliğ ile duruşma günü arasındaki süre

MADDE 120. — İddianamenin tebliği ile duruşma günü arasında en aşağı bir hafta geçmelidir.

Sanık uygun görürse bu süre azaltılabilir.

Bu süreye uyulmamış ise iddianamenin okunmasından önce sanık duruşmanın tehir veya talikni isteyebilir.

Savaş halinde bu fıkralar hükümleri uygulanmayabilir.

Savunucunun çağırılması

MADDE 121. — Savunucu, gerek askerî mahkemece tutulmuş olsun, gerekse sanık tarafından seçilip de askerî mahkemeye bildirilmiş bulunsun sanık ile birlikte çağırılır.

Sanığın savunma delillerinin toplanması istemi.

MADDE 122. — Sanık, duruşmaya tanık veya bilirkişi çağırılmasını veyahut diğer savunma delillerinin toplanmasını isterse bu delillerin ilgili bulunduğu vâkıalar gösterilmek şartı ile duruşma gününden beş gün evvel bu konudaki dilekçesini askerî mahkemeye verir.

Er ve erbaşların bu istemleri en yakın âmir tarafından düzenlenecek bir tutanakla tesbit edilir.

Askerî mahkeme kıdemli askerî hâkiminin bu istemlere ilişkin kararları hemen sanığa tebliğ olunur.

Sanığın kabul olunan istemleri askerî savcıya da bildirilir.

Hü.

Sanığın tanık ve bilirkişiyi doğrudan doğruya çağırması veya birlikte getirmesi

MADDE 129. — Tanık ve bilirkişi çağırılması hakkındaki talebi reddolunan sanık, yol masrafları ile kaybedeceği vakit için tarifeye göre verilmesi gerekli tazminatın mahkeme kalemine depo etmek şartıyla bu kimseleri doğrudan doğruya çağırabileceği gibi önceden bir talepte bulunmasa dahi kendisi birlikte getirebilir.

Yukarıki fıkra uyarınca mahkemece çağırılan kimse, yol masrafı ile vakit kaybı tazminatı celpnamenin tebliği sırasında kendisine verilir veya bu paraların mahkeme kalemine depo edildiği kendisine bildirilirse duruşmada hazır bulunmak zorundadır.

Çağırılan kimsenin sözleri duruşma sırasında işin aydınlanmasına yararsa mahkeme istek halinde yukardaki fıkroda yazılı masraf ve tazminatın Devlet Hazinesinden verilmesine karar verir.

Askerî mahkeme kıdemli askerî hâkiminin kendiliğinden delil toplaması

MADDE 130. — Askerî mahkeme kıdemli askerî hâkimi de kendiliğinden tanık ve bilirkişilerin çağırılmasına ve başkaca sübut sebeplerinin toplanmasına karar verebilir.

Çağırılan tanık ve bilirkişi adlarının ve ikâmetgâhlarının sanığa ve askerî savcıya bildirilmesi

MADDE 131. — Sanık, doğrudan doğruya çağırıldığı veya duruşmaya birlikte getireceği tanık ve bilirkişilerin adları ile mesken ve ikâmetgâhlarını zamanında askerî savcıya bildirir.

Askerî savcı da iddianamede gösterilen veya sanığın talebi üzerine çağırılan tanık ve bilirkişiden gayri gerek askerî mahkeme kıdemli askerî hâkimin kararı ile ve gerekse kendiliğinden başka kimseleri çağırtaacak ise bunların isimleri ile mesken veya ikâmetgâhlarını sanığa zamanında bildirir.

Tanık ve bilirkişinin naip veya istinabe olunan hâkim veya mahkemece dinlenilmesi

MADDE 132. — Hastalık, sakatlık veya önüne geçilmesi mümkün olmayan başka bir sebeple, bir tanık veya bilirkişinin uzun veya belli olmayan bir süre için duruşmada hazır bulunmasının kaabil olmayacağı anlaşılırsa askerî mahkeme bir naip marifeti ile veya istinabe yolu ile onun dinlenmesine karar verebilir. Naip askerî hâkimlerden olur. Yemin verilmesi icabeden hususlarda, tanık veya bilirkişi yeminle dinlenir.

Bu hüküm meskenlerinin uzak bulunmasından ötürü çağrılmaları zor olan tanık ve bilirkişinin dinlenmesinde de uygulanabilir.

Tanık ve bilirkişinin dinleneceği günün bildirilmesi, tekrar keşif ve muayene iddianamenin geri alınması

MADDE 133. — İşin gecikmesine sebeb olmayacaksa tanık ve bilirkişinin dinlenmesi için tâyin edilen gün askerî savcıya, sanığa ve müdafiyeye bildirilir. Bunların dinlenme sırasında hazır bulunmaları şart değildir. Düzenlenen tutanak, askerî savcıya ve müdafiyeye gösterilir.

Tutuk olan sanık ancak tutuk bulunduğu yerdeki askerî mahkeme binası içinde yapılacak bu nevi işlerde hazır bulunmayı isteyebilir.

Duruşmanın hazırlanması için yeniden keşif ve muayeneye ihtiyaç görüldüğü, takdirde aynı suretle işlem yapılır.

Yeni haller ve sebepler çıktığında askerî savcı duruşma başlamadan evvel sanık lehine olarak iddianamesini değiştirebilir. Veya geri alabilir.

Böyle bir halde soruşturmayaya ait hükümler uygulanır.

Geçici Ko.

Sanığın tanık ve bilirkişiyi doğrudan doğruya çağırması veya birlikte getirmesi

MADDE 123. — Tanık ve bilirkişi çağırılması hakkındaki istemi reddolunan sanık, yol giderleri ile kaybedeceği vakit için tarifeye göre verilmesi gerekli tazminatı mahkeme kalemine depo etmek şartı ile bu kimseleri doğrudan doğruya çağırabileceği gibi önceden bir istemde bulunmasa da kendisi birlikte getirebilir.

Yukarıki fıkra uyarınca mahkemece çağırılan kimse, yol gideri ile vakit kaybı tazminatı dâvetiyenin tebliği sırasında kendisine verilir veya bu paraların mahkeme kalemine depo edildiği kendisine bildirilirse, duruşmada hazır bulunmak zorundadır.

Çağırılan kimsenin sözleri duruşma sırasında işin aydınlanmasına yararsa, mahkeme istem halinde yukardaki fıkra yazılı gider ve tazminatın Devlet Hazinesinden verilmesine karar verir.

Kıdemli hâkimin delil toplaması

MADDE 124. — Askerî mahkeme kıdemli askerî hâkimi de kendiliğinden tanık ve bilirkişilerin çağırılmasına ve başkaca sübut delillerinin toplanmasına karar verebilir.

Çağırılan tanık ve bilirkişilerin sanığa ve askerî savcıya bildirilmesi

MADDE 125. — Sanık, doğrudan doğruya çağırtığı veya duruşmaya birlikte getireceği tanık ve bilirkişilerin ad ve soyadları ile konut ve ikametgâhlarını zamanında askerî savcıya bildirir.

Askerî savcı da iddianamede gösterilen veya sanığın istemi üzerine çağırılan tanık ve bilirkişiden başka gerek askerî mahkeme kıdemli askerî hâkiminin kararı ve gerekse kendiliğinden başka kimseleri çağırtaacak ise bunların isimleri ile konut veya ikametgâhlarını sanığa zamanında bildirir.

Naip veya istinabe yolu ile dinlenme

MADDE 126. — Hastalık, sakatlık veya önüne geçilmesi mümkün olmıyan başka bir sebeple, bir tanık veya bilirkişinin uzun veya belli olmıyan bir süre için duruşmada hazır bulunmasının kabil olamayacağı anlaşılırsa, askerî mahkeme bir naip tarafından veya istinabe yolu ile onun dinlenmesine karar verebilir. Naip, askerî hâkimlerden olur. Yemin verilmesi gereken hususlarda tanık veya bilirkişi yeminle dinlenir.

Bu hüküm konutlarının uzak bulunmasından ötürü çağırılmaları zor olan tanık ve bilirkişinin dinlenmesinde de uygulanabilir.

Tanık ve bilirkişinin dinleneceği günün bildirilmesi, yeniden keşif ve muayene, iddianamenin geri alınması

MADDE 127. — İşin gecikmesine sebeb olmıyacaksa tanık ve bilirkişinin dinlenmesi için tâyin edilen gün askerî savcıya, sanığa ve savunucuya bildirilir. Bunların, dinlenme sırasında hazır bulunmaları şart değildir. Düzenlenen tutanak askerî savcıya ve savunucuya gösterilir.

Tutuklu olan sanık, ancak, tutuklu bulunduğu yerdeki askerî mahkeme binası içinde yapılacak bu nevi işlerde hazır bulunmayı isteyebilir.

Duruşmanın hazırlanması için yeniden keşif ve muayeneye ihtiyaç görüldüğü takdirde aynı suretle işlem yapılır.

Yeni haller ve sebepler çıktığında askerî savcı duruşma başlamadan evvel sanık lehine olarak iddianamesini değiştirebilir veya geri alabilir.

Böyle bir halde soruşturmaya ait hükümler uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Duruşma

MADDE 134. — Duruşma, hükme katılacakların huzuru ile ara verilmeksizin cereyan eder. Askerî savcı ile tutanak kâtibinin bulunmaları şarttır.

Birden çok askerî savcı, müdafî ve tutanak kâtibinin duruşmaya katılması

MADDE 135. — Birden çok askerî savcı veya askerî savcı yardımcısı ile tutanak kâtibi ve müdafî aynı zamanda duruşmaya katılabilecekleri gibi münavebe suretiyle de işi aralarında bölebilirler.

Talik ve tehir talebi ve kararları

MADDE 136. — Duruşmanın talikine veya tehirine dair taleplere askerî mahkeme karar verir. 94 ncü maddede yazılı hal müstesna olmak üzere müdafîin mâniî çıkması talik veya tehir talebinde bulunmak için sanığa bir hak vermez.

126 ncı maddede yazılı süreye uyulmamış ise askerî mahkeme kıdemli askerî hâkimi duruşmanın talik veya tehirini istemeye hakkı olduğunu sanığa bildirir.

Tehir süresi ve duruşmanın tekrarı

MADDE 137. — Tehir olunan duruşmaya, zaruret olmadıkça 8 günden fazla ara verilemez. Tehir süresi 8 günü geçtiği veya 136 ncı maddeye göre duruşma talik olunduğu veyahut askerî mahkeme heyeti arasında kısmen veya tamamen değişiklik vâkı olduğu takdirde eski duruşma tutanaklarının okunması suretiyle duruşma tekrarlanır.

Askerî mahkemenin vereceği tutuklama kararı

MADDE 138. — Askerî mahkeme, duruşmanın tehir veya talik halinde veya hüküm ile birlikte 71 nci maddede yazılı hallerde tutuklama kararı verebilir.

Sanığın gelmemesi

MADDE 139. — Askerî mahkemeye gelmiyen sanık hakkında duruşma yapılamaz. Gelmemenin makbul sebepleri ispat edilmezse gecikmesinde sakınca bulunan hallerde 125 nci maddenin 2 nci fıkrasında yazılı sanıklar hakkında zorla getirilme veya tutukluluk kararı verilir.

Duruşma sırasında sanığın savuşması

MADDE 140. — Sanık duruşmanın devamı müddetince hazır bulunur. Ağır cezalı işlerde askerî mahkemece savuşmanın önüne geçmek için gerekli tedbirler alınır ve duruşmanın 24 saati geçmiyen tehiri hallerinde sanığın en çok bu müddet kadar göz altında tutulmasına karar verilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Duruşma usulü

Duruşma

MADDE 128. — Duruşmada, hükme katılacaklar ile askerî savcı ve tutanak kâtibinin hazır bulunmaları şarttır.

Duruşma ara verilmeksizin yapılır.

Birden çok askerî savcı, savunucu ve tutanak kâtibinin duruşmaya katılması

MADDE 129. — Birden çok askerî savcı veya askerî savcı yardımcısı ile tutanak kâtibi ve savunucu aynı zamanda duruşmaya katılabilecekleri gibi değişme suretiyle de işi aralarında bölebilirler.

Tehir ve tâlik istemi ve kararlar

MADDE 130. — Duruşmanın tehirine veya tâlikine dair istemlere, askerî mahkeme karar verir. 88 nci maddede yazılı hal dışında savunucunun engeli olması, tehir ve tâlik isteminde bulunmak için sanığa bir hak vermez.

120 nci maddede yazılı süreye uyulmamış ise askerî mahkeme kıdemli askerî hâkimi duruşmanın tehir veya tâlikini istemeye hakkı olduğunu sanığa bildirir.

Tehir süresi ve duruşmanın tekrarı

MADDE 131. — Tehir olunan duruşmaya, zorunluk olmadıkça sekiz günden fazla ara verilmez.

Tehir süresi sekiz günü geçtiği veya 130 ncu maddeye göre duruşma tâlik olunduğu veyahut askerî mahkeme kurulu arasında kısmen veya tamamen değişiklik olduğu takdirde eski duruşma tutanaklarının okunması yolu ile duruşma tekrarlanır.

Askerî mahkemenin vereceği tutukluluk kararı

MADDE 132. — Askerî mahkeme duruşmanın tehir veya tâliki halinde veya hüküm ile birlikte 71 nci maddede yazılı hallerde tutuklama kararı verebilir.

Sanığın gelmemesi

MADDE 133. — Askerî mahkemeye gelmiyen sanık hakkında da duruşma yapılamaz.

Gelmemenin haklı sebeplere dayandığı ispatlanamaz ise, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde 119 ncu maddenin ikinci fıkrasında yazılı sanıklar hakkında, zorla getirilme veya tutukluluk kararı verilir.

Duruşma sırasında sanığın savuşması

MADDE 134. — Sanık duruşmanın devamı süresince hazır bulunur. Ağır cezalı işlerde askerî mahkemece savuşmanın önüne geçmek için gerekli tedbirler alınır. Ve duruşmanın 24 saati geçmiyen tehiri hallerinde sanığın en çok bu süre kadar göz altında tutulmasına karar verilebilir.

Sanık gelmese bile duruşma yapılabilecek haller

MADDE 141. — İddianamede yazılı olan suç, gerek yalnız ve gerekse birlikte olarak, para cezası ile haff hapsi veya müsadereyi gerektirirse sanık gelmese bile duruşma yapılabilir.

Bu gibi hallerde sanığa gönderilecek celpnameler ve asker kişiler için 124 ncü madde gereğince yapılacak tebliğlerde kendisi gelmese dahi duruşmanın yapılabileceği yazılıdır.

Sanığın rızası üzerine duruşmadan vâreste tutulması

MADDE 142. — Ağır cezalı işler dışında sanık bulunduğu yerin uzaklığından dolayı rızası ile duruşmada hazır bulunmak mecburiyetinden vâreste tutulabilir.

Sanığın bu talebi hakkında askerî mahkemece karar verilir.

Bu takdirde sanık mahkemece iddia hakkında sorguya çekilmemiş ise dâvaya esas olan vakıalar üzerine istinabe suretiyle sorguya çekilir.

Sorguya ait tutanak duruşma sırasında okunur.

Askerî mahkemece sanığın bizzat hazır bulunmasına veya gecikmesinde sakınca umulan hallerde zorla getirilmesine her zaman karar verilebilir.

Sanık bulunmaksızın duruşma yapılabilecek olan dâvalarda sanığın müdafî göndermeye yetkisi vardır.

Ağır cezalı işlerde sanığın duruşmada sorgusu yapılmış ve bundan sonraki duruşmaların gıyabında yapılmasını talebetmiş ise askerî mahkemece duruşmanın gıyabında yapılmasına karar verilir.

Dâvaların birleştirilmesi ve ayrılması

MADDE 143. — Askerî mahkeme, bakmakta olduğu birden çok dâva arasında bağıllık görürse, bu bağıllık 18 nci maddede gösterilen şekilde olmazsa bile birlikte tahkik ve hükmolunmak üzere bu dâvaların birleştirilmesine karar verebilir. Birleştirilmiş dâvalar hakkında her zaman ayırma kararı verilebilir.

Duruşmanın açıklığı

MADDE 144. — Askerî mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde duruşmanın bir kısmının veya tamamının gizli olmasına askerî mahkeme karar verebilir.

Duruşmanın gizli olması kararı ve sebepleri ile hüküm açık olarak tefhim edilir.

Açıklığın kaldırılması hakkındaki duruşmanın gizliliği

MADDE 145. — Yukardaki maddede gösterilen hallerde açıklığın kaldırılması amacı ile yapılacak duruşma, talep üzerine veya askerî mahkemenin kendiliğinden vereceği karar üzerine gizli yapılır.

Gizlilik sebeplerinin açıklanmaması için uyarma

MADDE 146. — Duruşmanın gizli olmasını gerektiren sebeplerin açığa vurulmaması hususunda askerî mahkeme başkanı askerî mahkemede bulunmaları zorunlu olanları uyarır.

Sanık gelmese de duruşma yapılabilecek haller

MADDE 135. — İddianamede yazılı olan suç, gerek yalnız ve gerekse birlikte olarak, para cezası ile hafif hapsi veya zoralmı gerektirirse sanık gelmese de duruşma yapılabilir.

Bu gibi hallerde sanığa gönderilecek davetiyede ve askerî kişiler için 118 nci madde gereğince yapılacak tebliğlerden kendisi gelmese de duruşmanın yapılabileceği yazılır.

Sanığın duruşmadan vâreste tutulması

MADDE 136. — Ağır cezalı işler dışında, sanık bulunduğu yerin uzaklığından dolayı rızası ile duruşmada hazır bulunmak zorunluğundan vâreste tutulabilir.

Sanığın bu istemi hakkında askerî mahkemece karar verilir.

Bu takdirde sanık mahkemece iddia hakkında sorguya çekilmemiş ise dâvaya esas olan vakıalar üzerine, istinabe suretiyle sorguya çekilir.

Sorguya ait tutanak duruşma sırasında okunur.

Askerî mahkemece sanığın bizzat hazır bulunmasına veya gecikmesinde sakınca umulan hallerde zorla getirilmesine her zaman karar verilebilir.

Sanık bulunmaksızın duruşma yapılabilecek olan dâvalarda sanığın savunucu göndermeye yetkisi vardır.

Ağır cezalı işlerde sanığın duruşmada sorgusu yapılmış ve sanık bundan sonraki duruşmaların, yokluğunda yapılmasını istemiş ise askerî mahkemece duruşmanın yokluğunda yapılmasına karar verilebilir.

Dâvaların birleştirilmesi ve ayrılması

MADDE 137. — Askerî mahkeme, bakmakta olduğu birden çok dâva arasında bağıllık görürse, bu bağıllık 18 nci maddede gösterilen şekilde olmasa da birlikte bakmak ve hükmolunmak üzere bu dâvaların birleştirilmesine karar verebilir.

Birleştirilen dâvalar hakkında her zaman ayrılma kararı verilebilir.

Duruşmanın açıklığı

MADDE 138. — Askerî mahkemelerde duruşma her zaman açıktır. Ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde duruşmanın bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına askerî mahkeme karar verebilir.

Duruşmanın kapalı yapılması kararı ve sebepleriyle hüküm açık olarak tefhim edilir.

Açıklığın kaldırılması hakkındaki duruşmanın kapalılığı

MADDE 139. — Yukardaki maddede gösterilen hallerde duruşma açıklığının kaldırılması istemine dair yapılacak olan duruşma, istem üzerine veya askerî mahkemece uygun görülürse kapalı yapılır.

Kapalılık sebeplerinin açıklanmaması için uyarma

MADDE 140. — Duruşmanın kapalı yapılmasını gerektiren sebeplerin açığa vurulmaması hususunda, askerî mahkeme başkanı askerî mahkemede bulunması zorunlu olanları uyarır.

Sanığın astı olanların duruşmada bulunmaması

MADDE 147. — Duruşmada asker kişilerden sanığın astı olanlar dinleyici olarak bulunamaz. Sanıklar birden çok ise en büyüğünün rütbe ve kıdemi esas alınır.

Suçtan zarar gören asker kişinin rütbesi ne olursa olsun, duruşmada hazır bulunabilir. Askerî mahkeme disiplin sebeplerinden dolayı bunu da çıkarabilir.

Yayın yasağı

MADDE 148. — Gizli yapılan yargılamanın yayınlanması yasaktır.

Açık duruşmalarda cereyan eden yargılamaların yayımı; ancak suçsuz kişilerin suçlu duruma düşmesini veya hâkiki suçluların kurtulmalarını önlemek veyahut bâzi fâcia ve cinayetlerin vukubulmasına mâni olmak amacıyla askerî mahkeme kararıyla yasaklanabilir. Bu hususta verilecek karar açık tefhim edilir.

Yasağa aykırı hareket edenler hakkında C. M. U K. nun 377 nci maddesine göre ceza verilir.

Duruşmanın inzibatı

MADDE 149. — Duruşmanın inzibatını temin askerî mahkeme başkanına aittir.

Duruşmanın inzibatını bozan her şahsı askerî mahkeme başkanı mahkeme salonundan çıkarır.

Mahkemeye karşı münasibolmayan bir söz veya harekette bulunan her şahıs hakkında askerî mahkemece tutuklama kararı verilerek tutuklanan şahıs tutuk evine gönderilir ve 24 saat zarfında sorguya çekilerek inzibatı mahiyette olmak üzere 7 güne kadar bafif hapis veya 150 liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılmasına karar verilir. Bu kararlar kesindir.

Bir kimse askerî mahkemede duruşma sırasında bir suç işlerse askerî mahkeme vakayı tesbit eder ve bu hususta düzenliyeceği tutanağı yetkili makama gönderir. 71 nci maddeye giren hallerde askerî mahkeme failin tutuklanmasına da karar verebilir.

Duruşmanın idaresi

MADDE 150. — Duruşmayı askerî mahkeme kuruluşundaki en kıdemli askerî hâkim idare eder. Ve delillerin ikamesini sağlar. Bu hâkimin görevini yapmasına kanuni engeller çıkarsa kendisinden sonra gelen askerî hâkimler, kıdemlerine göre bu görevi yaparlar.

Duruşmada ilgili olanlardan biri duruşmanın idaresine mütaallik, kıdemli askerî hâkim tarafından alınan, bir tetbirin yerinde olmadığını beyan ederse, askerî mahkeme bu hususta karar verir.

Tanık ve bilirkişilere ayrıca soru sorulması

MADDE 151. — Askerî savcı ve sanık tarafından gösterilen tanıklarla bilirkişilerin dinlenmelerini ve bunlara soru sormayı mahkeme üyelerinden biri veya askerî savcı veya müdafii isterlerse bunların soru sormasına müsaade olunur.

Gerekli olmayan ve dâva ile ilgili bulunmayan soruları duruşmayı idare eden askerî hâkim menedebilir.

Bir sorunun sorulmasının caiz olup olmadığına tereddüt edilirse askerî mahkeme bu hususta karar verir.

Sanığın astı olanların duruşmada bulunmaması

MADDE 141. — Duruşmada askerî kişilerden, sanığın astı olanlar dinleyici olarak bulunamazlar. Sanıklar birden çok ise en büyüğünün rütbe ve kıdemi esas alınır.

Suçtan zarar gören askerî kişi, rütbesi ne olursa olsun, duruşmada hazır bulunabilir. Ancak, askerî mahkeme disiplin sebeplerinden dolayı bu kimseyi de duruşma salonundan çıkarabilir.

Yayım yasağı

MADDE 142. — Kapalı yapılan yargılamanın yayımlanması yasaktır.

Açık yapılan yargılamaların yayımı; millî güvenliği veya genel ahlâkı korumak, kişilerin hay-siyet şeref ve haklarına tecavüzü, suç işlemeye kışkırtmayı, suçsuz kişilerin suçlu duruma düş-mesini veya gerçek suçluların kurtarılmasını önlemek için askerî mahkemenin kararı ile yasak-lanabilir.

Bu konuda verilecek karar açık olarak tefhim edilir.

Yasağa aykırı olarak hareket edenler hakkında Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 377 nci maddesine göre ceza verilir.

Duruşmanın inzibatı

MADDE 143. — Duruşmanın inzibatını sağlamak askerî mahkeme başkanına aittir.

Duruşmanın inzibatını bozan her kişiyi, askerî mahkeme başkanı duruşma salonundan çı-kartır.

Mahkemeye karşı uygun olmıyan bir söz veya harekette bulunan kişi hakkında askerî mahke-mece tutuklama kararı verilir ve bu kişi 24 saat içinde sorguya çekilerek inzibati nitelikte olmak üzere yedi güne kadar hafif hapis veya elli liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılır. Bu kararlar kesindir.

Bir kimse askerî mahkemede duruşma sırasında bir suç işlerse askerî mahkeme, olayı tesbit eder ve bu hususta düzenliyeceği tutanağı yetkili makama gönderir. 71 nci maddeye giren hallerde as-kerî mahkeme o kişinin tutuklanmasına da karar verebilir.

Duruşmanın yönetimi

MADDE 144. — Duruşmayı askerî mahkeme kurulundaki on kıdemli askerî hâkim yönetir. Bu hâkimin görevini yapmasına kanuni engeller çıkarsa kendisinden sonra gelen askerî hâkimler kıdem-lerine göre bu görevi yaparlar.

Duruşmada ilgili olanlardan biri, duruşmanın yönetimine ilişkin kıdemli askerî hâkim tarafın-dan alınan bir tedbirin yerinde olmadığını ileri sürerse, askerî mahkeme bu konuda karar verir.

Tanık ve bilirkişilere soru sorulması

MADDE 145. — Askerî savcı ve sanık tarafından gösterilen tanıklarla bilirkişilerin dinlenmele-rini ve bunlara soru sormaya mahkeme üyelerinden biri veya askerî savcı veya savunucu isterler-se, bunların soru sormasına izin verilir.

Gerekli olmıyan ve dâva ile ilgili bulunmıyan soruları duruşmayı yöneten askerî hâkim yasak-lyabilir.

Bir sorunun sorulmasının gerekli bulunup bulunmadığında kararsızlık olursa, askerî mahkeme bu hususta karar verir.

Duruşmaya nasıl başlanacağı

MADDE 152. — Duruşmaya sanık ve müdafii ile tanık ve bilirkişilerin yoklaması ile başlanır. Daha sonra sanığa, mahkeme heyeti tanıtılıp dâvaya bakmalarına engel halleri hakkında bir talebi bulunup bulunmadığı sorulur.

Bu merasimden sonra tanıklar duruşma salonundan çıkarılır. Sanığın kimliği tesbit edildikten sonra askerî savcı tarafından iddianame okunur. Bundan sonra 89 ncu madde gereğince sanığın sorgusu yapılır.

Delillerin ikâmesi ve bu husustaki talep ve kararlar

MADDE 153. — Sanığın sorguya çekilmesinden sonra delillerin ikâmesine başlanır.

Bir delilin iradı hususundaki talebin reddi bahis konusu olur veya bâzı delillerin iradına müsaade olunması duruşmanın talik veya tehirini gerektirirse askerî mahkeme bu hususta bir karar verir.

Askerî mahkeme talep üzerine veya kendiliğinden tanıklar ve bilirkişi çağırılmasını ve başka subut sebeplerinin, hazırlanmasını ve iradını emredebilir. Bu bapta 132 ve 133 ncu maddeleri hükümleri uygulanır.

Bâzı delillerden vazgeçilmesi ve reddi.

MADDE 154. — Askerî savcı ile sanık ittifak ederlerse, askerî mahkeme her hangi bir delilden vazgeçebilir. Eğer delillerden birinin önemsiz olduğuna askerî mahkemece karar verilir veya sanık lehine evvelce sabit olmuş bir duruma taallük ederse, askerî mahkeme bu delili reddedebilir. Bu husustaki karar gerekçesi ile tutanağa geçirilir.

59-65 nci maddeler hükümleri askerî mahkemelerde de uygulanır.

Delil ve vâkıanın geç iradedilmesi

MADDE 155. — Delilin veya ispat olunacak vâkıanın geç iradedilmesi, ikâmesi talebinin reddine sebeb olmaz.

Bununla beraber tanıkların ve bilirkişinin isimleri hasma geç tebliğ edilmiş ve ispat edilecek hâdise hasım tarafından izahatta bulunmaya vakit müsait olmayacak derecede geç bildirilmişse, hasım tarafı delillerin ikâmesi sona ermeden önce bilgi edinmek üzere duruşmanın tehir veya talikini isteyebilir.

Askerî mahkemece çağırılacak tanıklar ve bilirkişi hakkında askerî savcı ve sanık dahi aynı hakkı haizdir.

Bu talepler hakkında askerî mahkeme karar verir.

Sorgu sırasında sanığın dışarı çıkarılacağı hal.

MADDE 156. — Askerî mahkeme suç ortağının veya tanığın yüzüne karşı hakikati söyleyeceğinden şüphe ederse bunların sorgu veya dinlenilmesi sırasında sanığı, dışarı çıkarabilir.

Sanık tekrar askerî mahkemeye getirildiği zaman gıyabında geçen söz ve işlerin, esaslı noktaları kendisine bildirilir. Sanık mahkemenin sukûnetini bozduğundan dolayı dışarı çıkarılmış ise yine bu hüküm uygulanır.

Duruşmanın başlaması

MADDE 146. — Duruşmaya sanık, savunucu, tanık ve bilirkişilerin yoklaması ile başlanır. Daha sonra sanığa, mahkeme kurulu tanıtılıp dâvaya bakmalarına engel halleri hakkında bir istemi bulunup bulunmadığını sorar.

Bu işlemden sonra tanıklar ve bilirkişiler duruşma salonundan çıkarılırlar. Sanığın kimliği tesbit edildikten sonra askerî savcı tarafından iddianame okunur. Bundan sonra 83 nci madde gereğince sanığın sorgusu yapılır.

Delillerin ikamesi

MADDE 147. — Sanığın sorguya çekilmesinden sonra delillerin ikamesine başlanır.

Bir delilin iradı hususundaki istemin reddi söz konusu olur veya bâzi delillerin iradına izin verilmesi duruşmanın tehir veya tâlikini gerektirirse askerî mahkeme bu hususta bir karar verir.

Askerî mahkeme istem üzerine veya kendiliğinden tanık veya bilirkişi çağrılmasını ve başka sübut sebeplerinin hazırlanmasını ve iradını emredebilir. Bu konularda 126 ve 127 nci maddelerin hükümleri uygulanır.

Delillerden vazgeçilmesi ve delillerin reddi

MADDE 148. — Askerî savcı ile sanık birleşirlerse, askerî mahkeme her hangi bir delilden vazgeçebilir. Eğer delillerden birinin önemsiz olduğuna askerî mahkemeye karar veririr veya sanık lehine evvelce sabit olmuş bir duruma ilişkin olursa, askerî mahkeme bu delili reddedebilir. Bu iradustaki karar gerekçesiyle tutanağa geçirilir.

59 - 65 nci maddeler hükümleri askerî mahkemelerde de uygulanır.

Delil ve vakanın geç iradedilmesi

MADDE 149. — Delilin veya ispat olunacak vakanın geç iradedilmesi, ikamesi isteminin reddine sebep olmaz.

Bununla beraber tanıkların ve bilirkişinin isimleri hasıma geç tebliğ edilmiş ve ispat edilecek olay hasım tarafından izahatta bulunmaya vakit elverişli olmayacak derecede geç bildirilmiş ise, hasım tarafı, delillerin ikamesi sona ermeden önce bilgi edinmek üzere duruşmanın tehir veya tâlikini isteyebilir.

Askerî mahkemeye çağrılacak tanıklar ve bilirkişi hakkında askerî savcı ve sanığın aynı hakkı vardır.

Sorguda sanığın dışarı çıkarılabilmesi

MADDE 150. — Askerî mahkeme suç ortağının veya tanığın, sanığın yüzüne karşı gerçeği söyleyemeyeceğinden şüphe ederse, bunların sorguları veya dinlenilmeleri sırasında sanığı dışarı çıkarabilir.

Sanık tekrar mahkemeye getirildiği zaman yokluğunda geçen söz ve işlerin esaslı noktaları kendisine bildirilir. Sanık mahkemenin sükûnetini bozduğundan dolayı dışarı çıkarılmış ise yine bu hüküm uygulanır.

Tanıkların ve bilirkişilerin mahkemeden uzaklaşmaları.

MADDE 157. — Tanık ve bilirkişi dinlendikten sonra ancak duruşmayı idare eden hâkimin müsaadesi ile askerî mahkemeden çıkabilirler. Bunun için evvelce askerî savcıya ve sanığa sorulur.

Duruşma sırasında okunacak subut sebepleri

MADDE 158. — Sübut «sebepleri olarak kullanılacak senetler ve sair evrak duruşma sırasında okutturulur.

Evvelce verilmiş olan mahkûmiyet ilâmları ile adli sicil özetleri, şahsi ahval sicilleri, plân ve keşfe ait tutanaklar hakkında da aynı hüküm uygulanır.

Delilin bir tanıktan ibaret olması

MADDE 159. — Bir vâkıanın delili yalnız bir tanığın görgüsünden ibaret ise bu tanık duruşmada dinlenir.

Tanığın evvelce alınmış ifadesinin okunması sözlü tanıklık yerine geçmez.

Tutanağın okunması ile yetinilecek haller

MADDE 160. — Bir tanık veya bilirkişi veya sanığın suç ortaklarından biri ölmüş veya akıl hastalığına tutulmuş veya meskeni bulunamamış olursa evvelce alınmış ifadesinin okunması ile yetinilir.

Evvelce mahkûm olan suç ortağı hakkında da bu hüküm uygulanır.

İfadeler 106 ncı maddenin 2 ve 4 ncü fıkraları ve 132 ile 133 ncü maddelerin hükümleri dairesinde alınmış veya böyle olmayıp da yine okunması askerî savcı veya sanık tarafından talebedilmiş ise bu ifadelerin okunması caizdir.

Evvelki ifadelerin bu suretle okunması ancak askerî mahkemenin kararı ile caiz olur. Bu kararı gerektiren sebeplerle ifadeleri alınmış olanların evvelce yeminli dinlenip dinlenmedikleri tutanağa geçirilir. Bu hükümler tanık ve bilirkişinin yeniden dinlenmesi halinde yeminin lüzumuna dair olan hükümleri değiştiremez.

Duruşmadan önce dinlenip de ilk defa duruşma esnasında tanıklık etmekten çekinmek hakkını kullanan tanığın yazılı ifadesi okunmaz.

Tanık ve bilirkişinin evvelki ifadelerinin okunacağı haller

MADDE 161. — Bir tanık veya bilirkişi bir hususu hatırlıyamadığını ifade ederse, bu hususta evvelce düzenlenen tutanağın o vâkıaya ait kısmı okunarak meseleyi hatırlamasına yardım edilir. Tanığın son tanıklığı ile önceki ifadesi arasında aykırılık bulunup da duruşmayı kesmeksizin başka suretle bu aykırılığın giderilmesi mümkün olmazsa evvelce alınmış ifadesi okunabilir.

Sanığın eski ifadesinin okunacağı haller

MADDE 162. — Sanığın, askerî savcı tarafından düzenlenen tutanaktaki ifadesi ikrarına delil olmak üzere okunabilir.

Sanığın eski ifadesi ile yenisi arasında bir aykırılık görülür ve duruşmayı kesmeksizin başka suretle bu aykırılığın giderilmesi mümkün olmazsa mazbut ifadesi okunabilir.

Tanıkların ve bilirkişilerin mahkemeden uzaklaşmaları

MADDE 151. — Tanık ve bilirkişi dinlendikten sonra, ancak duruşmayı yöneten askerî hâkimin izni ile askerî mahkemeden çıkabilirler. Bunun için önce askerî savcıya ve sanığa sorulur.

Duruşma sırasında okunacak sübut sebepleri

MADDE 152. — Sübut sebepleri olarak kullanılacak senetler ve diğer evrak duruşma sırasında okutturulur.

Evvelce verilmiş olan hükümlülük ilâmları ile adli sicil özetleri, şahsi durum sicilleri, plân ve keşfe ait tutanaklar hakkında da aynı hüküm uygulanır.

Delilin bir tanık olması

MADDE 153. — Bir vâkıanın delili yalnız bir tanığın bilgi ve görgüsünden ibaret ise bu tanık duruşmada dinlenir.

Tanığın evvelce alınmış ifadesinin okunması sözlü tanıklık yerine geçmez.

Tutanağın okunması ile yetinme

MADDE 154. — Bir tanık veya bilirkişi veya sanığın suç ortaklarından biri ölmüş veya akıl hastalığına tutulmuş veya konutu bulunamamış olursa evvelce alınmış ifadesinin okunması ile yetinilebilir.

Sanığın evvelce hükümlü olan suç ortağı hakkında da bu hüküm uygulanır.

Ifadeler 100 ncü maddenin 2 ve 4 ncü fıkraları ve 126 ile 127 nci maddelerin hükümleri dairesinde alınmış veya böyle olmayıp da yine okunması askerî savcı veya sanık tarafından istenmiş ise bu ifadeler de okunabilir.

Evvelce ifadelerin bu suretle okunması ancak, askerî mahkemenin kararı ile olur. Bu kararı gerektiren sebeplerle, ifadeleri alınmış olanların evvelce yeminli dinlenip dinlenmedikleri tutanağa geçirilir. Bu hükümler tanık ve bilirkişinin yeniden dinlenmesi halinde yeminin lüzumuna dair olan hükümleri değiştiremez.

Duruşmadan önce dinlenip de ilk defa duruşma esnasında tanıklık etmekten çekinmek hakkını kullanan tanığın yazılı ifadesi okunmaz.

Tanık ve bilirkişinin evvelki ifadelerinin okunması

MADDE 155. — Bir tanık veya bilirkişi bir hususu hatırlıyamadığını ifade ederse bu konuda evvelce düzenlenen tutanağın o vâkıaya ait kısmı okunarak meseleyi hatırlamasına yardım edilir. Tanığın son tanıklığı ile önceki ifadesi arasında aykırılık bulunup da duruşmayı kesmeksizin başka suretle bu aykırılığın giderilmesi mümkün olmazsa, evvelce alınmış ifadesi okunabilir.

Sanığın eski ifadesinin okunması

MADDE 156. — Sanığın, askerî savcı tarafından düzenlenen tutanaktaki ifadesi ikrarına delil olmak üzere okunabilir.

Sanığın eski ifadesi ile yenisi arasında bir aykırılık görülürse ve duruşmayı kesmeksizin başka suretle bu aykırılığın giderilmesi mümkün olmazsa eski ifadesi okunabilir.

Ifadelerin okunduğunun tutanağa geçirilmesi

MADDE 163. — 161 ve 162 nci maddelerde yazılı hallerde sanık ve askerî savcının talebi üzerine okunma keyfiyeti sebepleri ile beraber tutanağa geçirilir.

Raporların ve diğer evrakın okunması

MADDE 164. — Askerî Âmir ve üstlerin bir mülâhazayı havi beyannameleri ve sanığın evvelce gördüğü ceza sicilleri, bir mütalâayı havi resmî evrak ile, muayene ve bilirkişi raporları okunur.

Bu raporlar üzerinde açıklama lüzum görülürse imza edenlerin ayrıca yazılı veya sözlü olarak mütalâaları alınır. Şu kadar ki keşif ve muayeneyi dair olan mütalâalar bir heyet tarafından verilmiş ise Askerî Mahkeme duruşma esnasında heyetin mütalâasını beyan etmek vazifesini üyelerinden birine vermeyi heyete teklif eder.

Bir makamın uzmanlık raporu alınmış ise açıklama için bir memuru talep edilebilir.

Delillere karşı ne diyeceğinin sanıktan sorulması

MADDE 165. — Tanığın ve bilirkişinin veya suç ortağının dinlenmesinden veya her hangi bir yazılı delilin okunmasından sonra bunlara karşı sanığın bir diyeceği olup olmadığı sorulur.

Askerî Savcı, müdahil ve dâvacı ve sanığın iddia ve müdafaaları

MADDE 166. — Delillerin ikame ve tartışması bittikten sonra söz dâvacıya ve müdahile ondan sonra iddiasını bildirmek üzere Askerî Savcıya ve daha sonra da hemen sanığa verilir.

Askerî Savcı sanığa ve sanık müdafii de Askerî Savcıya cevap vermek hakkını haizdirler.

Duruşmayı idare eden hâkimin müsaadesi ile dâvacı da cevap verebilir. En son söz sanıktır.

Sanık namına müdafii tarafından müdafaada bulunulsa dahi savunmaya eklenecek başka bir şey olup olmadığı sanığa sorulur.

Tercüman bulundurulacak haller

MADDE 167. — Sanık Türkçe bilmiyorsa bir tercüman vasıtası ile hiç olmazsa Askerî Savcının ve müdafinin son iddia ve savunmalarının sonuçları kendisine anlatılır.

Sağır veya dilsiz olan sanığa bunlar yazı ile bildirilemeyecek olursa işaretlerinden anlıyan bir kimse vasıtası ile bildirilir.

Duruşmanın bitmesi ve hüküm

MADDE 168. — Duruşma hükmün tefhimi ile biter.

Hüküm sanığın beraetine veya mahkûmiyetine veya duruşmanın tatiline veya dâvanın düşmesine veya ceza kanunları ile diğer kanunlarla belirtilen kararlardan birine mütedair olur.

Askerî Mahkeme, takibi şikâyete bağlı suçlarda şikâyet olunmamış ise veya kamu dâvasının açılması önce izne veya karar alınmasına bağlı olan suçlarda izin veya karar alınmamış olursa veya sanığın akıl hastalığına tutulduğu veya kaybolduğu tahakkuk ederse duruşmanın geçici olarak tatiline; takibi şikâyete bağlı suçlarda suçtan zarar gören şahıs şikâyetten vaz geçmiş ise veya sanık ölmüş veyahut suç genel affa veya zaman aşımına uğramış ise veya sanığın suç tarihinde ceza ehliyeti bulunmadığı tesbit edilmişse dâvanın düşmesine karar verir.

Ifadelerin okunduğunun tutanağa geçirilmesi.

MADDE 157 - 155. — 155 ve 156 ncı maddelerde yazılı hallerde sanık ve askerî savcının istemi üzerine okunma, sebepleri ile beraber tutanağa geçirilir.

Raporların ve diğer evrakın okunması

MADDE 158. — Sanığın ceza sicilleri, içinde mütalâa bulunan resmî evrak, muayene ve birliki raporları ile âmir ve üstlerin bir düşünceyi kapsayan beyannameleri okunur.

Bu raporlar üzerinde açıklamaya lüzum görürse imza edenlerin ayrıca yazılı veya sözlü olarak mütalâaları alınır. Şu kadar ki, keşif ve muayeneye dair olan mütalâalar bir kurul tarafından verilmiş ise askerî mahkeme duruşma esnasında kurulan mütalâasını açıklamak görevini, üyelerinden birine verilmesini kuruldan ister.

Bir makamın uzmanlık raporu alınmış ise, açıklama için bir memuru istenebilir.

Delillere karşı ne diyeceğinin sanıktan sorulması

MADDE 159. — Tanığın ve bilirkişinin veya suç ortağının dinlenmesinden veya her hangi bir yazılı delilin okunmasından sonra, bunlara karşı sanığın bir diyeceği olup olmadığı sorulur.

Askerî savcı, dâvaya katılan, dâvacı ve sanığın iddia ve savunmaları

MADDE 160. — Delillerin ikamesi ve tartışması bittikten sonra söz dâvacıya ve dâvaya katılana, onlardan sonra da iddiasını bildirmek üzere askerî savcıya ve daha sonra da sanığa verilir.

Askerî savcı sanığa, sanık savunucusu da savcıya cevap vermek hakkına sahiptir.

Duruşmayı yöneten askerî hâkimin müsaadesi ile dâvacı da cevap verebilir. Son söz sanığındır.

Sanık namına savunucu tarafından savunmada bulunulsa da savunmaya ekliyecek başka bir şey olup olmadığı sanığa sorulur.

Tercüman bulundurulacak haller

MADDE 161. — Sanık Türkçe bilmiyorsa bir tercüman aracılığı ile hiç olmazsa askerî savcının ve savunucusunun son iddia ve savunmalarının sonuçları kendisine anlatılır.

Sağır veya dilsiz olan sanığa bunlar yazı ile, bu mümkün olmazsa işaretlerinden anlıyan bir kimse aracılığı ile bildirilir.

Duruşmanın bitmesi ve hüküm

MADDE 162. — Duruşma hükmün tefhimi ile biter.

Hüküm, sanığın beraatine veya hükümlülüğüne veya duruşmanın tatiline veya dâvanın düşmesine veyahut ceza kanunları ile diğer kanunlarda belirtilen kararlardan birine dair olur.

Askerî mahkeme, kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda kanuni süresi geçmiyen bir şikâyet yapılmamış veya kamu dâvasının açılması önce izne veya karar alınmasına bağlı suçlarda, izin veya karar alınmamış olursa veya sanığın akıl hastalığına tutulduğu veya kaybolduğu anlaşılırsa, duruşmanın tatiline kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda, suçtan zarar gören kişi şikâyetten vazgeçmiş veya kanuni süresi geçtikten sonra şikâyet yapılmış ise veya sanık ölmüş veya hut suç genel affa veya zaman aşımına uğramış ise dâvanın düşmesine karar verilir.

Delilleri takdir yetkisi

MADDE 169. — Askerî mahkeme irat ve ikâme olunan delilleri duruşmadan ve soruşturmadan edineceği kanaate göre takdir eder.

Özel hukuku ilgilendiren meselelerde yapılacak işler

MADDE 170. — Bir fiilin suç olup olmaması özel hukuka mütaallik bir meselenin haline bağlı ise askerî mahkeme bu meseleye de bu kanundaki usül ve deliller hakkında uygulanan kuralara göre karar verir.

Bununla beraber mahkeme duruşmayı tâlik ve hukuk dâvası açılması için ilgililere bir mehil verebilir. Bu mesele hakkında hukuk mahkemesinde açılmış bir dâva mevcutsa bu hususta bir hüküm çıkmasını da bekleyebilir.

Askerî mahkemelerde duruşma esnasında suçtan zarar görenler ile sanıkların yaşlarında ceza hükümleri bakımından gerekli görülecek düzeltmelerin Nüfus Kanunundaki usule göre yapılması askerî mahkemeye aittir. Bu hususta verilecek karar esas hükümle birlikte temyiz olunabilir.

Hüküm konusu ve fiilin takdiri

MADDE 171. — Hüküm konusu, duruşmanın sonucuna göre, iddianamede gösterilen fiilden ibarettir. Fiilin takdirinde askerî mahkeme iddianame, iddia ve savunmalarla bağlı değildir.

Suçun mahiyet ve vasfının değişmesi

MADDE 172. — Sanık, suçun hukukî mahiyetinin değişmesinden önce haber verilip savunmasını yapabilecek bir halde bulundurulmadıkça; iddianamede kanuni unsurları ile gösterilen suçun temas ettiği kanun hükmünden başkası ile mahkûm edilemez.

Cezanın artırılmasını gerektiren sebeplerin ilk defa duruşmada ileri sürülmesi halinde de aynı hüküm uygulanır. Askerî mahkeme talep üzerine veya kendiliğinden bu değişikliklerden dolayı iddia ve savunmanın lâıyıkıyla hazırlanabilmesi için duruşmayı tâlik veya tehir edebilir.

Sanık savunmasını lâıyık veçhile hazırlıyamadığından bahsile kendisini iddianamede yazılı suçtan daha ağır bir madde hükmüne maruz bırakan veya ikinci fıkrada gösterilen mahiyette ileri sürülen yeni hallerin varlığını bildirerek itirazda bulunursa, askerî mahkeme sanığın talebi üzerine duruşmanın başka bir güne tâlik veya tehirine karar verir.

Duruşmada sanığın yeni bir suçunun meydana çıkması

MADDE 173. — Sanığın, iddianamede yazılı suçtan başka bir suç işlemiş olduğu duruşmada meydana çıkarsa askerî savcının talebi ve sanığın rızası üzerine her ikisi birlikte hükmolunmak üzere bu suç, duruşması yapılacak suçla birleştirilebilir.

Yeni suç ağır cezalı işlerden olur veya askerî mahkemenin yetkisi dışında bulunursa, bu hüküm uygulanmaz.

Kararların müzakeresi ve oyların toplanması

MADDE 174. — Karar müzakerelerinin idaresi, hallolunacak meselelerin tertibi ve oyların toplanması duruşmayı idare eden hâkim tarafından yapılır.

Delillerin değerlendirilmesi

MADDE 163. — Askerî mahkeme irad ve ikame olunan delilleri, duruşmada edineceği kanıya göre değerlendirir.

Hukuk mahkemelerini ilgilendiren konularda yapılacak işlem

MADDE 164. — Bir eylemin suç olup olmaması hukuk mahkemelerinde çözümlenmesi gereken bir konuya bağlı ise, askerî mahkeme bu konuda da bu kanundaki usul ve deliller hakkında uygulanan kurallara göre karar verir.

Bununla beraber, mahkeme duruşmayı tâlik ve hukuk dâvası açılması için ilgililere bir mehil verebilir. Bu konu hakkında hukuk mahkemesinde açılmış bir dâva varsa bu hususta bir hüküm çıkmasını da bekleyebilir.

Askerî mahkemelerde duruşma sırasında suçtan zarar görenler ile sanıkların yaşlarında, ceza hükümleri bakımından gerekli görülecek düzeltmelerin Nüfus Kanunundaki usule göre yapılması askerî mahkemeye aittir. Bu hususta verilecek karar esas hükümle birlikte temyiz olunabilir.

Hükmün konusu ve eylemin değerlendirilmesi

MADDE 165. — Hükmün konusu, duruşmanın sonucuna göre iddianamede gösterilen eylemden ibarettir. Eylemin değerlendirilmesinde, askerî mahkeme; iddianame, iddia ve savunmalar ile bağılı değildir.

Suçun mahiyet ve niteliğinde değişme

MADDE 166. — Sanık, suçun hukuki mahiyetinin değişmesinden önce haber verilip de savunmasını yapabilecek bir halde bulundurulmadıkça iddianame kanuni unsurları ile gösterilen suçla ilişkin kanun hükmünden başkası ile mahkûm edilemez.

Cezanın artırılmasını gerektirecek sebeplerin ilk defa duruşmada ileri sürülmesi halinde de aynı hüküm uygulanır.

Askerî mahkeme istem üzerine veya kendiliğinden bu değişikliklerden dolayı iddia ve savunmanın yeterlikle hazırlanabilmesi için duruşmayı tehir ve tâlik edebilir.

Sanık savunmasını yeterlikle hazırlıyamadığından bahsile, kendisini iddianamede yazılı suçtan daha ağır bir madde hükmünün uygulanmasını gerektiren veya ikinci fıkrada gösterilen mahiyette ileri sürülen, yeni hallerin varlığını bildirerek itirazda bulunursa, askerî mahkeme sanığın istemi üzerine duruşmanın başka bir güne tehir ve tâlikine karar verir.

Duruşmada sanığın yeni bir suçunun meydana çıkması

MADDE 167. — Sanığın, iddianamede yazılı suçtan başka bir suç işlemiş olduğu duruşmada meydana çıkarsa; askerî savcının istemi ve sanığın rızası üzerine her ikisi birlikte hükmolunmak üzere bu suç, duruşması yapılmakta olan suçla birleştirilebilir.

Yeni suç ağır cezalı işlerden veya askerî mahkemenin yetkisi dışında bulunursa bu hüküm uygulanmaz.

Kararların görüşülmesi ve oyların toplanması

MADDE 168. — Karar görüşmelerinin yönetimi, çözümlenecek konuların düzenlenmesi ve oyların toplanması duruşmayı yöneten askerî hâkim tarafından yapılır.

Oylamaya katılma zorunluğu

MADDE 175. — Askerî mahkeme başkan ve üyelerinden hiçbirisi herhangi bir mesele hakkında azınlıkta kaldığını ileri sürerek oylamaya katılmaktan çekinemezler.

Hüküm ve kararlarda gerekli oy sayısı

MADDE 176. — Askerî mahkemelerde hüküm ve kararlar oy birliği veya oy çokluğu ile verilir. Muhalefet sebeplerinin tutanakta gösterilmesi lâzımdır. Oylar dağılırsa sanığın en çok aleyhine olan oy çoğunluk elde edinceye kadar kendisine en yakın olan oya tâbi olur.

Oy sırası

MADDE 177. — Oylar en küçük rütbeden başlayıp rütbe ve kıdem sırası ile verilir. Duruşmayı idare eden hâkim oyunu en sonra kullanır.

Müzakereye katılacak olanlar

MADDE 178. — Müzakerede ve oy vermede hükme katılacak askerî mahkeme üyelerinden başkası bulunamaz.

Askerî mahkeme nezdinde staj yapanlar başkanın müsaadesi ile bulunabilirler.

Hüküm gerekçesinde gösterilmesi lâzım gelen hususlar

MADDE 179. — Sanık mahkûm olursa hüküm gerekçesinde mahkemece suçun kanuni unsurları olarak sabit ve muhakkak sayılan vakalar gösterilir. Eğer delil başka vakalardan çıkarılmış ise bunlar da hükümde gösterilir.

Duruşma sırasında Ceza Kanununda muayyen olup cezanın kaldırılmasını veya hafifletilmesini veyahut ağırlaştırılmasını gerektirecek mahiyetteki hallerin varlığı ileri sürülmüşse hükmün gerekçesinde bu hallerin sabit addedilip edilmediği gösterilir.

Bundan başka mahkûmiyete dair hükmün gerekçesi Ceza Kanununun tatbik olunan maddesini ve ceza miktarının tâyinine askerî mahkemeyi sevk eden halleri muhtevi olur.

Ceza Kanunu genel olarak daha hafif bir cezanın uygulanmasını, hafifletici bir halin varlığına bağlı kılmış ise bu sebeplerin kabul veya reddolunması halinde hükmün gerekçesinde bunlar da gösterilir.

Beraet halinde, hükmün gerekçesi sanığa isnadolunan suç işlediğinin sabit olmamasından mı, yoksa sabit ve tahakkuk etmiş sayılan fiilin kanunda bir mahkûmiyeti gerektirmediğinden mi beraetine hükmolüldüğü gösterilir.

Hükmün ne suretle tefhim olunacağı

MADDE 180. — Hükmün tefhimi, duruşmanın sonunda ve nihayet duruşmanın bitmesinden itibaren bir hafta içinde hüküm fıkrasının okunması ve gerekçesinin bildirilmesi suretiyle olur.

Hüküm fıkrasının okunması her halde gerekçenin bildirilmesinden evvel olur. Hüküm fıkrası ayakta dinlenir.

Hükmün tefhimi tehir olunmuşsa gerekçesi tefhimden evvel yazılır.

Hükmün tefhiminden sonra duruşmayı idare eden hâkim hazır bulunan sanığa varsa kanun yolu ve usullerini anlatır. Sanık hazır bulunmaksızın tefhim olunan, hükümler usulen sanığa tebliğ olunur.

Oylamaya katılma zorunluğu

MADDE 169. — Askerî mahkeme başkanı ve üyelerinden hiçbiri her hangi bir konu üzerinde azınlıkta kaldığını ileri sürerek oylamaya katılmaktan çekinemez.

Hüküm ve kararlarda gerekli oy sayısı

MADDE 170. — Askerî mahkemelerde hüküm ve kararlar oy birliği veya oy çokluğu ile verilir. Muhalefet sebeplerinin tutanakta gösterilmesi gereklidir. Oylar dağılırsa sanığın en çok aleyhine olan oy, çoğunluk elde edilinceye kadar kendisine en yakın olan oya tabi olur.

Oy sırası

MADDE 171. — Oylar, en küçük rütbeden başlayıp rütbe ve kıdem sırası ile verilir. Duruşmayı yöneten hâkim oyunu en son kullanır.

Görüşmeye katılacak olanlar

MADDE 172. — Görüşmede ve oy vermede hükme katılacak askerî mahkeme üyelerinden başkası bulunamaz.

Askerî mahkeme nezdinde staj yapanlar başkanın müsaadesi ile bulunabilirler.

Hükümün gerekçesinde gösterilmesi gereken hususlar

MADDE 173. — Sanık mahkûm olursa, hükümün gerekçesinde mahkemece suçun kanuni unsurları olarak sabit ve gerçekleşmiş sayılan vakalar gösterilir. Eğer delil başka vakalardan çıkarılmış ise bunlar da hükümde gösterilir.

Bundan başka hükümlülüğe dair hükümün gerekçesi Ceza Kanununun uygulanan maddesini ve ceza miktarının tâyinine askerî mahkemeyi götüren halleri kapsar.

Ceza Kanununun genel olarak daha hafif bir cezanın uygulanmasını, hafifletici bir halin varlığına bağlı kılınmış ise bu sebeplerin kabul veya reddolunması halinde hükümün gerekçesinde bunlar da gösterilir.

Beraet halinde, hükümün gerekçesi sanığa isnadolunan suçun işlediğinin sabit olmamasından mı yoksa sabit ve gerçekleşmiş sayılan eylemin kanunda bir mahkûmiyeti gerektirmediğinden mi beraetine hükümlü olduğu gösterilir.

Hükümün ne suretle tefhim olunacağı

MADDE 174. — Hükümün, tefhimi duruşmanın sonunda ve nihayet duruşmanın bitmesinden itibaren bir hafta içinde, hüküm fıkrasının okunması ve gerekçesinin bildirilmesi suretiyle olur.

Hüküm fıkrasının okunması her halde gerekçenin bildirilmesinden evvel olur. Hüküm fıkrası ayakta dinlenir.

Hükümün tefhimi geri bırakılmışsa gerekçesi tefhimden evvel yazılır.

Hükümün tefhiminden sonra duruşmayı yöneten askerî hâkim hazır bulunan sanığa, varsa kanun yollarını ve usullerini anlatır. Sanık hazır bulunmaksızın tefhim olunan hükümler usulen sanığa tebliğ olunur.

Yetkisizlik veya görevsizlik kararı verilmeyen haller

MADDE 181. — Askerî mahkeme, dâvanın yetkili olmayan bir askerî savcı tarafından açılmış olması veya sanığa aynı fiilden dolayı disiplin âmirlerince ceza verilmiş olması sebepleri ile yetkisizlik veya görevsizlik kararı veremez.

Görevsizlik ve yetkisizlik kararları

MADDE 182. — Duruşma sırasında sanığın veya suçun askerî yargıya tabi olmadığı anlaşılırsa askerî mahkeme görevsizlik kararı verir.

Sanığın rütbesi veya sınıfı müsait değilse yetkisizlik kararı verilir. Bu kararlar temyiz olunabilir ve iddianamenin bütün sonuçlarını doğurur.

Duruşma tutanağı ve ihtiva edeceği hususlar

MADDE 183. — Duruşma için bir tutanak düzenlenir. Bu tutanak duruşmayı idare eden askerî hâkimle tutanak kâtibi tarafından duruşmayı idare eden hâkimin engeli varsa heyetteki diğer askerî hâkim tarafından imzalanır.

Duruşma tutanağı :

1. Duruşmanın yapıldığı yer ve tarihi,
2. Askerî mahkeme heyetinin, askerî savcının, tutanak kâtibinin ve varsa tercümanın adlarını,
3. İddianamede tavsif edildiği gibi suçun ne olduğunu,
4. Sanıkların, müdafilerin, şahsi dâvacı ve müdahilin ve vekillerinin ve kanuni mümessillerinin adlarını,
5. Duruşmanın açık mı veya gerekçesinin beyanı ile gizli mi yapıldığını ihtiva eder.

Tutanağa yazılacak diğer noktalar

MADDE 184. — Tutanak duruşmada geçen iddia ve beyanları ve sanığın sorgu ve savunması ve dinlenen tanık ve bilirkişilerin adları, yaşları ve yerlerini ve sanıkla olan münasebetlerini; yeminli veya yeminsiz dinlendiklerini ve bunların evvelce bir hâkim tarafından alınmış ifadeleri yoksa ağızlarından çıktığı gibi dâvayı aydınlatmaya yarıyan sözlerini ve şayet hâkim tarafından alınmış ifadeleri olupta duruşmadaki sözleri evvelkini tekrardan ibaret ise bu cihetin kaydı ile yetinilerek ancak sonraki sözleri evvelkinden farklı olduğunda bunların neler olduğunu ve birbiri ile nasıl telif olduğunu ve eğer telif olunmamış ise bu husus ve duruşmada okunan evrak ve vesikalarn neler olduğunu ve tarihlerini ve mazlunun dinlenen tanık veyahut bilirkişilerin ifadelerine ve okunan evrak ve vesikalara ve suç eşyalarına nasıl cevaplar verdiğini ve kısacası duruşmada geçen bütün vakaları ve arada verilen kararları ve en son hüküm fıkrasını ihtiva eder. Ve duruşmada yargılama usulünün esaslı merasimine riayet olduğunu açıkça gösterir.

Tutanağın ispat kuvveti

MADDE 185. — Duruşmanın nasıl yapılacağı hakkındaki kanuni merasime uyulup uyulmadığı ancak tutanakla ispat olunabilir. Tutanağın bu kısımlarına karşı yalnız sahtelik iddiası ileri sürülebilir.

Geçici Ko.

Yetkisizlik veya görevsizlik kararı verilmeyen haller

MADDE 175. — Askerî mahkemece, dâvanın yetkili olmayı bir askerî savcı tarafından açılmış olması veya sanığa aynı eylemden dolayı disiplin âmirlerince ceza verilmiş bulunması sebepleriyle yetkisizlik veya görevsizlik kararı veremez.

Güvensizlik ve yetkisizlik kararı

MADDE 176. — Duruşma sırasında sanığın n veya suçun askerî yargıya tabi olmadığı anlaşılırsa askerî mahkeme görevsizlik kararı verir.

Sanığın rütbesi veya sınıfı uygun değilse yetkisizlik kararı verilir.

Bu kararlar temyiz olunabilirler ve iddianamenin bütün sonuçlarını meydana getirerek aynı şartlara tabi olurlar.

Duruşma tutanağı ve kapsıyacağı hususlar

MADDE 177. — Duruşma için bir tutanak düzenlenir. Bu tutanak duruşmayı yöneten askerî hâkim ile tutanak kâtibi tarafından, duruşmayı yöneten askerî hâkimin engeli varsa kuruldaki diğer askerî hâkim tarafından imzalanır.

Duruşma tutanağı :

- A) Duruşmanın yapıldığı yeri ve tarihini,
- B) Askerî mahkeme kurulunun, askerî savcının, tutanak kâtibinin ve varsa tercümanın ad ve soyadlarını,
- C) İddianamede nitelendirildiği gibi suçun ne olduğunu,
- D) Sanıkların, savunucuların, dâvacuların ve dâvaya katılanların vekillerinin ve kanuni mümessillerinin ad ve soyadlarını,
- E) Duruşmanın açık mı veya gerekçesinin beyanı ile kapalı mı yapıldığını, kapsar.

Tutanağa yazılacak diğer noktalar

MADDE 178. — Tutanak, duruşmada geçen iddia ve beyanları ve sanığın sorgu ve savunmasını ve dinlenen tanık ve bilirkişilerin ad ve soyadlarını, yaşlarını ve yerlerini ve sanıkla olan ilişkilerini, yeminli veya yeminsiz dinlendiklerini ve bunların evvelce bir hâkim tarafından alınmış ifadeleri yoksa ağızlarından çıktığı gibi dâvayı aydınlatmaya yarıyan sözlerini ve eğer hâkim tarafından alınmış ifadeleri olup da duruşmadaki sözleri evvelkini tekrardan ibaret ise bu durumun kaydı ile yetinilerek ancak sonraki sözleri öncekinden farklı olduğunda, bunların neler olduğunu ve birbiri ile nasıl uzlaştırıldığını ve eğer uzlaştırılamamış ise hususu ve duruşmada okunan evrak ve belgelerin neler olduğunu ve tarihlerini ve sanığın ve tarihlerini ve sanığın dinlenen tanık veyahut bilirkişilerin ifadelerine ve okunan evrak ve belgelere ve suç eşyasına nasıl cevaplar verdiğini, kısacası, duruşmada geçen bütün vakaları ve arada verilen kararları ve en son hüküm fıkrasını kapsar; ve duruşmada yargılama usulünün esaslı kararlarına uyulduğunu da açıkça gösterir.

Tutanağın ispat kuvveti

MADDE 179. — Duruşmanın nasıl yapılacağı hakkındaki kanuni kurallara uyulup uyulmadığı ancak, tutanakla ispat olunabilir. Tutanağın bu kısımlarına karşı yalnız sahtelik iddiası ileri sürülebilir.

Hü.

Hüküm fıkrası

MADDE 186. — Hükümün gerekçesi tamamı ile tutanağa yazılmamış ise tefhimden itibaren yedi gün içinde yazılarak dâva dosyasına konulur.

Hüküm ve kararlar buna katılan askerî mahkeme heyetine dâhil olanlar tarafından imza edilir. Hükümün beyan edilmesinde askerî mahkeme heyetine dâhil olanlardan biri imza edemeyecek durumda ise engelin sebebi duruşma hâkimi veya diğer askerî hâkim tarafından hükümün altına yazılır.

Hüküm fıkrası, celsenin tarihini ve bu celsede bulunan askerî mahkeme heyetine dâhil olanların ve askerî savcı ile tutanak kâtibinin adlarını da gösterir.

Hükümlerin ikinci nüshaları ve özetleri duruşma hâkimi veya diğer askerî hâkim üye ve tutanak kâtibi tarafından imza edilerek askerî mahkemenin mührü ile mühürlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Gaiblerin yargılanması

Gaibin tarifi

MADDE 187. — Meskeni bilinmeyen veya yabancı memlekette sakin olup da askerî mahkeme huzuruna celbi mümkün olmayan veya bu suretle çağrılmasının neticesiz kalacağı kuvvetle anlaşılan sanık gaip sayılır.

Gaip hakkında duruşma açılması

MADDE 188. — Bir gaibin aleyhinde soruşturmaya konu teşkil eden suç para cezasını veya müsadereyi yahut her ikisini gerektirirse duruşma açılabilir.

Celplamede yazılacak noktalar

MADDE 189. — Tebligat Kanununa göre ilânen yapılacak tebliğ evrakında sanığın adı, sanı, yaşı, işi ve malûm ise ikâmetgâh ve meskeni, isnadolunan suç ve duruşma günü ile saati açıklanır. Bundan başka sanık, özürü olmaksızın hazır bulunmazsa duruşmanın yapılacağı ihtarı da eklenir.

Sanık namına duruşmaya kabul olunabilecek kimseler

MADDE 190. — Sanık namına bir müdafî duruşmaya gelebilir. Kanunî hısımlarından bir kimse onu temsil etmek üzere kendisinden bir vekâletname aranmaksızın kabul olunabilir.

Sanık namına kanunî yollarına müracaat

MADDE 191. — 190 ncı maddede gösterilen kimseler sanık için açık bulunan kanun yollarına müracaat edebilirler.

Muayyen esyanın haczi

MADDE 192. — Hükmolunabilecek para cezasının en yüksek derecesine yetecek miktarda sanığın muayyen malları icabında askerî mahkeme tarafından haczolunabilir. Bu haciz hakkında icra ve iflâs Kanunu hükümleri tatbik olunur.

Haciz gerektiren sebepler kalmazsa haciz kaldırılır.

Hükmün fıkrası

MADDE 180. — Hükmün gerekçesi tamamıyla tutanağa yazılmamış ise tevhimden itibaren yedi gün içinde yazılarak dâva dosyasına konulur.

Hüküm ve kararlar buna katılan askerî mahkeme kuruluna dâhil olanlar tarafından imza edilir. Hükmün aslının yazılmasında askerî mahkeme kuruluna dâhil olanlardan biri imza edemeyecek durumda ise engelin sebebi duruşma hâkimi veya diğer askerî hâkim üye tarafından hükmün altına yazılır.

Hüküm fıkrası, oturumun tarihini ve bu oturumda bulunan askerî mahkeme kuruluna dâhil olanların ve askerî savcı ile tutanak kâtibinin ad ve soyadlarını da gösterir.

Hükümlerin ikinci nüshaları ve özetleri duruşma hâkimi veya diğer askerî hâkim üye ve tutanak kâtibi tarafından imza edilerek askerî mahkemenin mühürü ile mühürlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kayıpların yargılanmaları

Kayıbın tanımı

MADDE 181. — Konutu bilinmeyen veya yabancı memlekette oturup da askerî mahkemeye getirilmesi mümkün olmayan veya bu suretle çağrılmasının sonuç vermeyeceği kuvvetle anlaşılan sanık kayıp sayılır.

Kayıp hakkında duruşma açılması

MADDE 182. — Bir kayıbın aleyhinde soruşturmaya konu teşkil eden suç, para cezasını veya zorahımı yahut her ikisini gerektirirse duruşma açılabilir.

İlân yolu ile yapılacak tebliğ

MADDE 183. — Tebligat Kanununa göre ilân yolu ile yapılacak tebliğ evrakında sanığın adı ve soyadı, yaşı, işi ve belli ise ikâmetgâhı ve konutu, isnadolunan suç ve duruşma günü ile saati açıklanır. Bundan başka sanık özürü olmaksızın hazır bulunmazsa, duruşmanın yokluğunda yapılacak ihtarı da eklenir.

Sanık adına duruşmaya kabul edilecek kimseler

MADDE 184. — Sanık adına bir savunucu duruşmaya gelebilir. Sanığın yakınlarından bir kimse de kendisinden vekâletname aranmaksızın onu temsil etmek üzere kabul edilir.

Sanık adına kanun yollarına başvurma

MADDE 185. — 184 ncü maddede gösterilen kimseler sanık için açık bulunan kanun yollarına başvurabilirler.

Belirli malların haczi

MADDE 186. — Sanığın, hükmolunabilecek para cezasının en yüksek derecesine yetecek kadar belirli malları, gerekirse askerî mahkeme tarafından haczolunabilir. Bu haciz hakkında İcra ve İflâs Kanunu hükümleri uygulanır.

Haczi gerektiren sebepler kalmazsa haciz kaldırılır.

Hü.

Genel haciz

MADDE 193. — Yukardaki maddeye göre haciz kabil olmaz veya haczolunacak mal yetmezse sanığın Türkiye’de elde edilebilecek bütün malları haczolunabilir. Bu karar gazete ile ve askerî mahkeme uygun görürse diğer gazetelerle ilân edilir.

Haciz kararının Resmî Gazete ile birinci ilânından sonra sanığın haczedilen mallar üzerindeki temlik tasarrufları Devlet Hazinesi hakkında hükümsüzdür.

Genel haczi gerektiren sebepler kalkar veya 192 nci madde gereğince bir malın haciz suretiyle Hazinesin hukuku temin edilirse genel haciz kaldırılır.

Haczin konduğu hangi gazetelerle ilân edilmiş ise kaldırıldığı da o gazetelerde ilân edilir.

Gaip hakkında yapılacak duruşma

MADDE 194. — 188 nci madde hükmü haricinde gaip hakkında kamu dâvası açılmaz. Harizlik soruşturması yapılması ile yetinilir ve deliller toplanır. Sanığın kaybolması müdafinin kabulüne mâni değildir. Sanığın kanuni hısımlarından olan kimseler dahi ona bir müdafî tayin etmek hakkını haizdir. Tanıklar ve bilirkişi yeminle dinlenir. Askerî Ceza Kanununun 78 nci maddesinde yazılı fiilleri işleyenlerin giyaplarında kamu dâvası açılarak umumi zapt ve hacze hükmolunur.

Soruşturma işlerinden gaibe haber verilip verilmeyeceği

MADDE 195. — Kaybolan sanık kendisine soruşturma işlerinin cereyanından haber verilmesini talebedemez.

Bununla beraber askerî savcı meskeni bilinenve fakat celbi maddeten imkânsız olan sanığa malûmat verebilir.

Gaibe ihtar

MADDE 196. — Meskeni bilinmiyen gaibe ispatı vücut etmesi yahut meskenini bildirmesi askerî savcı tarafından gazetelerle ihtar olunur.

Gaip hakkındaki delillerin ne suretle toplanacağı

MADDE 197. — Kamu dâvası açıldıktan sonra sanığın gaip olduğu anlaşılırsa toplanması icabeden deliller bir naip veya istinabe olunan hâkim vasıtasıyla toplanır.

Gaip hakkında haciz kararı ve ilânı ve askerlikten tart

MADDE 198. — Aleyhine kamu dâvası açılması gereken sanık gaip olur ve tutuklama müzakeresi kesilmesini icabettirecek kuvvetli şüpheler altında bulunursa Türkiye Cumhuriyeti dâhindeki malları haczedilebilir.

Yoklama kaçağı, saklı, bakaya ve firar suçlarından gaip sanığın Türkiye Cumhuriyeti dâhindeki malları sanık gelinceye veya tutuluncaya kadar haczolunur.

Hazarda veya savaş halinde yabancı memlekete veya düşman tarafına kaçanlar, yahut izinsiz olarak bu memlekette kalanlar hakkında birinci fıkraya göre verilecek haciz kararı ile birlikte subay, askerî memur ve astsubayların tardına, erbaşların rütbelerinin geri alınmasına karar verilir.

Tart ve rütbenin geri alınması kararına sebeb olan suç için kanunda yazılı dâva zamanaşımı geçtikten sonra bu karar katılaşır.

Bu kararlar askerî savcının talebi üzerine askerî mahkeme tarafından verilir.

Genel haciz

MADDE 187. — Yukardaki maddeye göre haczi kabil olmaz veya haczolunacak mal yetmezse, sanığın Türkiye'de elde edilebilecek bütün malları haczolunabilir. Bu karar Resmî Gazete ile ve askerî mahkeme uygun görürse diğer gazetelerle ilân edilir.

Haciz kararının Resmî Gazete ile birinci ilânından sonra sanığın haczedilen mallar üzerindeki temlikî tasarrufları, Devlet Hazinesi hakkında hükümsüzdür.

Genel haczi gerektiren sebepler kalkar veya 186 ncı madde gereğince bir malın haczi suretiyle Hazinesinin hukuku sağlanırsa, genel haciz kaldırılır.

Haczin konduğu hangi gazeteler ile ilân edilmiş ise kaldırıldığı da o gazeteler ile ilân edilir.

Gaip hakkında duruşma

MADDE 188. — Kayıp hakkında 182 nci madde hükmü dışında kamu dâvası açılmaz. Hazırlık soruşturması ile yetinilir ve deliller toplanır. Sanığın gaip olması, savunucu kabulüne engel değildir. Sanığın kanuni yakınları da ona savunucu tutmak hakkına sahiptir. Tanıklar ve bilirkişi yeminle dinlenir. Askerî Ceza Kanununun 78 nci maddesinde yazılı eylemleri işleyenlerin yokluklarında kamu dâvası açılarak sanığın bütün mallarına el konmasına ve hazine hükmolunur.

Soruşturma işlerinden kayıba haber verilip verilmeyeceği

MADDE 189. — Gaip olan sanık, soruşturma işlerinin gidişinden kendisine bilgi verilmesini istiyemez.

Bununla beraber, askerî savcı konutu bilinen ve fakat çağrılıp getirilmesi imkânsız olan sanığa bilgi verebilir.

Gaibe ihtar

MADDE 190. — Konutu bilinmeyen kayıba hazır bulunması yahut konutunu bildirmesi askerî savcı tarafından gazetelerle ihtar olunur.

Gaip hakkındaki delillerin toplanması

MADDE 191. — Kamu dâvası açıldıktan sonra sanığın gaip olduğu anlaşılırsa, toplanması gereken deliller bir naip veya istinabe olunan hâkim aracılığı ile toplanır.

Gaip hakkında haciz kararı ve ilânı ve askerlikten tard

MADDE 192. — Aleyhine kamu dâvası açılması gereken sanık gaip olur ve tutuklama müzakeresi kesilmesini gerektirecek kuvvetli şüpheler altında bulunursa Türkiye Cumhuriyeti dâhilindeki malları haczedilebilir.

Yoklama kaçağı, saklı, bakaya ve firar suçlarından kayıp sanığın Türkiye Cumhuriyeti dâhilindeki malları sanık gelinceye veya tutuluncaya kadar haczolunur.

Barışta veya savaş halinde yabancı memlekete veya düşman tarafına kaçanlar yahut izinsiz olarak yabancı memlekette kalanlar hakkında birinci fıkraya göre verilecek haciz kararı ile birlikte subay, askerî memur ve astsubayların tardına, erbaşların rütbelerinin geri alınmasına karar verilir.

Tard ve rütbenin geri alınması kararına sebeb olan suç için kanunda yazılı dâva zaman aşımı geçtikten sonra bu karar kesinleşir.

Bu kararlar askerî savcının istemi üzerine askerî mahkeme tarafından verilir.

Bu karar, Resmî Gazete ile, askerî mahkeme uygun görürse diğer gazeteler ile de ilân olunur.

Bu karar Resmî Gazete ile ve askerî mahkeme uygun görürse diğer gazetelerde de ilân olunur.

Haczedilen mallar üzerine sanığın tasarrufu

MADDE 199. — Resmî Gazete ile birinci ilândan sonra sanık haczedilen mallar üzerine ölüme bağlı tasarruflardan başka tasarruflarda bulunamaz.

Haciz kararı, gaiplerin mallarını idare eden makama tebliğ olunur. Bu makam malların idaresini temin için gereken tedbirleri alır.

Haczin kaldırılması

MADDE 200. — Haciz sebepleri kalmaz ise aynı usul ile haciz kaldırılır.

Haczin kaldırıldığı haciz konduğu hangi gazeteler ile ilân edilmiş ise o gazetelerde ilân olunur ve gaiplerin ortaya çıktıkları da bildirilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Kanun yolları

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel esaslar

Kanun yolları

MADDE 201. — Kanun yolları itiraz ve temyizden ibarettir.

Kanun yollarına müracaat

MADDE 202. — Kanun yolları, askerî savcı ve sanık ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutan ve askerî kurum emrine açıktır.

Askerî savcı ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri sanık lehine de kanun yollarına müracaat edebilir.

Müdafii, sanığın açık arzusuna muhalif olmamak şartıyla kanun yollarına müracaat edebilir.

Sanığın kanuni mümessili ve sanık kadın ise kocası sanığa açık olan kanun yollarına müddeti içinde kendiliklerinden müracaat edebilirler. Sanığın müracaatına mütaallik kısımlar bunlar tarafından yapılacak müracaatlar ve onu takibeden işlemler hakkında dahi uygulanır.

Kanun yollarına müracaat mercii ve usulü

MADDE 203. — Kanun yollarına müracaat, bundan feragat veya vazgeçme hakkındaki taleplerde merci taarruz edilen kararı veren veya bu karara delâlet eden askerî savcılık ve eğer taarruz bir mahkeme kararına karşı ise o mahkemedir.

Kanun yoluna müracaat dilekçe ile olur.

Ancak, askerî mahkeme veya savcılık tutanak kâtibine bu hususta bir tutanak düzenlemesi için yapılacak bir beyan ile de olabilir. Bu tutanak askerî savcı veya kıdemli askerî hâkim tarafından tasdik edilir.

Askerî kişiler tarafından en yakın askerî birlik komutanına veya askerî kurum âmirine bir beyanda bulunmak suretiyle de kanun yoluna müracaat edilebilir. Bu hususta bir tutanak düzenlenir. Kanuni mehillere riayet edilmiş olmak için tutanağın bu mehillere içinde düzenlenmiş olması gereklidir.

Haczedilen mallar üzerinde sanığın tasarrufu

MADDE 193. — Resmî Gazete ile birinci ilândan sonra sanık haczedilen mallar üzerinde ölüme bağı tasarruflarından başka tasarruflarda bulunamaz.

Haciz kararı, kayıpların mallarını yöneten makama tebliğ olunur. Bu makam malların yönetimini sağlamak için gereken tedbirleri alır.

Haczin kaldırılması

MADDE 194. — Haciz, sebepleri kalmaz ise aynı usul ile kaldırılır.

Haczin kaldırıldığı, haciz konduğu hangi gazeteler ile ilân edilmiş ise o gazeteler ile ilân olunur ve kayıpların ortaya çıktıkları da bildirilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Kanun yolları

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel esaslar

Kanun yollarına başvurma

MADDE 195. — Tasarının 201 nci maddesi 195 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 196. — Kanun yolları, askerî savcı ve sanık ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı ve askerî kurum âmirine açıktır.

Askerî savcı ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri sanık lehine de kanun yollarına başvurabilir.

Savunucu, sanığın açık istemine karşı olmamak şartıyla kanun yollarına başvurabilir.

Sanığın kanuni mümessili ve sanık kadın ise kocası sanığa açık olan kanun yollarına süresi içinde kendiliklerinden başvurulabilir. Sanığın başvurmasına ilişkin kısımlar bunlar tarafından yapılacak başvurma ve onu takibeden işlemler hakkında da uygulanır.

Kanun yollarına başvurma mercii

MADDE 197. — Kanun yollarına başvurma, bundan feragat veya vazgeçme hakkındaki istemlerde merci, taarruz edilen kararı veren veya bu karara aracılık eden askerî savcılık ve eğer taarruz bir mahkeme kararına karşı ise, o mahkemedir.

Kanun yoluna başvurma dilekçe ile olur.

Ancak, askerî mahkeme veya askerî savcılık tutanak kâtibine bu hususta bir tutanak düzenlenmesi için yapılacak bir beyan ile de olabilir. Bu tutanak askerî savcı veya kıdemli askerî hâkim tarafından onaylanır.

Asker kişiler tarafından en yakın askerî birlik komutanına veya askerî kurum âmirine bir beyanda bulunmak suretiyle de kanun yoluna başvurulabilir. Bu hususta bir tutanak düzenlenir. Kanuni mehillere uyulmuş olmak için tutanağın bu mehiller içinde düzenlenmiş olması gereklidir.

Tutuk olanların kanun yollarına müracaat usulü

MADDE 204. — Tutuk olan kişiler askerî ceza ve tutuk evi müdürüne bir beyanda bulunmak suretiyle de kanun yollarına müracaat edebilirler. Bu takdirde bir tutanak düzenlenir. Kanuni mehillere riayet edilmiş olmak için tutanağın bu mehiller içinde düzenlenmiş olması lâzımdır.

Kanun yolunun tâyininde hata

MADDE 205. — Kabule şayan bir müracaatta kanun yolunun veya merciinin tâyininde yapılan hata, müracaat edenin hukukunu ihlâl etmez.

Askerî savcı ve nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin kanun yoluna müracaatı neticesinin şümülü

MADDE 206. — Askerî savcı ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından aleyhine kanun yoluna müracaat olunan karar veya hüküm, sanığın lehine bozulabileceği gibi tadil de edilebilir.

Müracaat hakkından vazgeçilmesi ve etkisi

MADDE 207. — Kanun yollarına müracaatta bulunmak hakkından feragat edilmesi veya vukubulmuş bir müracaattan vazgeçilmesi, bu müracaat için muayyen olan mehlın bitmesinden önce dahi müteber olur.

Şu kadar ki, askerî savcı ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından sanık lehine vukubulmuş olan müracaat onun rızası olmaksızın geri alınmaz.

Müdafiin vukubulmuş bir müracaattan vazgeçmesi, ancak ayrıca hususi vekâletnameyi haiz bulunmasına bağlıdır.

Yargıtay dairelerinde veya Daireler Kurulunda incelemeye başlandıktan sonra talebin geri alınması caiz değildir.

İKİNCİ BÖLÜM

İtiraz

İtiraz olunabilecek kararlar

MADDE 208. — İtiraz, yalnız kararlara karşı yapılır. Ve ancak bu kanunun sarahati olan yerlerde kabul olunur.

Askerî mahkeme kararlarına karşı itiraz olunmaz. Bu kanunda istisna edilen hallerde birinci fıkra hükmü uygulanır.

İtiraz üzerine icranın tehiri

MADDE 209. — İtiraz, aleyhine itiraz olunan kararın icrasını tehir etmez.

Ancak, kararına itiraz edilen makam veya bu itirazı tetkik edecek merci, icranın tehirine karar verebilir.

İtirazın hasma bildirilmesi ve tahkikat yapılması

MADDE 210. — İtirazı inceleyecek merci yazı ile cevap verebilmesi için itirazı hasma bildirilir.

Tutuklu olanların kanun yollarına başvurma usulü

MADDE 198. — Tutuklu olan kişiler askerî ceza ve tutuk evi müdürüne bir beyanda bulunmak suretiyle de kanun yollarına başvurabilirler. Bu takdirde bir tutanak düzenlenir. Kanunî mehillere uyulmuş olmak için tutanağın bu mehilleri içinde düzenlenmiş olması gerekir.

Kanun yolunun tâyininde yanılma

MADDE 199. — Kabule değer bir başvurmada kanun yolunun veya merciinin tâyininde yanılma, başvuranın hukukunu bozmaz.

Askerî savcı ve kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin kanun yoluna başvurusu

MADDE 200. — Askerî savcı ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından aleyhine kanun yoluna başvuru karar veya hüküm, sanığın lehine bozulabileceği gibi değiştirme de yapılabilir.

Başvurma hakkından vazgeçilmesi ve etkisi

MADDE 201. — Kanun yollarına başvurma hakkından veya yapılmış bir başvurmadan vazgeçilmesi, bu başvurma için belirli olan mehilin sona ermesinden önce de geçerlidir.

Şu kadar ki, askerî savcı ile nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından sanık lehine yapılmış olan başvurma onun rızası olmaksızın geri alınmaz.

Savunucunun yapılmış bir başvurmadan vazgeçmesi, ancak ayrıca özel bir vekâletnameye sahip bulunmasına bağlıdır.

Askerî Yangıtay dairelerinde veya Daireler Kurulunda incelenmeye başlandıktan sonra istemin geri alınması mümkün değildir.

İKİNCİ BÖLÜM

İtiraz

İtiraz olunabilecek kararlar

MADDE 202. — İtiraz, bu kanunda açıkça gösterilen hallerde kararlara veya askerî mahkeme kararlarına karşı yapılabilir.

Yürütmenin durdurulması

MADDE 203. — İtiraz, aleyhine itiraz olunan kararın yürütülmesini durdurmaz.

Ancak, kararına itiraz edilen makam ve askerî mahkeme veya bu itirazı inceleyecek merci yürütmenin durdurulmasına karar verebilir.

İtirazın karşı tarafa bildirilmesi ve soruşturma yapılması

MADDE 204. — İtirazı inceleyecek merci, yazı ile cevap verebilmesi için, itirazı karşı tarafa bildirebilir.

Hü.

Bu merci, lüzum gördüğü soruşturmayı yaptırabilir veya kendisi yapabilir.

İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir.

İtirazın incelenmesi Askerî Yargıtaya ait ise evvel emirde Askerî Yargıtay Başsavcısının mütalâası alınır.

İtiraz varit görüldüğü takdirde bunu inceleyen merci, aynı zamanda itiraz konusu olan mesele hakkında da kararını verir. İtiraz üzerine verilecek kararlar kesindir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Temyiz

Temyizi kabil olan ve olmıyan hükümler

MADDE 211. — Askerî mahkemelerden verilen hükümler temyiz edilebilir.

A) Ölüm, 15 sene ve ondan yukarı hürriyeti bağlayıcı ceza hükümleri re'sen temyize tabidir.

B) 1. Elli liraya kadar hafif para cezalarına dair olan hükümler,

2. Yukarı haddi yüz lirayı geçmiyen hafif para cezasını müstelzim suçlardan dolayı verilen beraet hükümleri,

3. Bu kanun ile sair kanunlarda katı olduğu yazılı bulunan hükümler, temyiz olunamaz ve bu suretle verilen hükümler tekerrüre esas olamaz. Ancak haklarında 249 ncu madde hükümleri dairesinde Yargıtaya müracaat olunabilir.

Hükümden evvelki kararların temyizi

MADDE 212. — Hükümden evvel verilip hükme esas teşkil eden kararlar dahi hükümle beraber temyiz olunabilir.

Temyiz sebepleri

MADDE 213. — Temyiz kaideten hükmün kanuna aykırılığı sebebine müstenidolur.

Hukuki bir kaidenin uygulanmaması, yahut yanlış uygulanması kanuna aykırılıktır.

Aşağıdaki hallerde kanuna mutlaka aykırılık var sayılır.

1. Askerî mahkemenin kanun dairesinde teşekkül etmemiş olması,

2. Hâkimlik görevini yapmaktan kanunen memnu olan bir hâkimin hükme katılması,

3. Makbul bir şüpheden dolayı hakkında re's talebi vâkı olup da bu talep kabul olunduğu halde hâkimin hükme katılması, veyahut bu talebin kanuna aykırı olarak reddolunması suretiyle hâkimin hükme iştirak ettirilmesi,

4. Askerî mahkemenin kanuna aykırı olarak dâvaya bakmaya kendini görevli veya sınıf veya rütbe yönünden yetkili görmesi,

5. Askerî savcı veyahut kanunen bulunması gerekli diğer bir şahsın gıyabında duruşma yapılması,

6. Sözlü duruşma sonucu olarak verilen hükümde duruşmanın açıklığı kuralına uyulmamış olması,

7. Hükmün gerekçe ihtiva etmemesi,

8. Hüküm için önemli olan noktalarda mahkeme kararı ile savunma hakkının kısıtlanmış olması,

Bu merci gerekli gördüğü soruşturmayı yaptırabilir veya kendisi yapabilir. İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. İtirazın incelenmesi Askerî Yargıtaya ait ise ilk önce Başsavcının mütalâası alınır. İtiraz yerinde görülürse bunu inceliyen merci, aynı zamanda itiraz konusu olan mesele hakkında da kararını verir. İtiraz üzerine verilecek kararlar kesindir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Temyiz

Temyiz edilebilen veya edilemeyen hükümler

MADDE 205. — Askerî mahkemelerde verilen hükümler temyiz edilebilir.

A) Ölüm, onbeş sene ve ondan yukarı hürriyeti bağlayıcı ceza hükümleri kendiliğinden temyize tabidir.

B) Aşağıda yazılı hükümler temyiz olunamaz :

1. Elli liraya kadar hafif para cezalarına dair olan hükümler,
2. Yukarı haddi yüz lirayı geçmiyen hafif para cezasını gerektiren suçlardan dolayı verilen beraet hükümleri,
3. Bu kanun ile başka kanunlarda kesin olduğu yazılı bulunan hükümler.

Bu hükümler, tekerrüre esas olmaz. Ancak, haklarında 243 nci madde hükümlerine göre Askerî Yargıtaya başvurulabilir.

Hükümden önceki kararların temyizi

MADDE 206. — Hükümden önce verilip hükme esas alınan kararlar da hükümle beraber temyiz olunabilir.

Temyiz sebepleri

MADDE 207. — Temyiz, kural olarak hükmün kanuna aykırılığı sebebine dayanır.

Hukukî bir kuralın uygulanmaması yahut yanlış uygulanması kanuna aykırılıktır.

Aşağıdaki hallerde kanuna her halde aykırılık var sayılır :

- A) Askerî mahkemenin kanuna uygun olarak kurulmamış olması,
- B) Kanunen dâvayı bakamayacak bir hâkimin hükme katılması,
- C) Tarafsızlığını şüpheye düşürecek bir sebepten dolayı hakkında ret istemi olup da bu istem kabul olunduğu halde hâkimin hükme katılması veyahut bu istemin kanuna aykırı olarak reddolunması suretiyle hâkimin hükme katılmasının sağlanması,
- D) Askerî mahkemenin kanuna aykırı olarak dâvaya bakmaya kendisini görevli veya sınıf veya rütbe yönünden yetkili görmesi,
- E) Askerî savcı veyahut kanunen bulunması gerekli diğer bir kişinin yokluğunda duruşma yapılması,
- F) Sözlü duruşma sonucu olarak verilen hükümde duruşmanın açıklığı kuralına uyulmamış olması,
- G) Hükmün gerekçeden yoksun olması,
- H) Hüküm için önemli olan noktalarda mahkeme kararı ile savunma hakkının kısıtlanmış olması,

Sanık lehine olan kurallara muhalefet

MADDE 214. — Sanığın lehine olan hukukî kurallara muhalefet sanığın aleyhine hükmün bozulması için askerî savcıya ve nezdinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmirine bir hak vermez

Temyiz talebinin müddeti ve şartları

MADDE 215. — Temyiz talebi karar veya hükmün tefhiminden, tefhim sanığın gıyabında yapılmış ise tebliğinden itibaren bir hafta içerisinde olur.

Mahallinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmiri için temyiz müddeti hükmün gerekçesiyle birlikte tebliğ tarihinden itibaren bir haftadır.

Eski hale getirme müddeti içinde temyiz müddetinin cereyanı

MADDE 216. — Sanık aleyhine gıyaben verilen hükümlerde eski hale getirme talebinin müddeti içinde Temyiz müddeti de cereyan eder.

Sanık, eski hale getirme talebinde bulunur ise bu talebin reddi ihtimalini nazara alarak müddeti içinde dilekçe vermek veya tutanak kâtibine bir beyan yapmakla Temyiz talebinde bulunmalıdır. Askerî kişiler hakkında 203 ncü madde hükümleri burada da uygulanır.

Bu halde temyize tabi işler eski hale getirme talebi hakkında karar verilinceye kadar geri bırakılır.

Eski hale getirme talebinde bulunmaksızın temyiz yoluna gidilmiş ise bu muamele eski hale getirme talebi hakkından vazgeçilmiş olduğunu gösterir.

Temyiz lâyihası ve ihtiva edeceği noktalar

MADDE 217. — Temyiz eden taraf hükmün hangi cihetine taarruz ve neden dolayı bozulmasını talebetmekte olduğunu kaideten temyiz dilekçesinde veya beyanında veyahut lâyihasında gösterir. Temyiz için istinadedilen sebepler de yargılama usulüne mütaallik bir kaideye mi yoksa kanuni diğer hükümlere mi muhalefet edilmiş olmasından dolayı müracaat olunduğu gösterilir. Birinci halde kanuna aykırı olan hususlar izah edilir.

Ihtiyari temyiz lâyihası

MADDE 218. — Temyiz dilekçesinde veya beyanında temyiz sebepleri gösterilmemiş ise temyiz dilekçesi için muayyen olan müddetin bitmesinden yahut hükmün gerekçesi henüz tebliğ edilmiş ise tebliğinden bir hafta içinde hükmü temyiz olunan mahkemeye bu sebepleri ihtiva eden bir lâyiha da verilebilir.

Lâyihanın verilmesinde 203 ve 204 ncü madde hükümleri uygulanır.

Temyiz inceleme zorunluluğu

MADDE 219. — Temyiz lâyihasının verilmesi veya beyanda temyiz sebeplerinin gösterilmemesi temyiz incelemesi yapılmasına engel değildir.

Temyiz talebinin hükmü veren askerî mahkemeye reddi

MADDE 220. — Temyiz talebi kanuni süresi geçtikten sonra yapılmış ise hükmüne taarruz olunca askerî mahkeme bir karar ile bu talebin kabule şayan olmamasından dolayı temyiz dilekçesini veya beyanını reddeder.

Sanık lehine olan kurallara aykırılık

MADDE 208. — Sanığın lehine olan hukukî kurallara aykırılık sanığın aleyhine hükmün bozulması için askerî savcıya ve nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirine bir hak vermez.

Temyiz isteminin süresi ve şartları

Madde 209. — Temyiz istemi karar veya hükmün tefhiminden, tefhim sanığın yokluğunda yapılmış ise tebliğinden itibaren bir hafta içerisinde olur.

Nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri için temyiz süresi hükmün gerekçesiyle birlikte tebliği tarihinden başlayarak bir haftadır.

Eski hale getirme süresi içinde temyiz süresinin işlemesi

MADDE 210. — Sanığın yokluğunda aleyhine verilen hükümlerde eski hale getirme isteminin süresi içinde temyiz süresi de işler.

Sanık eski hale getirme isteminde bulunur ise bu istemin reddi ihtimalinin göz önüne alınarak süresi içinde dilekçe vermek veya tutanak kâtibine bir beyan yapmakla temyiz isteminde bulunmalıdır. Asker kişileri hakkında 197 nci madde hükümleri burada da uygulanır.

Bu halde temyize ilişkin olan işler eski hale getirme istemi hakkında karar verilmeye kadar geri bırakılır.

Eski hale getirme isteminde bulunmaksızın temyiz yoluna gidilmiş ise bu istem, eski hale getirme istemi hakkından vazgeçilmiş olduğunu gösterir.

Temyiz lâiyhası ve içinde bulunması gereken hususlar

MADDE 211. — Temyiz eden taraf hükmün hangi yönden ve neden dolayı bozulmasını istemekte, kural olarak temyiz dilekçesinde veya beyanında veyahut lâiyhasında gösterir. Temyiz için dayanılan sebeplerde yargılama usulüne ilişkin bir kurala mı yoksa kanuni diğer hükümlere mi aykırılık bulunmasından dolayı başvurulduğu gösterilir. Birinci halde kanuna aykırı olan hususlar açıklanır.

İsteme bağlı temyiz lâiyhası

MADDE 212. — Temyiz dilekçesinde veya beyanında temyiz sebepleri gösterilmemiş ise, temyiz dilekçesi için belirli olan sürenin bitmesinden veyahut hükmün gerekçesi henüz tebliğ edilmemiş ise, tebliğinden bir hafta içinde hükmü temyiz olunan mahkemeye bu sebepleri kapsayan bir lâiya da verilebilir.

Lâiyhanın verilmesinde 197 ve 198 nci madde hükümleri uygulanır.

Temyiz incelenmesi

MADDE 213. — Temyiz lâiyhasının verilmemesi veyahut temyiz dilekçesinde veya beyanında temyiz sebeplerinin gösterilmemesi temyiz incelenmesi yapılmasına engel değildir.

Temyiz isteminin hükmü veren askerî mahkemeye reddi

MADDE 214. — Temyiz istemi, kanuni süresi geçtikten sonra yapılmış ise hükmü temyiz olunan askerî mahkeme bir karar ile bu istemin kabule değer olmamasından dolayı temyiz dilekçesini veya beyanını reddeder.

Temyiz eden taraf bu ret kararının kendisine tebliğinden itibaren bir hafta içinde Askerî Yargıtaydan bu hususta bir karar verilmesini istiyebilir. Bu takdirde dosya Askerî Yargıtaya gönderilir. Şu kadar ki, bu sebepten dolayı hükmün infazı tehir olunmaz.

Temyiz dilekçesinin veya beyanının etkisi

MADDE 221. — Süresi içinde verilen temyiz dilekçesi veya beyanı hükmün kesinleşmesini önler.

Hüküm, temyiz eden tarafa gerekçesiyle tefhim edilmemiş ise temyiz olunduğuna mahkemenin ittilaından bir hafta içinde tebliğ edilir. Hüküm gerekçesiyle birlikte tefhim olunsa bile talep üzerine bir sureti ilgililere verilir.

Temyiz evrakının sevka ve tebliğname.

MADDE 222. — Temyiz dilekçe ve beyanını ve kendiliğinden temyize tabi hükümleri askerî savcı dosyaları ile beraber askerî yargıtay Başkanlığına gönderir. Askerî Yargıtay Başkanı dâva dosyasını Askerî Yargıtay Başsavcılığına tevdi eder. Başsavcı inceleme sonucunu havi bir tebliğname ile evrakı Başkana geri verir.

Temyiz talebinin Askerî Yargıtayca reddi veya kabulü

MADDE 223. — Askerî Yargıtay temyiz dilekçe veya beyanının süresinde verilmediğini görürse temyiz talebini reddeder.

Askerî Yargıtay, gösterilen temyiz sebeplerini kabule şayan görmezse yine reddine karar verir.

Askerî Yargıtay, temyiz talebini kabule şayan gördüğü takdirde lüzum görür veya diğer taraf talep ederse temyiz dilekçe veya beyan ve lâyhalarının birer suretini diğer tarafa tebliğ eder. Diğer taraf bir hafta zarfında yazı ile cevap verebilir.

Eğer bu diğer taraf sanık ise 203 ncü madde hükmüne göre yapacağı beyan üzerine düzenlenen tutanak ile cevap verebilir.

Ağır cezalı işlerin incelenmesinde duruşma.

MADDE 224. — Ağır cezalı işlere mütaallik hükümlerde Askerî Yargıtay incelemesini sanığın temyiz dilekçe veya beyanı veya lâyhasındaki talebi üzerine veya dilerse kendiliğinden duruşma icrası suretiyle yapar. Duruşma gününde sanığa veya talebi üzerine müdafiiine haber verilir. Sanık duruşmada hazır bulunabileceği gibi vekâletnameyi haiz bir veya birkaç müdafii ile kendisini temsil ettirebilir. Sanık tutuklu ise bizzat ispatı vücudetmek talebinde bulunamaz.

Duruşma usulü

MADDE 225. — Askerî Yargıtayda duruşma raportör üye tarafından işin izahı ile başlar. Bu üyenin duruşmadan önce raporunu düzenlemesi ve imza ile dosyaya koyması lâzımdır.

Raportör üyenin izahatını mütaakıp Askerî Yargıtay Başsavcısı, sanık ve varsa müdafii idialarını beyan ve bunları izah ederler.

Bunlar arasından temyizi talebetmiş olan taraf önce dinlenir. Son söz sanığındır. Duruşmada 135, 136, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 174, 175, 176 ncü madde hükümleri uygulanır.

Duruşmalı yapılan incelemelerde karar 180 ncü madde gereğince tefhim olunur.

Temyiz eden taraf bu ret kararının kendisine tebliğinden başlayarak bir hafta içinde Askerî Yargıtaydan bu hususta bir karar verilmesini isteyebilir. Bu takdirde dosya Askerî Yargıtaya gönderilir. Şu kadar ki, bu sebepten dolayı hükmün yerine getirilmesi geri bırakılmaz.

Temyiz dilekçesinin veya beyanının etkisi

MADDE 215. — Süresi içinde verilen temyiz dilekçesi veya beyanı hükmün kesinleşmesini önler.

Hüküm, temyiz eden tarafa gerekçesi ile tebliğ edilmemiş ise, temyiz olunduğunu mahkemenin öğrenmesinden itibaren bir hafta içinde tebliğ edilir.

Temyiz evrakının yollanması

MADDE 216. — Temyiz dilekçesini ve beyanını ve varsa lâyihasını ve kendiliğinden temyize tabi hükümleri, askerî savcıya dosyaları ile beraber Askerî Yargıtay Başkanlığına gönderir. Askerî Yargıtay Başkanı dâva dosyasını başsavcılığa verir. Başsavcı inceleme sonucunu gösteren bir tebliğname ile evrakı başkana geri gönderir.

Temyiz isteminin kabulü veya reddi

MADDE 217. — Askerî Yargıtay, temyiz dilekçesinin veya beyanının süresinde verilmediğini görürse temyiz istemini reddeder.

Askerî Yargıtay, gösterilen temyiz sebeplerini kabule değer görmezse yine reddine karar verir.

Askerî Yargıtay, temyiz istemini kabule değer gördüğü takdirde lüzum görür veya karşı taraf isterse temyiz dilekçesinin veya beyanının ve varsa temyiz lâyihasının birer benzerini karşı tarafa tebliğ eder, karşı taraf bir hafta zarfında yazı ile cevap verebilir.

Karşı taraf sanık ise 197 nci madde hükmüne göre yapacağı beyan üzerine düzenlenen tutanak ile cevap verebilir.

Ağır cezalı işlerde duruşma

MADDE 218. — Ağır cezalı işlere ilişkin hükümlerde Askerî Yargıtay incelemesinin, sanığın temyiz dilekçesi veya beyanı veya lâyihasındaki istemi üzerine veya dilerse kendiliğinden duruşmalı olarak yapar. Duruşma gününden sanığa veya istemi üzerine savunucusuna haber verilir. Sanık duruşmada hazır bulunabileceği gibi vekâletnameye sahip bir veya birkaç savunucu ile kendisini temsil ettirebilir.

Sanık tutuklu ise duruşmada bulunmasını isteyemez, şu kadar ki; 85 nci maddenin son fıkrası hükmü saklıdır.

Duruşma usulü

MADDE 219. — Askerî Yargıtayda duruşma, sözcü üye tarafından işin açıklanması ile başlar. bu üyenin duruşmadan önce raporunu düzenlemesi ve imza ile dosyaya koyması gerektir.

Sözcü üyenin açıklamasından sonra, Askerî Yargıtay Başsavcısı, sanık ve varsa savunucu iddialarını beyan ve bunları açıklar.

Bunlar arasında temyizi istemiş olan taraf önce dinlenir. Son söz sanığındır. Duruşmada bu kanunun 123, 130, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 168, 169 ve 170 nci maddeler hükümleri uygulanır.

Duruşmalı yapılan incelemelerde karar 174 nci madde gereğince teahhüt olunur.

Askerî Yargıtayca hükmün bozulması ve esasa hükmedilecek haller.

MADDE 226. — Askerî Yargıtay hükmü bozmuş ise işi yeniden inceleyip sonuçlandırılmak üzere dâva dosyasını hükmü bozulan askerî mahkemeye veya diğer bir askerî mahkemeye gönderir. Askerî Yargıtay, askerî mahkemenin usulsüz olarak kendisini görevli veya yetkili görmesinden dolayı hükmü bozmuş ise aynı zamanda bu işe ait dâva dosyasını görevli veya yetkili mahkemeye gönderir. Görev ve yetki hususundaki kararlarına karşı askerî mahkemelerin ısrar hakkı yoktur.

Askerî Yargıtay kanunun hükme esas olarak tesbit edilen vakalara uygulanmasında hata edilmesinden dolayı o hükmü bozmuş ise aşağıda yazılı hallerde bizzat dâvanın esasına hükmeder.

1. Vakanın daha ziyade aydınlatılmasına hacet kalmaksızın yalnız beraete; veya duruşmanın tatiline yahut aşağı veya yukarı haddi olmıyan bir ceza ile mahkûmiyete mütedair bir karar verilmesi icabederse,

2. Askerî Yargıtay Başsavcılığının iddiasına uygun olarak kanunda yazılı cezanın en aşağı derecesini uygulamayı uygun görürse,

3. Ceza kovuşturmasını düşüren sebeplerden biri var ise,

4. Artırma ve indirme sonunda ceza müddeti veya miktarını tâyininde maddi hata yapılmış ise,

5. Açıkça tesbit edilmiş olan suçlunun doğum ve suç tarihlerine göre ceza tâyininde gereken indirme yapılmamış veya yanlış indirme yapılmış ise,

6. Hükmedilmiş bir ceza yerine adli tevbih kararı verilmesi gerekiyorsa,

7. Cezanın tâyininde cezayı artırıcı veya azaltıcı kanuni sebeplerin uygulanmasında gözetilmesi gerekli sıraya uyulmamış olması,

8. Kanunun madde numarası yanlış yazılmış ise,

9. Harclar Kanunun hükümlerine aykırı hareket edilmiş ise.

Askerî Yargıtayca hükmün bozulması

MADDE 227. — Askerî Yargıtay aleyhine temyiz olunan hükmü hangi sebeplerle kanuna muhalif görmüş ise o yönden bozar.

Hükmün bozulmasına sebeb olan kanuna aykırılık hali bu hükme esas olarak tesbit edilen vakalarda olmuş ise bu muameleler dahi bozular.

Askerî Yargıtay incelemelerinin konusu

MADDE 228. — Askerî Yargıtay temyiz dilekçe, beyan ve lâyihasında ve tebliğnamede ileri sürülen hususları ve bunlar dışında hükmün esasına dokunacak derecede kanuna aykırı hallerin bulunup bulunmadığını inceler.

Duruşmasız yapılan incelemeler

MADDE 229. — Duruşma talebedilmemiş veya kendiliğinden buna lüzum görülmemiş ise Askerî Yargıtay tebliğname ve evrak üzerinde tetkikat yapar.

İtiraz

MADDE 230. — Askerî Yargıtay Başsavcısı daire kararlarına karşı kararın kendisine tebliği tarihinden itibaren 15 gün içinde Askerî Yargıtay daireler kuruluna itiraz edebilir.

Askerî Yargıtayca hükmün bozulması ve esasa hükmedilecek haller

MADDE 220. — Askerî Yargıtay hükmü bozmuş ise, işi yeniden inceleyip sonuçlandırmak üzere dâva dosyasını hükmü bozulan askerî mahkemeye gönderir. Askerî Yargıtay, askerî mahkemenin usulsüz olarak kendisini görevli veya yetkili görmesinden dolayı hükmü bozmuş ise aynı zamanda bu işe ait dâva dosyasını görevli veya yetkili mahkemeye gönderir. Görev ve yetki hususundaki kararlarına karşı, askerî mahkemelerin direnme hakları yoktur.

Askerî Yargıtay, kanunun hükme esas olarak tesbit edilen vakalara uygulanmasında yanlışlık yapılmasından dolayı hükmü bozmuş ise aşağıda yazılı hallerde bizzat dâvanın esasına hükmeder.

A) Vâkıanın daha ziyade aydınlatılması gerekli olmaksızın yalnız beraete veya duruşmanın tatilene veya aşağı veya yukarı haddi olmayan bir ceza ile hükümlülüğüne karar verilmesi gerekirse,

B) Askerî Yargıtay Başsavcılığının iddiasına uygun olarak kanunda yazılı cezanın en aşağı haddini uygulamayı uygun görürse,

C) Ceza kovuşturmasını düşüren sebeplerden biri var ise,

D) Artırma ve indirme sonunda ceza süresini veya miktarını tâyinde maddi yanılma olmuş ise,

E) Açıkça tesbit edilmiş olan suçlunun doğum ve suç tarihlerine göre ceza tâyininde gereken indirme yapılmamış veya yanlış indirme yapılmış ise,

F) Hükmedilmiş bir ceza yerine adli tevbih kararı verilmesi gerekiyorsa,

G) Cezanın tâyininde cezayı artırıcı veya azaltıcı kanuni sebeplerin uygulanmasında gözütmesi gerekli sıraya uyulmamış ise,

H) Kanunun madde numarası yanlış yazılmış ise,

I) Harçlar Kanununun hükümlerine aykırı hareket edilmiş ise,

Askerî Yargıtayca hükmün bozulması

MADDE 221. — Askerî Yargıtay, aleyhine temyiz olunan hükmü hangi yönden kanuna aykırı görmüş ise o yönden bozar,

Hükmün bozulmasına sebeb olan kanuna aykırılık hali bu hükme esas olarak tesbit edilen vakalarda olmuş ise bu işlemlerde bozulur.

Askerî Yargıtayca incelemelerin konusu

MADDE 222. — Tasarının 228 nci maddesi 222 nci madde olarak kabul edilmiştir.

Duruşmasız yapılan incelemeler

MADDE 223. — Duruşma istenilmemiş veya kendiliğinden buna lüzum görülmemiş ise, Askerî Yargıtay, tebliğname ve evrak üzerinde inceleme yapar.

itiraz

MADDE 224. — Askerî Yargıtay Başsavcısı, daire kararlarına karşı, kararın kendisine tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde Askerî Yargıtay Daireler Kuruluna itiraz edebilir.

Karar tashihi

MADDE 231. — Askerî Yargıtay dairelerinin veya daireler kurulunun kararlarına karşı Askerî Yargıtay Başsavcısı doğrudan doğruya hükmün ve kararın zat ve mahiyetine tesir eden ve temyiz dilekçe, beyan ve lâyihasında veya tebliğnamede yazılan bir hususun veya bunlar haricinde esas hükme müessir noksan ve hataların temyiz incelenmesinde nazara alınmıyarak meskut geçilmiş olması hallerinde karar tashihi talebinde bulunabilir.

Bu talep üzerine temyiz incelenmesi kararı vermiş olan daire veya daireler kurulu tarafından yapılır.

Askerî savcılar, kendiliklerinden veya ilgililerin müracaatları üzerine Askerî Yargıtay Başsavcısının bu hususta nazarı dikkatini celbederler ve evrakı yollarlar.

Askerî Yargıtay Başsavcısı bu müracaatı tashihi gerektirir derecede görmezse, müracaat hükmün infazının geri bırakılmasına sebep olmaz aksi takdirde infazın geri bırakılmasını derhal mahalline bildirir.

Tashihi karar talebi reddedilirse bir daha aynı sebeplerle karar tashihi talebinde bulunulamaz.

Hükmün bozulmasının diğer sanıklara tesiri

MADDE 232. — Hüküm, cezanın uygulanmasında kanuna muhalefet edilmesinden dolayı sanık lehine olarak bozulmuş ise, ve bozulan cihetleri temyiz talebinde bulunmamış olan veya başka cihetlerden temyiz eden diğer sanıklara da tatbiki kabil olursa bu sanıklar dahi temyiz talebinde bulunmuşcasına hükmün bozulmasından faydalanırlar.

Dâvaya yeniden bakacak askerî mahkemenin yetkileri

MADDE 233. — Yeniden görülmek ve sonuçlandırılmak üzere dâvanın gönderildiği Askerî Mahkeme, Askerî Yargıtay bozma kararına uyar. Ancak duruşmasız tetkikler neticesinde verilen bozma kararına askerî mahkemelerin ısrar hakkı vardır.

İsrar üzerine Askerî Yargıtay Daireler Kurulunca verilen kararlara uymak mecburidir.

Hüküm, yalnız sanık tarafından veya onun lehine askerî savcı veya nezdinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından temyiz edilmiş ise yeniden verilen hüküm evvelki hükümle tâyin edilmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Yargılamanın iadesi ve yazılı emir

Mahkûmun lehine yargılamanın iade sebepleri

MADDE 234. — Kesinleşen bir hüküm ile sonuçlanmış olan bir dâva aşağıda yazılı hallerde mahkûm lehine olarak yargılamanın iadesi yoluyla tekrar görülür.

1. Duruşmada ihtiyacolunan ve hükme tesir eden bir vesikanın sahteliği anlaşılırsa.
2. Yemin verilerek dinlenilmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükme müessir olacak surette mahkûm aleyhine kasıt veya ihmâl ile hakikata aykırı tanıklık ettiği veya mütalâa verdiği anlaşılırsa;
3. Bizzat mahkûm tarafından sebebiyet verilmiş olan kusur müstesna olmak üzere hükme katılmış olan hâkimlerden biri, aleyhine ceza koğuşturmasını ve kanuni bir ceza ile mahkûmiyeti gerektirecek mahiyette olarak görevini yapmada kusur etmiş ise;

Kararın düzeltilmesi

MADDE 225. — Askerî Yargıtay Dairelerinin veya Daireler Kurulunun kararlarına karşı Askerî Yargıtay Başsavcısı doğrudan doğruya hükmün veya kararın özüne etkili ve Temyiz dilekçe, beyan ve lâyihasında veya tebliğnamede yazılan bir hususun veya bunlar dışında esas hükmü etkili olan noksan ve yanlışların Temyiz incelemesinde göz önüne alınmıyarak dokunulmadan geçilmiş olması hallerinde karar düzeltilmesi isteminde bulunabilir.

Bu istem üzerine Temyiz incelemesi, kararı vermiş olan Daire veya Daireler Kurulu tarafından yapılır.

Askerî savcılar kendiliklerinden ve ilgililerin başvurmaları üzerine Askerî Yargıtay Başsavcısının bu hususta dikkatini çekerler ve evrakı yollarlar.

Askerî Yargıtay Başsavcısı bu başvurmayı, düzeltmeyi gerektirir derecede görmezse, başvurma hükmün yerine getirilmesinin geri bırakılmasına sebeb olmaz. Aksi takdirde yerine getirilmenin geri bırakılmasını derhal yerine bildirir.

Kararın düzeltilmesi istemi reddedilirse, bir daha aynı sebeplerle karar düzeltilmesi isteminde bulunulamaz.

Hükmün bozulmasının diğer sanıklara etkisi

MADDE 226. — Hüküm, cezanın uygulanmasında kanuna aykırılıktan dolayı sanık lehine bozulmuş ise, bozulan kısımların Temyiz isteminde bulunmamış olan veya başka yönlerden Temyiz eden öteki sanıklara da uygulanması mümkün olursa, bu sanıklar da Temyiz isteminde bulunmuşcasına hükmün bozulmasından yararlanırlar.

Dâvaya yeniden bakacak askerî mahkemenin yetkisi

MADDE 227. — Askerî Yargıtay Dairelerince verilen bozma kararlarına askerî mahkemelerin, direnme hakları vardır.

Ancak, direnme üzerine Askerî Yargıtay Daireler Kurulunca verilen kararlara uymak zorunludur.

Hüküm, yalnız sanık tarafından veya onun lehine askerî savcı veya nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından Temyiz edilmiş ise, yeniden verilen hüküm, önceki hükümle tâyin edilmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Yargılanmanın yenilenmesi ve yazılı emir

Hükümlünün lehine yargılamanın yenilenmesi sebepleri

MADDE 228. — Kesinleşen bir hüküm ile sonuçlanmış olan bir dâva, aşağıda yazılı hallerde hükümlü lehine olarak yargılamanın yenilenmesi ile tekrar görülür :

- A) Duruşmada kullanılan ve hükme etkisi olan bir belgenin sahteliği anlaşılırsa,
- B) Yemin verilerek dinlenilmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkiliyecek şekilde hükümlü aleyhine kasıt veya ihmâl ile gerçeğe aykırı tanıklık ettiği veya bilgiler verdiği anlaşılırsa,
- C) Hükümlünün kendisi tarafından sebebiyet verilmiş olan kusur dışında hükme katılmış olan hâkimlerden biri aleyhine ceza kovuşturmasını ve kanuni bir ceza ile hükümlülüğü gerektirecek nitelikte olarak görevini yapmada kusur etmiş ise,

Hü.

4. Ceza hükmü adliye mahkemelerinin bir hükmüne müstenidolup da bu hüküm katılmış olan diğer bir hüküm ile bozulmuşsa,

5. Yeni vakalar veya yeni deliller dermeyeran edilip de bunlar yalnız başına veya evvelce iradedilen delillerle birlikte nazara alındıkları takdirde mahkûmun beraetini veya daha hafif ceza-yı havi kanun hükmünün uygulanması ile mahkûmiyetini gerektirecek mahiyette olursa;

Yargılamanın iadesine engel olmıyan haller

MADDE 235. — Hükümün yerine getirilmiş olması veya mahkûmun ölümü veyahut mahkûmu askerî ceza kanunlarına tabi kılan durumun son bulması yargılamanın iadesi talebine engel olamaz.

Ölüm halinde ölenin karısı veya kocası, usul ve furuu, erkek ve kız kardeşleri yargılamanın iadesi talebinde bulunabilirler.

Mahkûmun aleyhine yargılamanın iade sebepleri

MADDE 236. — Kesinleşmiş bir hüküm ile sonuçlanan bir dâva aşağıda yazılı hallerde mahkûm aleyhine olarak yargılamanın iadesi yolunda tekrar görülür.

1. Duruşmada mahkûmun lehine ihticacoluman ve hükme tesir eden bir vesikanın sahteliği anlaşılırsa,

2. Yemin verilerek dinlenilmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükme müessir olacak surette mahkûm lehine kasıt veya ihmâl ile hakikate aykırı tanıklık ettiği veya mütalâa verdiği anlaşılır ise,

3. Hükme katılmış olan hâkimlerden biri, aleyhine ceza kovuşturmasını ve kanuni bir ceza ile mahkûmiyetini icabedecek mahiyette görevini yapmada kusur etmiş ise,

4. Sanık beraet ettikten sonra suçta mütalâlık güvenilir bir ikrarda bulunmuş ise.

Yargılamanın iadesi caiz olmıyan hal

MADDE 237. — Kanunun aynı maddesinin hududu içinde olmak üzere cezanın değiştirilmesi maksadiyle yargılamanın iadesi caiz değildir.

Yargılamanın iadesi şartları

MADDE 238. — Yargılamanın iadesi hakkındaki talep cezayı gerektiren bir fiilin mevcudiyeti iddiasına dayanıyorsa, bu talep ancak o fiilden dolayı kesinleşmiş bir hüküm verilmiş olduğu veyahut delillerin yokluğundan başka sebepler yüzünden ceza kovuşturmasının yapılması veya devamı mümkün olmadığı takdirde kabul olunur.

Kanuni yollara müracaat

MADDE 239. — Kanuni yollara müracaat hakkındaki genel hükümler yargılamanın iadesi talebi hakkında da uygulanır.

Iade talebinin neler ihtiva edeceği ve nasıl yapılacağı

MADDE 240. — Yargılamanın iadesi talebi, bu talebin kanuni sebepleriyle sübut delillerini ihtiva eder.

Mahkûm veya 235 nci maddenin 2 nci fıkrasında gösterilen kimseler yargılamanın iadesi talebini bir dilekçe ile veya 203 nci madde hükümlerine göre yapabilir.

D) Ceza hükmü, hukuk mahkemelerinin bir hükmüne dayanmış olup da bu hüküm kesinleşmiş olan başka bir hüküm ile bozulmuşsa,

E) Yeni vakalar veya yeni deliller ileri sürülüp de bunlar yalnız başına veya daha önce iradedilen delillerle birlikte göz önünde tutuldukları takdirde hükümlünün beraetini veya dahafafif cezayı gerektiren kanun hükmünün uygulanması ile hükümlülüğü gerektirebilecek nitelikte olursa,

Yargılamanın yenilenmesine engel olmıyan haller

MADDE 229. — Hükümün yerine getirilmiş olması veya hükümlünün ölümü veyahut hükümlüyü Askerî Ceza Kanununa tabi kılan durumun son bulması yargılamanın yenilenmesi istemine engel olamaz.

Ölüm halinde, ölenin eşi, usul ve fîruu, erkek ve kız kardeşleri yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunabilirler.

Aleyhe yargılamanın yenilenmesi

MADDE 230. — Kesinleşmiş bir hüküm ile sonuçlanan bir dâva aşağıda yazılı hallerde sanık veya hükümlü aleyhine olarak yargılamanın yenilenmesi yolu ile tekrar görülür:

A) Duruşmada hükümlünün lehine kullanılan ve hükme etkisi olan bir belgenin sahteliği anlaşılırsa,

B) Yemin verilerek dinlenilmiş olan bir tanık veya bilirkişinin hükmü etkileyecek şekilde sanık veya hükümlü lehine kasıt veya ihmâl ile gerçeğe aykırı tanıklık ettiği veya bilgiler verdiği anlaşılır ise,

C) Hükme katılmış olan hâkimlerden biri aleyhine ceza kovuşturmasını ve kanuni bir ceza ile hükümlülüğü gerektirecek nitelikte görevini yapmada kusur etmiş ise,

D) Sanık beraet ettikten sonra cezayı gerektiren eylem hakkında güvenilir bir ikrarda bulunmuş ise,

Yargılamanın yenilenemeyeceği hal

MADDE 231. — Kanunun aynı maddesinde yazılı hususların sınırı içinde olmak üzere cezanın değiştirilmesi amacı ile yargılama yenilenemez.

Yargılamanın yenilenmesi şartları

MADDE 232. — Yargılamanın yenilenmesi hakkındaki istem, cezayı gerektiren bir eylemin varlığı iddiasına dayanıyorsa, bu istem ancak suçun işlendiğine dair kesinleşmiş bir hüküm verilmiş olduğu yahut delillerin yokluğundan başka sebepler yüzünden soruşturma veya kovuşturmasının yapılması veya devamı mümkün olmadığı takdirde kabul edilir.

Yenilenme istemi hakkında uygulanacak hükümler

MADDE 233. — Kanun yollarına başvurma hakkındaki genel hükümler yargılamanın yenilenmesi istemi hakkında da uygulanır.

Yenilenme isteminin neleri kapsıyacağı ve nasıl yapılacağı

MADDE 234. — Yargılamanın yenilenmesi istemi, bu istemin kanuni sebepleri ile sübut delillerini kapsar.

Hükümlü veya 229 ncu maddenin ikinci fıkrasında gösterilen kimseler yargılamanın yenilenmesi istemini bir dilekçe ile veya 197 nci madde hükümlerine göre yapabilirler.

Yargılamanın iade talebini inceliyecek merci

MADDE 241. — Talebin kabule şayan olup olmadığına Askerî Yargıtay karar verir.

Bu husustaki karar Askerî Yargıtay Başsavcılığının tebliğnamesi üzerine duruşma yapılmaksızın verilir.

Yargılamanın iadesi talebi hükmün icrasını geri bıraktırmaz. Askerî Yargıtay icranın geri bırakılmasına karar verebilir.

İade talebinin kabul olunması ve kabulü halinde yapılacak işlem

MADDE 242. — Yargılamanın iadesi talebi kanunda yazılı şekilde dermeyan edilmemiş, yahut dilekçede yargılamanın iadesini gerektirecek kanuni hiçbir sebep gösterilmemiş veyahut bunu teyid ettirebilecek sübut delilleri beyan olunmamış ise bu talep kabule şayan olmaması noktasından reddedilir.

Aksi takdirde yargılamanın iadesi talebi bir diyeceği varsa bildirmek üzere bir mehil tâyin edilerek diğer tarafa tebliğ olunur.

Delillerin toplanması

MADDE 243. — Askerî Yargıtay yargılamanın iadesi talebini esas itibarıyla kabule şayan gördükten sonra gerekirse delillerin toplanmasını, askerî savcıdan ister veya bir naibe veyahut istinabe olunan hâkime havale eder. Dinlenecek tanıklara ve bilirkişilere yemin verilip verilmemesini Askerî Yargıtay takdir eder.

Delillerin toplanması sırasında ilgililerin huzuruna mütaallik meselelerde hazırlık soruşturmasındaki hükümler uygulanır. Delillerin toplanması bittikten sonra Askerî Yargıtay Başsavcısı ve sanık tâyin edilecek mehil içinde mütalâa ve mülâhazalarını beyana davet olunurlar.

Talebin reddi ve kabul olunursa duruşma

MADDE 244. — Askerî yargıtayın soruşturması sonucunda dilekçede yazılan deliller yeter derecede gerçekleşmez ise veyahut işin durumuna nazaran 234 ve 236 ncı maddelerin 1 ve 2 nci numaralarınca yazılı hallerin evvelce verilmiş olan hükme hiçbir tesiri olmadığı anlaşılırsa yargılamanın iadesi talebi esassız olması noktasından reddedilir.

Aksi takdirde, Askerî Yargıtay yargılamanın iadesine ve yeniden duruşmanın açılmasına karar verir ve duruşmanın hangi askerî mahkemede yapılacağını tâyin eder.

Duruşma yapılmaksızın yargılamanın iadesi

MADDE 245. — Mahkûm ölmüş ise Askerî Yargıtay, yeniden duruşma yapmaksızın ve fakat gerektiğinde lüzumlu delilleri topladıktan sonra ya mahkûmun beraetine veyahut yargılamanın iadesi talebinin reddine karar verir. Beraet kararı ile beraber evvelce verilen hükmün iptali de karar altına alınır.

Askerî Mahkemede yeniden duruşmanın neticesinde verilecek hüküm

MADDE 246. — Yeniden yapılacak duruşma neticesinde askerî mahkeme ya evvelki hükmü doğru görerek tasdik eder veya bu hükmün iptali ile yenibaştan hüküm verir. Yargılamanın iadesi talebi yalnız mahkûm tarafından olur. Veya mahkûmun lehine olmak üzere Askerî Sav-

Yargılamanın yenilenmesi istemini inceliyecek mahkeme

MADDE 235. — İstem kabule değer olup olmadığına Askerî Yargıtay karar verir.

Bu husustaki karar Askerî Yargıtay Başsavcılığının tebliğnamesi üzerine duruşma yapılmaksızın verilir.

Yargılamanın yenilenmesi istemi, hükmün yerine getirilmesini geri bırakmaz. Askerî Yargıtay, yerine getirilmenin geri bırakılmasına karar verebilir.

Yenilenme isteminin kabul olunmaması veya kabulü

MADDE 236. — Yargılamanın yenilenmesi istemi, kanunda yazılı şekilde ileri sürülmemiş, yargılamanın yenilenmesini gerektirecek kanuni hiçbir sebep gösterilmemiş veyahut bunu doğrulayabilecek sübut delilleri beyan olunmamış ise, bu istem, kabule değer olmaması noktasından reddedilir.

Aksi takdirde yargılamanın yenilenmesi istemi, bir diyeceği varsa bildirmek üzere, bir mehil tâyin edilerek karşı tarafa tebliğ olunur.

Delillerin toplanması

MADDE 237. — Askerî Yargıtay yargılamanın yenilenmesi istemini esas olarak kabule değer gördükten sonra gerekirse delillerin toplanmasını askerî savcıdan ister veya bir naibe veyahut istinabe olunan hâkime gönderir. Dinlenecek tanıklara ve bilirkişilere yemin verilip verilmemesini Askerî Yargıtay takdir eder.

Delillerin toplanması sırasında ilgililerin hazır bulunmalarına ilişkin konularda hazırlık soruşturmasındaki hükümler uygulanır. Delillerin toplanması bittikten sonra Askerî Yargıtay, Başsavcıdan ve sanıktan tâyin edilecek mehil içinde, mütalâa ve düşüncelerini bildirmelerini ister.

İstem reddi veya kabulü

MADDE 238. — Askerî Yargıtayın soruşturması sonucunda yargılamanın yenilenmesi isteminde yazılan iddialar yeter derecede gerçekleşmez ise veyahut işin durumuna göre 228 ve 230 ncu maddenin (A) ve (B) bendlerinde yazılı hallerin önceki hükme hiçbir etkisi olmadığı anlaşılırsa yargılamanın yenilenmesi istemi esassız olması noktasından reddedilir.

Aksi takdirde, Askerî Yargıtay yargılamanın yenilenmesine ve yeniden duruşmanın açılmasına karar verir ve duruşmanın hangi askerî mahkemede yapılacağını gösterir.

Duruşma yapılmaksızın yargılamanın yenilenmesi

MADDE 239. — Hükümlü ölmüş ise, Askerî Yargıtay yeniden duruşma yapmaksızın ve fakat gerektiğinde lüzumlu delilleri topladıktan sonra hükümlünün beraetine veyahut yargılamanın yenilenmesi isteminin reddine karar verir.

Beraet kararı ile beraber önceki hükmün hükümsüz bulunduğu da karar verilir.

Başka hallerde de Askerî Yargıtay yeter delil varsa yine, duruşma yapmaksızın hükümlünün beraetine karar verir. Şu kadar ki, kovuşturma kamu dâvasının açılması suretiyle olmuş ise bu karar Askerî Yargıtay Başsavcısının uygun mütalâası ile verilebilir.

Yeniden yapılacak duruşma ve hüküm

MADDE 240. — Yeniden yapılacak duruşma sonucunda, askerî mahkeme ya önceki hükmü doğru görerek onaylar veya bu hükmü hükümsüz kılarak yenibaştan hüküm verir. Yargılamanın yenilenmesi istemi yalnız hükümlü tarafından olur veya hükümlü lehine olmak üzere askerî

cı veya 235 nci maddenin 2 nci fıkrasında gösterilen kimseler tarafından yapılır ise yeniden ve rilecek hüküm, evvelki hüküm ile tâyin edilmiş olan cezadan daha ağır bir cezayı ihtiva edemez.

Yargılamanın iadesi talebinin kötü niyet ile yapılması

MADDE 247. — Yargılamanın iadesi talebinde bulunan mahkûm haksız çıkar ve talebi kötü niyetli olursa 50 liradan 500 liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Iptal olunan hükmün ilânı

MADDE 248. — Yargılamanın iadesini talebeden kimse isterse evvelki hükmün iptali Resmî Gazete ile ilân olunur.

Askerî Mahkeme uygun görürse sair gazetelerle de ilân olunabilir.

Yazılı emir ile bozar

MADDE 249. — Askerî mahkemelerden verilen ve Askerî Yargıtayda incelenmeksizin kesinleşen karar ve hükümlerde kanuna aykırılık bulunduğunu öğrenen Millî Savunma Bakanı o kararın veya hükmün bozulması için Askerî Yargıtaya müracaat etmesi hakkında Askerî Yargıtay Başsavcısına yazılı emir verebilir.

Bu emirde bozulmayı gerektiren sebepler gösterilir. Askerî Yargıtay Başsavcısı tebliğnamesine yalnız bu sebepleri yazar ve dosyayı Askerî Yargıtay Başkanlığına verir.

Askerî Yargıtay dermeyan edilen bu sebepleri vârit görülürse kararı veya hükmü bozar.

Askerî mahkemenin dâvanın esasına da şâmil olarak verdiği hükümlerin bu suretle bozulması ilgili kimselerin aleyhine tesir etmez.

Bozulma bu kimselerin lehine olduğu takdirde aşağıdaki gibi işlem olunur.

1. Yerinde görülen bozulma sebepleri mahkûm olan kimselerin cezasının tamamıyla kaldırılmasını gerektiyorsa Askerî Yargıtay evvelce hükmolunan cezanın çektirilmemesini kararında ayrıca yazar.

2. Yerinde görülen bozma sebepleri, mahkûm olan kimsenin cezasının tamamıyla kaldırılmasını gerektirmeyip daha hafif bir cezanın uygulanmasını gerektiriyorsa Askerî Yargıtay uygulanması gereken cezanın neden ibaret olduğunu kararında gösterir.

Eğer bozma dâvanın esasını halletmiyen kararlara dair ise yeniden yapılacak inceleme ve soruşturma sonucuna göre icabeden karar verilir.

BEŞİNCİ KISIM

Cezaların infazı ve mahkeme masrafları

BİRİNCİ BÖLÜM

Cezaların infazı

HAZARDA

Ceza ne vakit ve kimin tarafından infaz olunur

MADDE 250. — Askerî mahkemelerden verilen mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe infaz olunamaz.

Askerî mahkemelerden verilen ve kanun yollarına müracaat imkânı kalmamış olan hüküm-

savcı veya 229 ncu maddenin ikinci fıkrasında gösterilen kimseler tarafından yapılır ise, yeniden verilecek hüküm önceki hükümle tâyin edilmiş olan cezadan daha ağır olamaz.

Haksız çıkacak olandan alınacak para cezası

MADDE 241. — Yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunan hükümlü haksız çıkar ve istemi kötü niyetli olursa yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Hükümsüz kalınan hükmün ilânı

MADDE 242. — Yargılamanın yenilenmesini isteyen kimse dilerse önceki hükmün hükümsüz kaldığı, Resmî Gazete ile ilân olunur.

Askerî mahkeme uygun görürse başka gazeteler ile de ilân olunabilir.

Yazılı emir ile bozma

MADDE 243. — Askerî mahkemelerden verilen ve Askerî Yargıtayda incelenmeksizin kesinleşen karar ve hükümlerde kanuna aykırılık bulunduğunu öğrenen Millî Savunma Bakanı, o kararın veya hükmün bozulması için Askerî Yargıtaya başvurması için Askerî Yargıtay Başsavcısına yazılı emir verebilir. Bu emirde bozulmayı gerektiren sebepler gösterilir.

Askerî Yargıtay Başsavcısı tebliğnamesine yalnız bu sebepleri yazar ve dosyayı Askerî Yargıtay Başkanlığına verir.

Askerî Yargıtay, ileri sürülen bu sebepleri yerinde görürse kararı veya hükmü bozar.

Askerî Mahkemenin dâvanın esasını da çözümliyecek şekilde verdiği hükümlerin bu suretle bozulması ilgili kimselerin aleyhine etki yapmaz.

Bozulma bu kimselerin lehine olduğu takdirde aşağıdaki işlem yapılır.

A) Yerinde görülen bozulma sebepleri hükümlü olan kimselerin cezasını tamamiyle kaldırması gerekiyorsa Askerî Yargıtay, önce hükmolunan cezanın çektirilmesini kararında ayrıca yazar.

B) Yerinde görülen bozma sebepleri hükümlünün cezasının tamamiyle kaldırılması gerektiriyip daha hafif bir cezanın uygulanmasını gerektiriyorsa Askerî Yargıtay uygulanması gereken cezanın ne olduğunu kararında gösterir.

Eğer, bozma dâvanın esasını çözümlenme kararlara dair ise yeniden yapılacak inceleme ve soruşturma sonucuna göre gerekli karar verilir.

BEŞİNCİ KISIM

Cezaların yerine getirilmesi ve yargılama giderleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Cezaların yerine getirilmesi ile ilgili hükümler

Cezanın ne vakit ve kimin tarafından yerine getirileceği

MADDE 244. — Askerî mahkemelerce verilen ceza hükümleri, kesinleşmedikçe yerine getirilmez.

Askerî mahkemelerden verilen hükümlerin aslına uygun olduğu ve yerine getirilmesi gerektiği

lerin aslına uygun olduğu ve infazın gerektiği; askerî mahkeme kıdemli askerî hâkimi tarafından hükmün altına işaret edilmek suretiyle tasdik olunur.

Hükümlerin infazı dâvayı açan askerî savcılar tarafından takib edilir.

Ölüm cezasının infazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararına bağlıdır.

Askerî kişiler hakkındaki infaz muameleleri nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri emriyle yerine getirilir. Asker kişi olmayanlara ait hükümler infaz edilmek üzere Cumhuriyet savcularına gönderilir.

Ölüm cezasının tehiri sebebi ve infazı usulü

MADDE 251. — Akıl hastalığına tutulanlar iyileşmedikçe haklarında ölüm cezası infaz olunmaz. Mahkûmun mensubolduğu din ve mezhebin özel günlerinde de icra olunmaz.

Kurşuna dizmek suretiyle tatbik edilecek ölüm cezası askerî makamlarca yapılır. İcra mahallinde askerî savcı, tabip ve tutanak kâtibi ile ceza evi idaresi memurlarından biri ve mümkün olduğu takdirde askerî mahkeme heyetinden bir kişi bulunur.

İnfaz yerinde mevcut bulunan kıta silâhsız olarak çıkarılır.

Mahkûmun mensubolduğu dinin ruhani sıfatını haiz bir kişi ile mahkûmun müdafii dahi cezanın infazında hazır bulunabilir.

Mahkûm silâhlı bir takım muhafazasında ve askerî alâmetlerden yoksun olarak infaz mahalline getirilir. Mahkûmiyetine ait hüküm fıkrası ve infazın lüzumunu gösteren tasdik işareti yüksek sesle okunduktan sonra gözleri bağlanır.

Mahkûmun mensubolduğu kıtanın ve bu kıta icra mahallinde bulunuyorsa orada mevcut bulunan diğer bir kıtanın en eski erbaş ve erlerinden ve muhtelif bölüklerden seçilmek suretiyle ayrılan 12 kişi mensuboldukları taburun nöbetçi subayının el işaretiyle mahkûmun üzerine atış ederler.

Mahkûm cenaze töreni yapılmadan askerî makamlarca gömülür veya talebederlerse mirasçılara verilir.

Ölüm cezasının infazı sureti hakkında bir tutanak tutulur ve orada memur olarak bulunanlar ile nöbetçi subayı tarafından imza edilir.

Diğer bir kısım mahkûmların infazının tehiri ve sebepleri

MADDE 252. — Yoklama kaçağı, bakaya ve saklı kalmak suçlarından dolayı mahkûm olanların cezaları emsalleri kadar hizmet ettikten sonra infaz olunur.

Akil hastalığına tutulan mahkûmlar hakkında hürriyeti bağlayıcı cezanın uygulanması iyileştikten sonraya bırakılır. Diğer bir hastalık dahi hürriyeti bağlayıcı bir cezanın infazı halinde mahkûmun hayatı için bir tehlike teşkil ediyorsa bu kabül mahkûmlar hakkında dahi aynı suretle hareket olunur.

Askerî Ceza Kanununun 64, 65, 66, 67, 68, 69 ve 70 nci maddelerinde yazılı suçları işleyen erbaş ve erler hakkındaki cezaların infazı, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin teklifi üzerine emsalleri kadar hizmet gördükten sonraya bırakılabilir.

askerî mahkeme kıdemli askerî hâkimi tarafından, hükmün altına işaret edilmek suretiyle onaylanır.

Ölüm cezasının yerine getirilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararına bağlıdır.

Hükümlerin yerine getirilmesi dâvayı açan askerî savcılar tarafından kovuşturulur.

Askerî kişiler hakkında yerine getirilme işlemleri askerî savcının istemi üzerine nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından yerine getirilir.

Asker kişi olmayanlara ait hükümler yerine getirilmek üzere Cumhuriyet savcılıklarına gönderilir.

Ölüm cezasının tehirî sebebi ve yerine getirilme usulü

MADDE 245. — Ölüm cezası, akıl hastalığına tutulanlar iyileşmedikçe ve asker kişi olan gebe kadınlar doğurmadıkça yerine getirilmez.

Ölüm cezası hükümlünün mensubolduğu din ve mezhebin özel günlerinde de yerine getirilmez.

Kurşuna dizmek suretiyle uygulanacak ölüm cezası askerî makamlarca yerine getirilir.

Yerine getirme sırasında mümkün olduğu takdirde askerî mahkemeden bir üye ile ayrıca askerî savcı, tabip ve tutanak kâtibi ve ceza evi idaresi memurlarından biri bulunur.

Hükümlünün mensubolduğu dinin ruhani sıfatını haiz bir kişi ile savunucusu da hazır bulunabilir.

Ayrıca, orada bulunan kıtalar, silâhsız bir halde infaz yerine çıkarıldıktan sonra, hükümlü, silâhlı bir takım muhafazasında ve askerî alâmetlerden yoksun olarak getirilir. Hükümlülüğüne ait hüküm fıkrası ve yerine getirmenin gerektirdiğini gösteren onaylama yüksek sesle okunduktan sonra gözleri bağlanır.

Hükümlünün bağlı olduğu kıtanın ve bu kıta o yerde bulunmuyorsa oradaki diğer bir kıtanın en eski erbaş ve erlerinden ve değişik bölük ve birliklerden seçilmek suretiyle teşkil edilen bir manga bağlı oldukları birliğin görevlendirilecek bir subayının el işareti ile hükümlünün üzerine ateş ederler.

Hükümlünün cesedi, tören yapılmadan askerî makamlarca gömülür veya isterlerse mirasçılarına verilir.

Ölüm cezasının yerine getirilmesi hakkında bir tutanak tutulur ve orada memur olarak bulunanlar ile nöbetçi subayı tarafından imza edilir.

Diğer cezaların yerine getirilmesinde geri bırakma

MADDE 246. — Yoklama kaçağı, bakaya ve saklı suçlarından dolayı hükümlü olanların cezaları aynı dönemde askere çağırılanlar kadar hizmet ettikten sonra yerine getirilir.

Aklık hastalığına tutulan hükümlüler hakkında hürriyeti bağlayıcı cezanın uygulanması iyileştikten sonraya bırakılır. Diğer bir hastalıkta hürriyeti bağlayıcı bir cezanın yerine getirilmesi halinde hükümlünün hayatı için bir tehlike teşkil ediyorsa, bu hükümlüler hakkında da aynı şekilde hareket olunur.

Hürriyeti bağlayıcı bir cezanın yerine getirilmesi gebe olan veya doğum gününden başlayarak altı ay geçmemiş bulunan kadın asker kişiler hakkında da geri bırakılır. Çocuk ölmüş veya anasından başka birine verilmiş olursa doğum gününden başlayarak iki ayı geçince cezanın yerine getirilmesine başlanır.

Askerî Ceza Kanununun 64, 65, 66, 67, 68, 6) ve 70 nci maddelerinde yazılı suçları işleyen erbaş ve erler hakkında cezaların yerine getirilmesi, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin teklifi üzerine, aynı dönemde askere çağırılanlar kadar hizmet gördükten sonraya bırakılabilir.

Nezdimde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirince cezanın tehir talebi

MADDE 253. — Tardı, ihracı, rütbenin geri alınmasını ve askerî öğrencilik hakkının kaybedilmesini ihtiva eden veya gerektiren cezalar hariç olmak üzere diğer cezalar ile er ve erbaşlar hakkında verilen altı ay ve daha az hapis cezalarının derhal infazının - tatbikat ve manevra gibi - önemli bir askerî hizmete zarar vereceği anlaşılırsa nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin talebi üzerine üç ayı geçmemek üzere infaz tehir olunur.

Cezasını çekmeye gelmeyen veya kaçacağından şüphe edilen mahkûmlara yapılacak işlem

MADDE 254. — Mahkûm cezasını çekmek üzere yapılan dâvete icabet etmez veya kaçacağı hakkında şüphe uyandırır veya mahkûm kaçmış veya saklanmış ise askerî savcı bir yakalama müzekkeresi verebilir.

SAVAŞ HALİNDE

Hükümlerin temyizi ve infazı

MADDE 255. — Savaşta askerî mahkemelerden verilen hükümler temyiz olunamaz. Ölüm, onbeş sene ve ondan yukarı hürriyeti bağlayıcı ceza hükümleri, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından temyiz edilebilir.

Bu takdirde sanık ve varsa müdafii ile askerî savcıya da bir hafta içinde temyiz sebeplerini bildirmeleri için müsaade olunur.

203 ncü madde hükümleri bu halde de uygulanır. Ölüm cezalarını muhtevi hükümlerin tasdikine Türk Silâhlı Kuvvetleri Komutanı yetkilidir.

Tasdik edilen bu hükümler Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçmeden yerine getirilir.

Nezdinde askerî mahkeme bulunan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri hükmü temyiz etmediği takdirde dosyayı doğruca Türk Silâhlı Kuvvetleri Komutanına gönderir.

Türk Silâhlı Kuvvetler Komutanının hükmün verildiği tarihten itibaren bir ay içinde hükmü temyiz etme yetkisi vardır.

Savaş halinde infazın tehiri savaş halinin hitamında yapılacak işlem

MADDE 256. — Savaş halinde askerî mahkemelerden verilen şahsi hürriyeti bağliyan cezaların infazı, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin talebi üzerine Türk Silâhlı Kuvvetleri Komutanı tarafından savaşın sonuna kadar yeriye bırakılabilir.

Bu tehir müddeti zarfında zamanasını işlemez.

Savaş halinin bitmesinde bu kısımdaki hükümler uygulanmaz.

Henüz bitmemiş olan işler hakkında hazar hükümleri uygulanır.

Evvelce hüküm verilmiş ve fakat kanunen yetkili merciler tarafından hükmün aslına uygun olduğu ve infazı lüzumu işaret edilmek suretiyle tasdik ve imza edilmemiş ise bu takdirde keyfiyet sanık ile varsa müdafii ve askerî savcıya tebliğ edilir.

Bu tebliğ tarihinden itibaren kanuni mehil içinde sanık ile varsa müdafii, askerî savcı ve nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri temyiz yoluna gidebilirler.

Cezasını çekmeye gelmeyen veya kaçacağından şüphe edilen hükümlüye yapılacak işlem

MADDE 247. — Hükümlü, cezasını çekmek üzere yapılan davete uymaz veya kaçacağı hakkında şüphe uyandırır veya hükümlü kaçmış veya saklanmış ise, askerî savcı bir yakalama müzekkeresi verebilir. Yakalama müzekkeresine yakalanacak kişinin mümkün olduğu kadar açık kimliği, şekli, cezası ve yakalama sebebiyle nereye gönderileceği yazılır.

SAVAŞ HALİNDE

Hükümlerin temyizi ve yerine getirilmesi

MADDE 248. — Savaşta, askerî mahkemelerden verilen hükümler temyiz olunamaz. Ölüm, onbeş yıl ve bundan yukarı hürriyeti bağlayıcı ceza hükümleri, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri tarafından temyiz edilebilir.

Bu takdirde sanık ve varsa savunucusu ile askerî savcıya da bir hafta içinde temyiz sebeplerinin bildirmeleri için müsaade olunur.

197 ve 198 nci maddeler hükümleri bu halde de uygulanır.

Ölüm cezalarına dair hükümlerin onaylanmasına Türk Silâhlı Kuvvetleri Komutanı yetkilidir.

Onaylanan bu hükümler Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararı alınmaksızın yerine getirilir.

Nezdinde askerî mahkeme bulunan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri hükmü temyiz etmediği takdirde dosyayı doğruca Türk Silâhlı Kuvvetleri Komutanına gönderir.

Türk Silâhlı Kuvvetleri Komutanının, hükmün verildiği tarihten itibaren bir ay içinde temyiz etme yetkisi vardır.

Savaş halinde yerine getirmenin tehiri

MADDE 249. — Savaş halinde, askerî mahkemelerden verilen ve tardı, ihracı, rütbenin geri alınmasını veya askerî öğrencilik hakkının kaybedilmesini kapsıyan veya gerektiren cezalar haric olmak üzere, diğer şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaların yerine getirilmesi, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirinin istemi üzerine Türk Silâhlı Kuvvetleri Komutanı veya onun yetki verdiği diğer komutanlar tarafından savaşın sonuna kadar geriye bırakılabilir.

Bu geri bırakma süresi içinde zamanaşımı işlemez.

Tutukluluk ve hastalık sürelerinin cezadan mahsubu

MADDE 257. — Hüküm kesinleşmeden evvel vukubulan tutukluluk müddeti ceza mahkûmiyetlerinden indirilir.

Cezanın infazı başladıktan sonra hastalık sebebiyle mahkûm ceza evi hastanesinden başka bir hastaneye kaldırılmış olsa dahi bu hastanede geçen süre cezadan indirilir. Şu kadarki cezanın infazını tatil için mahkûm hastalığı kendisi vücuda getirmiş ise bu hükümden faydalanamaz.

Bu son halde askerî savcı askerî mahkemeden bir karar almakla mükelleftir.

Muhtelif hükümlerdeki cezaların içtimarı

MADDE 258. — Bir kimse muhtelif suçlardan dolayı gerek askerî mahkemeler tarafından gerek askerî mahkemelerle adliye mahkemeleri tarafından ayrı ayrı mahkûm olursa hükümlenen cezalar hakkında Türk Ceza Kanununda yazılı cezaların içtimai kaidesine tevfiikan, umumi bir ceza tâyini için karar istenir. Muhtelif hükümler askerî mahkemelerden çıkmış ve ceza dereceleri müsavi ise umumi ceza son hükmü veren askerî mahkeme tarafından, eğer ceza dereceleri müsavi değilse umumi ceza ağır cezaya hükmeden askerî mahkeme tarafından ve eğer muhtelif hükümler adli ve askerî mahkemelerden çıkmış ise ceza ve mahkemenin derecesi ne olursa olsun umumi ceza askerî mahkemeleri tarafından tâyin olunur.

Hükümlerden biri Askerî Yargıtayca verilmiş ise umumi ceza da oraca verilir.

Hükümlerin tanzimi

MADDE 259. — Bir mahkûmiyet hükmünün muhtevasını tâyinde veya tâyin edilen cezanın hesabında tereddüt edilirse veya cezanın kısmen veya tamamen infazı lâzımgelmiyeceği iddia olunursa bu bapta cezayı veren askerî mahkemeden bir karar istenir.

Cezaya hükmeden askerî mahkeme lâğvedilmiş ise bu mahkemeye en yakın askerî mahkeme karar verir. Bu müracaatlar cezanın infazını geri bırakmaz.

Şu kadar ki, askerî mahkeme infazın geri bırakılmasını emredebilir.

İnfaz sırasında verilecek kararlarda merci ve usulü

MADDE 260. — Cezanın infazı sırasında askerî mahkemeden alınması lâzımgelen 257, 258 ve 259 ncu maddelerde yazılı kararlar duruşma yapılmaksızın verilir. Karar vermeden evvel iddialarını bildirmek üzere mahkûm ile askerî savcıya müsaade olunur.

Bu kararların askerî mahkemelerde verilmesi halinde askerî savcı ve mahkûm (bir hafta zarfında) itiraz edebilirler.

İtiraz üzerine Askerî Yargıtay karar verir.

Savaş halinin bitiminde yapılacak işlem

MADDE 250. — Savaş halinin bitmesinde 248 ve 249 ncü madde hükümleri uygulanmaz.

Henüz bitmemiş olan işlemler hakkında barış hükümleri uygulanır.

Önce hüküm verilmiş ve fakat kanunen yetkili merciler tarafından hükmün aslına uygun olduğu ve yerine getirmenin gerektiği onaylanmamış ise bu takdirde keyfiyet sanık ve varsa savunucusuna ve askerî savcıya tebliğ edilir.

Bu tebliğ günüünden başlayarak kanuni mehil içinde sanık ve varsa savunucusu ile askerî savcı ve nezdinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmiri temyiz yoluna gidebilirler.

Tutukluluk ve hastalık sürelerinin cezadan indirilmesi

MADDE 251. — Hüküm kesinleşmeden önceki tutukluluk süresi hükümlülük süresinden indirilir.

Cezanın yerine getirilmesine başlandıktan sonra hastalık sebebiyle hükümlü, ceza evi hastanesinden başka bir hastaneye kaldırılmış olsa da bu hastanede geçen süre cezadan indirilir; şu kadar ki cezanın yerine getirilmesini durdurmak için hükümlü, hastalığı kendisi meydana getirmiş ise, bu hükümden yararlanamaz.

Bu son halde askerî savcı askerî mahkemeden bir karar almakla yükümlüdür.

Değişik hükümlerdeki cezaların toplanması

MADDE 252. — Bir kimse değişik suçlardan dolayı gerek askerî mahkemeler tarafından gerek askerî mahkemeler ile adliye mahkemeleri tarafından ayrı ayrı hükümlü olursa, hükmolunan cezalar hakkında Türk Ceza Kanununda yazılı cezaların toplanması kuralına uyularak, genel bir ceza tâyini için karar istenir. Değişik hükümler askerî mahkemelerden çıkmış ve ceza dereceleri eşit ise, genel ceza, son hükmü veren askerî mahkeme tarafından; eğer ceza dereceleri eşit değilse, genel ceza, ağır cezaya hükmeden mahkeme tarafından ve eğer değişik hükümler adli ve askerî mahkemelerden çıkmış ise, ceza ve mahkemenin derecesi ne olursa olsun, genel ceza, askerî mahkeme tarafından tâyin olunur.

Hükümlerden biri Askerî Yargıtayca verilmiş ise, genel ceza da oraca verilir.

Hükümlerin açıklanması

Madde 253. — Bir hükmün özünün tâyini veya tâyin edilen cezanın hesabında kararsızlık olursa veya cezanın kısmen veya tamamen yerine getirilmesinin gerekmiyeceği iddia olunursa bu konuda cezayı veren askerî mahkemeden bir karar istenir.

Bu askerî mahkeme kaldırılmış ise ona en yakın askerî mahkeme karar verir. Bu başvurular cezanın yerine getirilmesini geri bırakmaz.

Şu kadar ki askerî mahkeme cezanın yerine getirilmesinin geri bırakılmasını emredebilir.

Yerine getirme

MADDE 254. — Cezaların yerine getirilmesi sırasında askerî mahkemeden alınması icabeden 251, 252 ve 253 ncü maddelerde yazılı kararlar duruşma yapılmaksızın verilir. Karar vermeden evvel iddialarını bildirmek üzere hükümlü ile askerî savcıya müsaade olunur.

Bu kararların askerî mahkemelerden verilmesi hallerinde, askerî savcı ve nezdinde askerî mahkeme kurulan kıtâ komutanı veya askerî kurum âmiri ile hükümlü ve varsa savunucusu bir hafta içinde itiraz edebilirler.

Mali hükümlerin infazı

MADDE 261. — Askerî mahkemelerinin haciz, istirdat ve tazminata dâhil hükümleri maliye dairelerine bildirilerek âmme alacaklarının tahsiline dair olan kanuna göre infaz olunur.

Askerî kişiler hakkında verilen para cezasına dair hükümler askerî savcılarca infaz olunur.

İKİNCİ BÖLÜM

Mahkeme masrafları

Mahkeme masrafları

MADDE 262. — Askerî mahkemelerde görülecek dâvaların ve askerî makamlar vasıtasıyla uygulanacak cezaların masrafları Millî Savunma Bakanlığı bütçesinden ödenir.

ALTINCI KISIM

Müdahale yoluyla dâva, şahsi dâva ve memnu hakların iadesi

Genel olarak müdahale yoluyla dâva ve şahsi dâva

MADDE 263. — Askerî mahkemelerde 203 ve 204 ncü maddelerdeki şartlar dairesinde müdahale yoluyla dâva olunabileceği gibi askerî mahkemelerde görülen suçlardan mağdur olanlar şahsi dâva açabilirler. Bu bapta Ceza M. U. K. nu hükümleri tatbik olunur.

Bu müracaatlar üzerine askerî mahkemenin vereceği kararlar temyiz olunabilir.

Genel olarak memnu hakların iadesi

MADDE 264. — Askerî mahkemelerden verilen hükümler üzerine, memnu hakların iadesine dair vâkı olacak müracaatlar 203 ve 204 ncü maddelerdeki şartlar dairesinde bağlı olduğu birlik veya askerî kurumun tabi olduğu askerî mahkemeye veya böyle bir bağlılık yoksa ikametgâhının bulunduğu mahaldeki ve yoksa en yakınındaki askerî mahkemeye yapılır.

Bu müracaatlar hakkında bu kanun ile As. C.K. nundaki hükümler mahfuz kalmak şartıyla Ceza M. U. K. nunda yazılı hükümler tatbik olunur.

Bu müracaatlar hakkında askerî mahkemenin vermiş olduğu hükümler temyiz olunabilir.

YEDİNCİ KISIM

Son hükümler

Kaldırılan ve değiştirilen kanunlar

MADDE 265. — 22 . 5 . 1930 tarih ve 1631 sayılı Askerî Mahkeme Usulü Kanunu ile ek ve tadilleri ve 1706 sayılı Jandarma Kanununun 17 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki «şu ka-

197 ve 198 nci maddeler hükümleri burada da uygulanır.
İtiraz üzerine Askerî Yargıtay karar verir.

Mali hükümlerin yerine getirilmesi

MADDE 255. — Askerî mahkemelerin haciz, istirdat ve tazminata dair hükümleri maliye dairelerine bildirilerek kamu alacaklarının alınmasına dair olan 6183 sayılı Kanuna göre yerine getirilir.

Asker kişiler hakkında verilen para cezasına dair hükümler askerî savcılarca yerine getirilir.
Asker kişi olmıyanlar hakkında verilen para cezasına dair hükümler Cumhuriyet savcılarınınca genel hükümlere göre yerine getirilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Yargılama giderleri

Yargılama giderleri

MADDE 256. — Askerî mahkemelerde görülecek dâvaların ve askerî makamlar aracılığı ile uygulanacak cezaların giderleri, Millî Savunma Bakanlığı bütçesinden ödenir.

ALTINCI KISIM

Katılma yolu ile dâva, şahsi dâva ve yasaklanmış hakların geriverilmesi

Katılma yolu ile dâva ve şahsi dâva

MADDE 257. — Askerî mahkemelerde 197 ve 198 nci maddelerdeki şartlar dairesinde katılma yolu ile dâva olunabileceği gibi şahsi dâva da açılabilir. Bu hallerde Ceza muhakeme usulü Kanununun hükümleri tatbik olunur.

Bu başvurular üzerine askerî mahkemenin vereceği kararlar temyiz olunabilir.

Yasaklanmış hakların geriverilmesi

MADDE 258. — Askerî mahkemelerden verilen hükümler üzerinde yasaklanmış hakların geriverilmesine dair başvurular 197 ve 198 nci maddelerdeki şartlar dairesinde bağlı olduğu birlik veya askerî kurumun tabi olduğu askerî mahkemeye veya böyle bir bağlılık yoksa ikametgâhının bulunduğu yerdeki ve bu da yoksa en yakın askerî mahkemeye yapılır.

Bu başvurular hakkında bu kanun ile Askerî Ceza Kanunundaki hükümler saklı kalmak şartıyla, Ceza muhakeme usulü Kanununda yazılı hükümler uygulanır.

Bu başvurular hakkında askerî mahkemenin vermiş olduğu hükümler temyiz olunabilir.

YEDİNCİ KISIM

Son hükümler

Kaldırılan ve değiştirilen kanunlar

MADDE 259. — 22 Mayıs 1930 tarihli ve 1631 sayılı Askerî muhakeme usulü Kanunu ile ek ve tadilleri ve 10 Haziran 1930 tarihli ve 1706 sayılı Jandarma Kanununun 17 nci maddesinin

Hü.

dar kı, bunların muhakemesinde bir jandarma subayı âza olarak bulunur» hükmü ve As. C. K. nun 5 nci ve 72 nci maddesinin 1 nci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanuna göre kurulacak Askerî Mahkemeler Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde kurulur.

Bu mahkemelerin kurulmasıyla mevcut adli âmirlik ve askerî mahkemelerin görev ve yetkisi kendiliğinden sona erer.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte nezdinde askerî mahkeme kurulmayan adli âmirlikler ile askerî mahkemelerde bulunan dâva dosyalarından :

Disiplin mahkemelerinin görevi içine girenler nezdinde disiplin mahkemesi kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirine,

Askerî Yargıtay Dairesinin görevine girenler Askerî Yargıtay Başsavcılığına,

Askerî mahkemenin görevi içinde kalanlar nezdinde askerî mahkeme kurulan yetkili kıta komutanı veya askerî kurum âmirine,

Görevsizlik kararı ile gönderilir.

Duruşma safhasında olan dosyalar için yeniden iddianame düzenlenmeden dâva dosyası görevli mahkemeye verilir.

Nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanlığı veya askerî kurum âmiri ile askerî mahkemece de yukardaki fıkra hükümleri uygulanır.

Yürürlük tarihi

MADDE 266. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 267. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

17.9.1963

Başbakan <i>İ. İnönü</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>E. Alican</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>H. Dinçer</i>	Devlet Bakanı ve Başb. Yardımcısı <i>T. Feyzioğlu</i>
Devlet Bakanı <i>V. Pirinççioğlu</i>	Devlet Bakanı <i>R. Aybar</i>	Devlet Bakanı <i>N. Ökten</i>	Adalet Bakanı V. <i>H. Dinçer</i>
Millî Savunma Bakanı <i>İ. Sancar</i>	İçişleri Bakanı <i>H. O. Bekata</i>	Dışişleri Bakanı V. <i>T. Feyzioğlu</i>	Maliye Bakanı <i>F. Melen</i>
Millî Eğitim Bakanı <i>İ. Ökten</i>	Bayındırlık Bakanı <i>İ. Seçkin</i>	Ticaret Bakanı V. <i>N. Arduoğlu</i>	Sa. ve So. Y. Bakanı <i>Y. Azizoglu</i>
Güm. ve Tekel Bakanı <i>O. Özalp</i>	Tarım Bakanı <i>M. İzmen</i>	Ulaştırma Bakanı <i>İ. Ş. Dura</i>	Çalışma Bakanı <i>B. Ecevit</i>
Sanayi Bakanı <i>F. Çelikbaş</i>	Turizm ve Tanıtma Bakanı <i>N. Arduoğlu</i>	İmar ve İskân Bakanı <i>F. K. Gökay</i>	

birinci fıkrasındaki «şu kadar ki bunların muhakemesinde bir jandarma subayı âza olarak bulunur» hükmü ve Askerî Ceza Kanununun 5 nci maddesiyle 72 nci maddesinin birinci fıkrası bu kanuna göre kurulacak askerî mahkemelerin fiilen göreve başladıkları tarihten itibaren yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici hükümler

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanuna göre kurulacak askerî mahkemeler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç üç ay içinde kurulur.

Bu mahkemelerin kurulması ile mevcut adlî âmirliklerin ve askerî mahkemelerin görev ve yetkileri kendiliğinden sona erer.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanuna göre kurulan askerî mahkemeler fiilen göreve başladıkları tarihte nezdinde askerî mahkeme kurulmayan adlî âmirlikler ile askerî mahkemelerde bulunan dâva dosyalarından:

Disiplin mahkemelerinin görevi içine girenler nezdinde disiplin mahkemesi kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmirine,

Askerî Yargıtay Dairesinin görevi içine girenler, Askerî Yargıtay Başsavcısına,

Askerî Mahkemenin görevi içinde kalanlar nezdinde askerî mahkeme kurulan yetlikli kıta komutanı veya askerî kurum âmirine;

Görevsizlik kararı ile gönderilir.

Duruşma safhasında olan dosyalar için yeniden iddianame düzenlenmeden, dâva dosyası görevli mahkemeye verilir.

Nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum âmiri ile askerî mahkemece de yukardaki fıkra hükümleri uygulanır.

MADDE 260. — Bu kanunun kuruluşu dair hükümleri ile geçici birinci maddesi yayımı tarihinde; usule dair ve diğer hükümleri ise bu kanuna göre kurulacak askerî mahkemelerin fiilen göreve başladıkları tarihte yürürlüğe girer.

MADDE 261. —Tasarının 267 nci maddesi 261 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.